

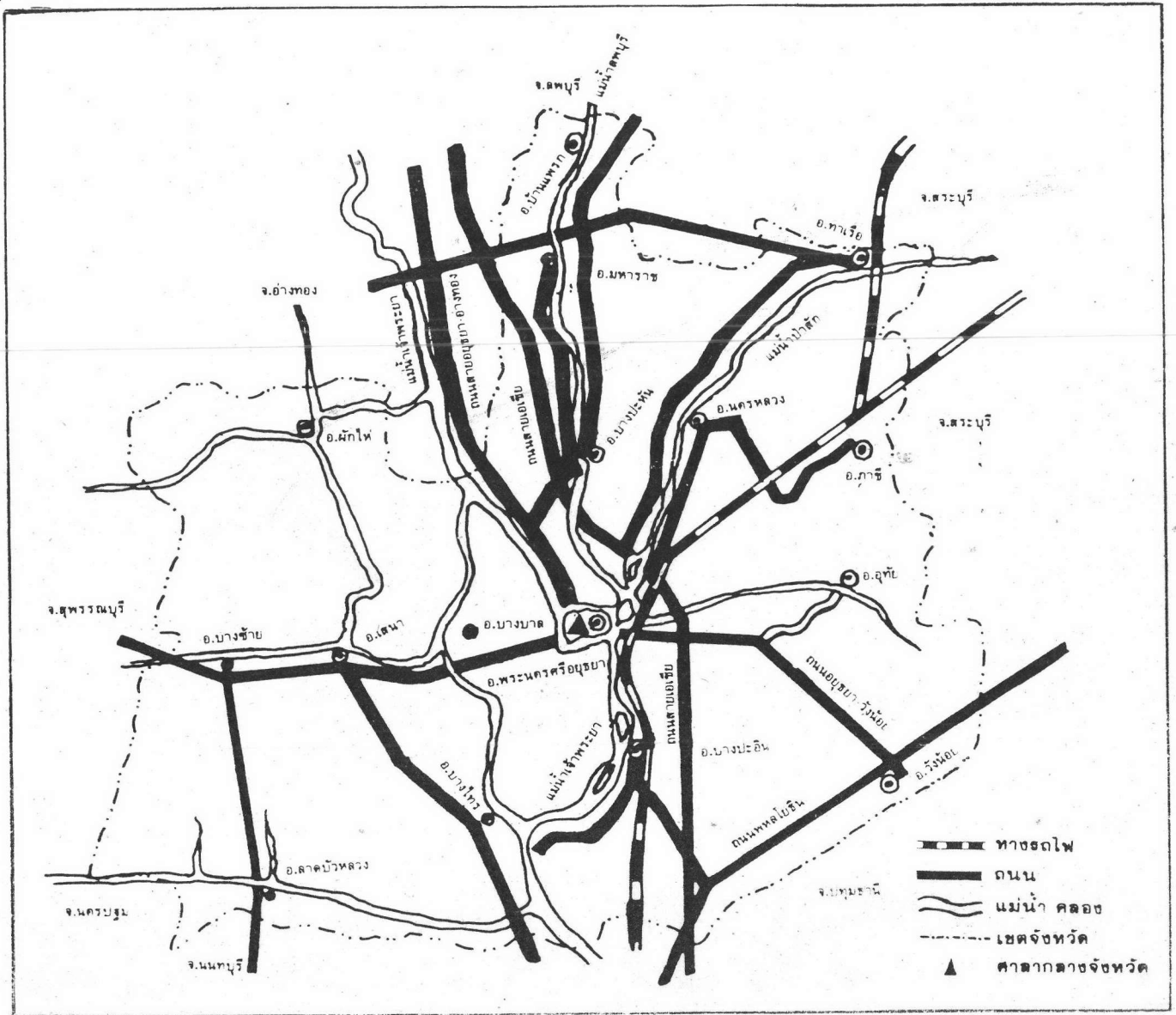
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและข้อมูลจากเอกสารทางราชการบางประการ เพื่อเสริมข้อมูลจากการสังเกต โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลเป็นเวลา 3 เดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2528 ถึงเดือนมีนาคม 2529 ซึ่งเป็นการสังเกตสภาพทั่วไปของชุมชน ตลอดจนขอบเขตของโรงเรียนดรุณศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนรัชมังคลาวิทยาลัยซึ่งเป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาและมีสภานักเรียนในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ในชุมชนมุสลิม ตำบลดรุณศึกษา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเป็นการบรรยายประกอบภาพถ่าย เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆ ความสำคัญต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของชุมชนมุสลิม ตำบลดรุณศึกษา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านต่อไปนี้
 - 1.1 สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน ประกอบด้วย
 - 1.1.1 การคมนาคม
 - 1.1.2 อาชีพ
 - 1.1.3 ลักษณะของครอบครัวและชีวิตประจำวัน
 - 1.1.4 ลักษณะเด่นของชุมชน
 - 1.1.5 ปัญหาของชุมชน
 - 1.1.6 สภาพทางการศึกษา
 - 1.2 โครงสร้างทางสังคมของชุมชน
 - 1.3 ชนบทธรรมเนียมประเพณี
 - 1.3.1 การกล่าวคำทักทาย
 - 1.3.2 การเกิด

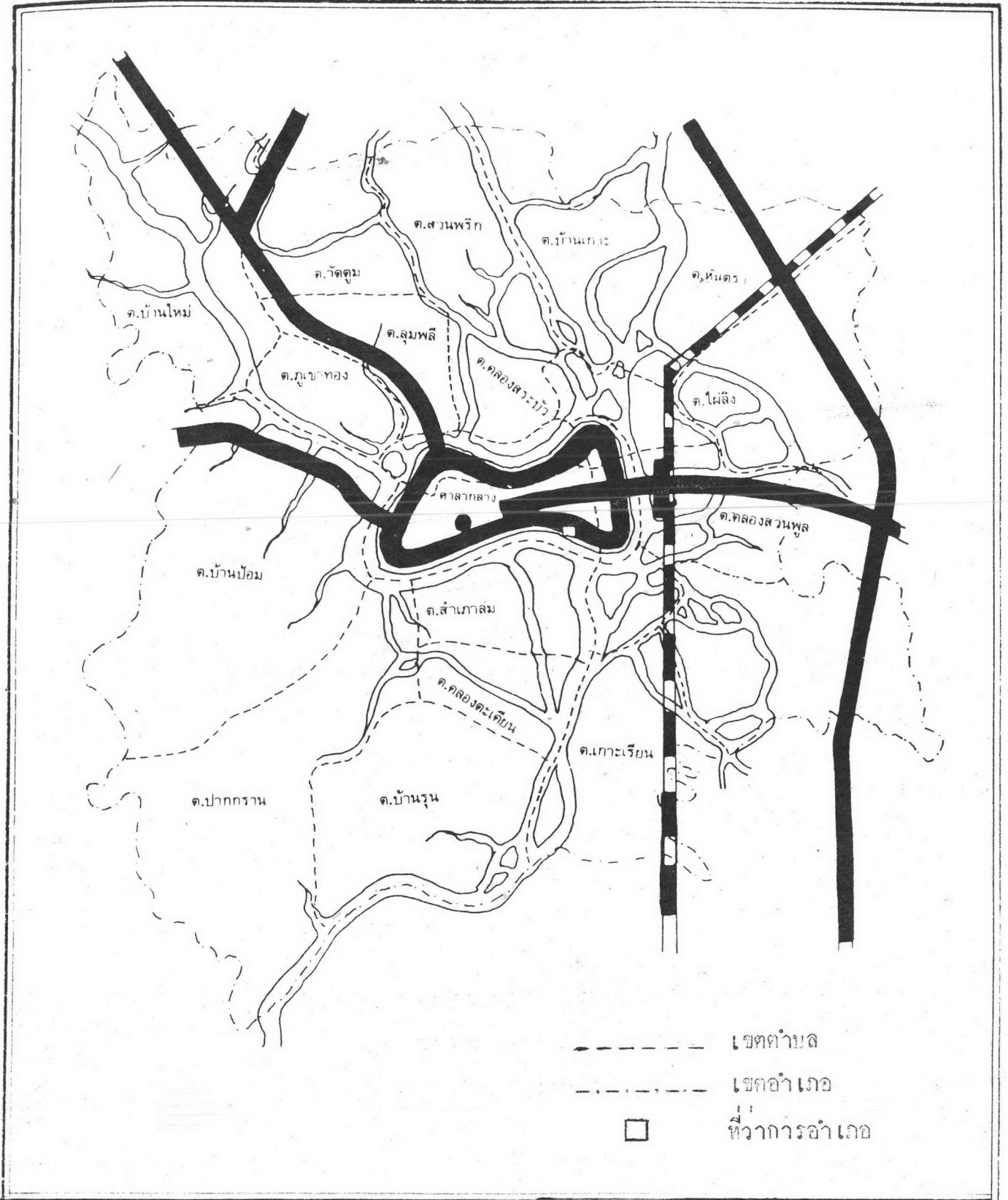
ภาพที่ 1

แผนที่ผัง เชปจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ที่มา : สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

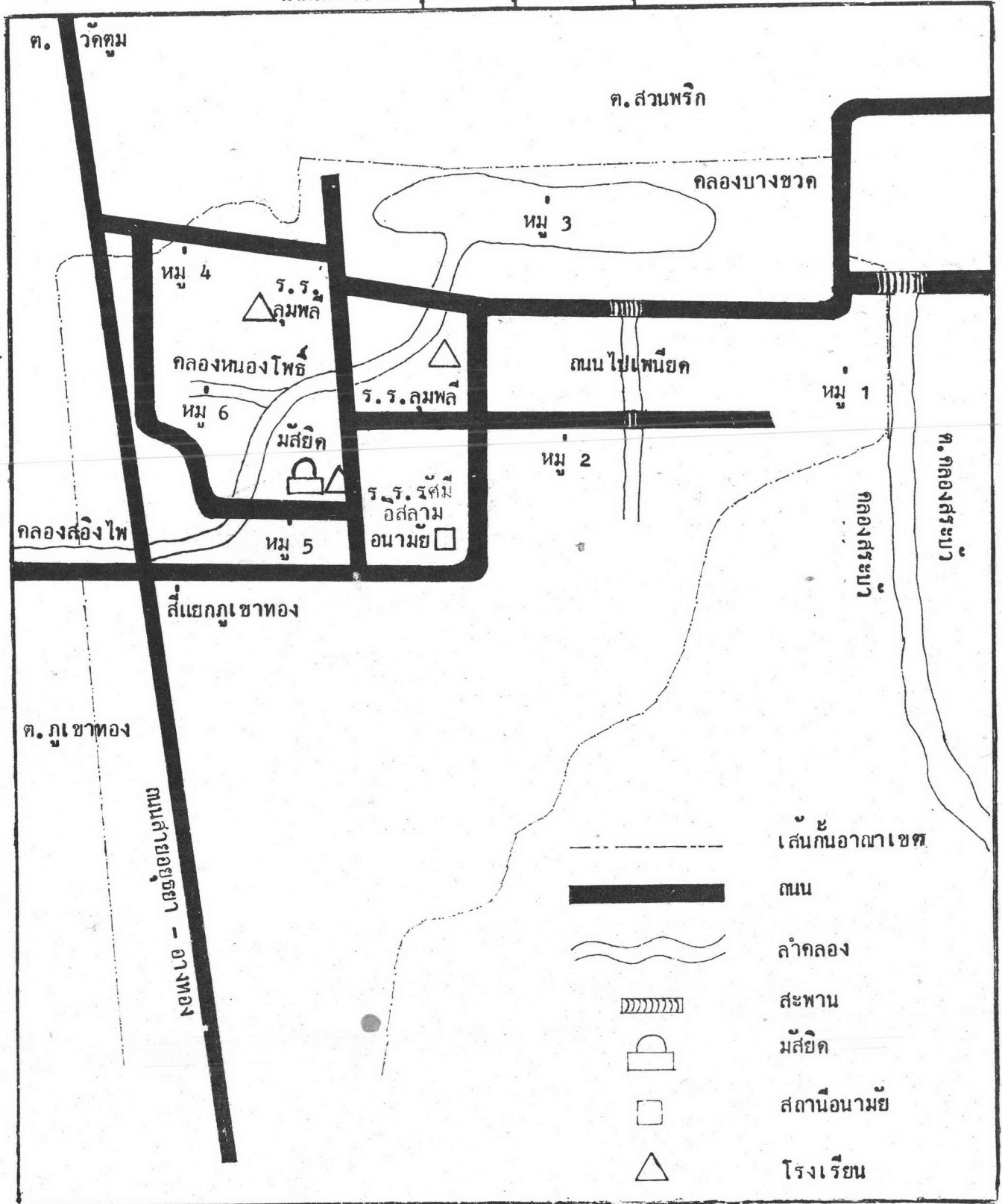
แผนที่สังเขปอำเภอพระนครศรีอยุธยา

ที่มา : สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ 3

แผนที่สังเขป ชุมชนไทยมุสลิม ตำบลลุมพินี

ที่มา : สำนักงานพัฒนาการประจำอำเภอฟนนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของชุมชนมุสลิม ตำบลลุมพินี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.1 สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน

สภาพหมู่บ้าน ตำบลลุมพินี มีประชากรรวมทั้งหมด 3,879 คน แบ่งเป็นหญิง 2,462 คน ชาย 1,417 คน¹ มีพื้นที่ทั้งหมด 8.777 ตารางกิโลเมตร² แบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 6 หมู่บ้าน ทั้ง 6 หมู่บ้านตั้งอยู่ริมถนนสายอยุธยา-อ่างทอง ภายในหมู่บ้านมีถนนลูกรังติดต่อกันโดยตลอด ตำบลลุมพินีอยู่ห่างจากอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา 11 กิโลเมตร และมีอาณาเขตติดต่อกับนี้ ทิศเหนือติดต่อกับตำบลวัดชุม อำเภอพระนครศรีอยุธยา ทิศใต้ติดต่อกับตำบลท่าเสา อำเภอพระนครศรีอยุธยา ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอสวนพริก อำเภอพระนครศรีอยุธยา ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา

สภาพการปลูกสร้างบ้านเรือนนิยมปลูกบ้านอยู่รวมกัน เป็นกลุ่มใหญ่ติดต่อกัน บ้านแต่ละหลังจะอยู่ใกล้ ๆ กัน และมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติต่อกัน บางบ้านจะมีสะพานไม้เชื่อมต่อกันระหว่างตัวบ้านญาติข้างเคียง 2-3 หลังติดต่อกัน จะมีเพียงบ้านที่อยู่ติดถนนสายหลักซึ่งเป็นถนนลาดยางเท่านั้นที่ปลูกเป็นสัดส่วนแยกเป็นหลัง ๆ มีรั้วกันโดยรอบบริเวณบ้าน ถนนในหมู่บ้านมีสายหลักเพียง 1 สาย เป็นถนนลาดยางกว้างประมาณ 3 เมตร ซึ่งเชื่อมต่อกับถนนสายอยุธยา-อ่างทอง เข้าสู่ตำบลลุมพินี และมีถนนสายย่อยแยกเข้าตามบ้าน หมู่ต่าง ๆ เป็นสายสั้น ๆ อีกเป็นจำนวนมากเพื่อเชื่อมเส้นทางภายในหมู่บ้านเป็นถนนลูกรังทั้งสิ้น ถนนบางตอนจะมีไฟฟ้าตามทางให้แสงสว่างในการเดินทางยามค่ำคืน

1.1.1 การคมนาคม การเดินทางจากตำบลลุมพินีไปยังอำเภอพระนครศรีอยุธยา และตัวจังหวัดสะดวกทุกฤดูกาล มีรถสองแถวเล็กวิ่งรับส่งระหว่าง

¹จากการสำรวจสำมะโนประชากร แผนกทะเบียนราษฎร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เดือนธันวาคม 2528.

²แผนกทะเบียนราษฎร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.

ค้าปลี ไปยังตลาดหัวรอและตลาดเจ้าพรหม ซึ่งเป็นย่านชุมชนของอำเภอพระนคร - ศรีอยุธยา โดยวิ่งรับส่งตลอดวัน ส่วนการเดินทางในหมู่บ้านมักใช้จักรยาน จักรยานยนต์ และการเดินเท้า แต่ส่วนมากจะใช้การเดินเท้ามากที่สุด

1.1.2 อาชีพ ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมค้าปลีส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมาได้แก่ค้าขาย และทำนา¹

ปัจจุบันชาวไทยมุสลิมส่วนมากจะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป อันได้แก่ ขับรถสองแถว เล็กวิ่งรับส่งผู้โดยสารภายในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ขับรถบรรทุก รับส่งสินค้า รับจ้างเชือกเนื้อสัตว์ อาทิเช่น เนื้อวัว เนื้อไก่ ทั้งที่ทำในโรงงานและรับมาทำที่บ้าน สำหรับการรับจ้างเชือกเนื้อสัตว์มีเป็นจำนวนมากที่ไปทำงานตามโรงงานฆ่าสัตว์ ความจังหวัดต่าง ๆ เกือบทั่วทุกภาคในประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากหลักศาสนาอิสลามที่บิโกลเนื้อสัตว์จะต้องเป็นสัตว์ที่เชือกผูกคอตตามหลักศาสนา จึงทำให้ชาวไทยมุสลิมในค้าปลีไปทำงานตามโรงงานฆ่าสัตว์ในที่ต่าง ๆ ดังกล่าว

อาชีพค้าขาย เป็นอาชีพหนึ่งที่ชาวไทยมุสลิมประกอบกันมาก ทั้งที่ค้าขายอยู่ภายในค้าปลีเอง และที่ตลาดในอำเภอพระนครศรีอยุธยา ตลอดจนการไปค้าขายตามต่างจังหวัด การค้าขายที่หากันภายในหมู่บ้านมักจะเป็นร้านค้าของชำ และร้านขายอาหารซึ่งจะมีกระจายอยู่ทั่วไปภายในหมู่บ้าน สำหรับการค้าขายที่ตลาดในหัวอำเภอจะมีทั้งที่ตลาดหัวรอ และตลาดเจ้าพรหม ซึ่งเป็นตลาดกลางของอำเภอพระนครศรีอยุธยา สินค้าที่นิยมค้ากันมากที่สุดคือ เนื้อวัวสด และเนื้อไก่สด โดยจะไปรับจากโรงงานฆ่าสัตว์มาจำหน่ายปลีกอีกทอดหนึ่ง และมีจำนวนหนึ่งที่ฆ่าเองและเอาเนื้อสัตว์ไปจำหน่ายเองที่ตลาดดังกล่าว

¹จากการสัมภาษณ์นายจรูญ ลีสม กำนันค้าปลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, วันที่ 10 ธันวาคม 2528.

สำหรับการทำนา ปัจจุบันพบว่ามีความน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากมีที่ดินในการเพาะปลูกจำกัด และส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ดังนั้นจึงมีเฉพาะผู้ที่มีที่ดินเป็นของตนเองเท่านั้นที่ยังคงทำนาอยู่ และเขาเพิ่มเติมบ้างเป็นบางส่วน

การเลี้ยงสัตว์เคี้ยวเอื้องวัวควายไว้ไถนา แต่ปัจจุบันได้หันไปใช้เครื่องทุ่นแรงคือรถไถนาขนาดเล็กลงมากขึ้น การเลี้ยงสัตว์ในปัจจุบันส่วนใหญ่จึงเลี้ยงเป็นอาชีพ เพื่อส่งตลาดเป็นเนื้อสัตว์ต่อไป สัตว์ที่นิยมเลี้ยงได้แก่วัวและไก่

จากจำนวนประชากรทั้งหมด แบ่งออกเป็นอาชีพต่าง ๆ ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนชาวไทยมุสลิม ทำอุตสาหกรรม แยกตามอาชีพ

เขตปกครอง	จำนวนครัวเรือน	อาชีพ							
		ทำนา		รับจ้าง		อาชีพค้าขายเลี้ยงสัตว์และอื่นๆ		ทำนา และอาชีพอื่น ๆ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หมู่ 1	51	3	5.88	40	78.43	8	15.69	-	-
หมู่ 2	93	7	7.37	50	22.63	35	36.84	3	3.16
หมู่ 3	116	2	1.72	78	67.24	36	31.04	-	-
หมู่ 4	83	11	13.25	51	61.45	21	25.30	-	-
หมู่ 5	80	7	8.75	20	25.00	53	66.25	-	-
หมู่ 6	91	5	5.49	65	71.43	21	23.08	-	-
รวม	516	35	6.78	304	58.92	174	33.73	3	0.58

ที่มา: สำนักงานพัฒนาการ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นอกจากอาชีพหลักของชาวไทยมุสลิมดังกล่าวแล้วข้างต้น ยังมีการประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่มีรายได้ไม่น้อยไปกว่าอาชีพอื่น ๆ คือการทำอิฐจากดินเผา นับเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่กำลังเป็นที่นิยมทำกันในหมู่บ้านตำบลลุมพดีในปัจจุบัน

1.1.3 ลักษณะของครอบครัวและชีวิตประจำวัน

ลักษณะของครอบครัวของชาวไทยมุสลิม ตำบลลุมพดี เป็นครอบครัวขยายประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา เฉลี่ยแล้วมีสมาชิกอยู่ในครอบครัวประมาณครอบครัวละ 10 คน ครอบครัวที่มีญาติผู้ใหญ่ทางหัวหน้าครอบครัว (สามี) หรือญาติผู้ใหญ่ทางภรรยาอยู่ด้วย มีจำนวนมากและญาติผู้ใหญ่เหล่านี้ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อครอบครัวมาก เนื่องจากในหลายครอบครัวผู้เป็นบิดา มารดา จะออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน บางครอบครัวทั้งบิดา มารดา ต้องออกไปค้าขายตั้งแต่เวลา 4 นาฬิกา และกลับบ้านในเวลาประมาณ 16 หรือ 17 นาฬิกา ของแต่ละวัน และในบางครอบครัวบิดาต้องออกไปขับรถสองแถวเล็กรับจ้างตั้งแต่เวลา 4 นาฬิกา และกลับบ้านในตอนค่ำ ส่วนมารดาต้องออกไปค้าขาย ดังนั้น ปู่ ย่า ตา ยาย จึงเป็นกำลังสำคัญในการดูแลบุตรหลานในครอบครัว และขณะเดียวกันต้องทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานแทนบิดา มารดาอีกด้วย มีครอบครัวอีกจำนวนไม่น้อยที่บิดา มารดาต้องออกไปทำงานหรือค้าขายต่างจังหวัด ปู่ ย่า ตา ยาย จึงต้องทำหน้าที่เป็นบิดา มารดาแทนบุตรหลานในครอบครัวของตน

ลักษณะบ้านที่อาศัยอยู่ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ใต้ถุนสูง มีบันไดขึ้นน้ำ ก่อซีเมนต์สำหรับล้างเท้าและอาบอยู่เชิงบรรไดเกือบทุกบ้าน ครัวบ้านประกอบด้วยห้องใหญ่ 1 ห้อง ทุกคนนอนในห้องเดียวกันโดยไข้หรือม่านกันเป็นสัดส่วน จะมีชานนอกบ้านสำหรับทำครัว แต่บางบ้านจะกันเป็นห้องเล็ก ๆ สำหรับทำครัว อาหารประจำวันของชาวไทยมุสลิมในหมู่บ้านนี้จะ เป็นอาหารพื้นบ้านเช่นเดียวกับครอบครัวไทยในสังคมชนบททั่วไป ยกเว้นอาหารประเภทเนื้อหมู ถ้าจะเป็นเนื้อสัตว์ เช่น ไก่ หรือเนื้อวัว ก็จะต้องเป็นเนื้อไก่หรือเนื้อวัวที่ชาวไทยมุสลิมด้วยกันฆ่า ทั้งนี้เพราะมีกรรมวิธีโดยเฉพาะเวลาเชือดที่ถูกบัญญัติไว้ในคัมภีร์อัล-กุรอาน ชาวไทยมุสลิมในตำบลลุมพดี ส่วนใหญ่มักจะไปซื้ออาหารมาประกอบเอง ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผล 2 ประการ คือ ประการแรกเนื่องจากการคมนาคม

ภาพที่ 4

แสดง ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยของชาวไทยมุสลิม ตำบลดุมพลี

ภาพที่ 5

แสดง การสวดขอพรในพิธีการทำบุญของชาวไทยมุสลิม ตำบลดุมพลี

เข้าไปยังตลาดในตัวเมืองสะทกสหาย มีรถสองแถวเล็กวิ่งส่งจากหมู่บ้านออกไปยังตลาดตลอดทั้งวัน โดยอัตราค่าโดยสารเที่ยวละ 5 บาทต่อคน ประการที่สอง การซื้ออาหารสำเร็จรูปจากร้านค้าทั่วไป เกรงว่าจะมีส่วนผสมที่ทำมาจากเนื้อหมู หรือมันหมู และเนื้อสัตว์ที่นำมาประกอบอาหารจะมีโคโศกเชือกตามกรรมวิธีทางศาสนาที่บัญญัติไว้ ซึ่งชาวไทยมุสลิมถือว่าเป็นอาหารที่ตองห้าม

ชีวิตประจำวันของชาวไทยมุสลิมค่าวมลุ่มพลี นอกจากจะต้องออกไปประกอบอาชีพของตนเองแล้ว ยังจะต้องปฏิบัติตามกิจในการทำนมาซวันละ 5 เวลา คือเวลาย่ำรุ่งหรือเช้าทู่ เวลาเที่ยงวัน เวลาบ่าย เวลาเย็น และเวลากลางคืนอีกท้วย บางครอบครัวที่ประกอบอาชีพอยู่ในหมู่บ้านเมื่อได้ยินเสียงตีกลองและเสียงอะซาน (อะซานคือการเรียกร้องผู้คนที่บ้านมาทำนมาซ ผู้ทำหน้าที่นี้เรียกว่ามูฮัซซินหรือมีลัล) จะกลับมาทำนมาซที่บ้านพร้อมกับครอบครัวของตน โดยเฉพาะบิคาซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว จะเป็นผู้นำการนมาซแก่สมาชิกภายในครอบครัว

1.1.4 ลักษณะเด่นของชุมชน

ลักษณะเด่นของชุมชนที่เห็นได้ชัดคือเรื่องความสามัคคี โดยเฉพาะการจักงานที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนา อาทิเช่น การจักงานคัมภีร์อัล-กุรอานได้จบเล่ม ประชาชนในชุมชนจะร่วมกันจักขบวนซึ่งมีทั้งเด็กนักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อเดินแห่จากถนนใหญ่หน้าหมู่บ้านไปยังมัสยิดเพื่อทำพิธีทางศาสนา เมื่อไปถึงมัสยิดจะมีการแห่ขบวนหน้ามัสยิด จากนั้นนักเรียนที่อ่านคัมภีร์อัล-กุรอานจบเล่มจะเข้าไปในมัสยิด จากนั้นบุคคลสำคัญในพิธี อาทิเช่น อิหม่าม คอตีบ (ผู้ช่วย) มีลัล ตลอดจนคณะกรรมการมัสยิดและคณะครูที่ทำการสอนในโรงเรียนสอนศาสนา กรรมการศึกษาของโรงเรียนสอนศาสนา บิคา-มารดาของนักเรียนจะเข้าร่วมทำพิธีภายในมัสยิด เริ่มท้วยอิหม่ามคอตีบซึ่งดำรงตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม (รัศมีอิสลาม) ค้วย จะอ่านนำบทในพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอาน จากนั้นนักเรียนจะอ่านตาม สำหรับบทที่อ่านในพิธีนี้จะเป็นบทที่ 30 ซึ่งเป็นบทสุดท้ายของพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอาน เมื่ออ่านจบอิหม่ามและบุคคลสำคัญในพิธีจะสวดทูลขอให้อัด เลาะสุประทานพรแก่นักเรียนที่อ่านพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอานจบเล่ม เมื่อสวดทูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะมีการ

ภาพที่ 6

แสดง ขบวนแห่เด็ก เรียนโรงเรียนประถมศึกษาที่เข้าร่วมพิธีตำมคหนังสือไปยังมัสยิดนูรุดยะมวล

ภาพที่ 7

แสดง การเข้าสู่พิธีตำมคหนังสือภายในมัสยิดนูรุดยะมวล

เลี้ยงอาหารเป็นเสร็จพิธี

หนึ่งในงานเลี้ยงฉลองนี้ประชาชนในชุมชนมุสลิม ตำบลลุมพดี จะนำอาหารทั้งคาวหวานมาเลี้ยงแขกที่มาในงานและนักเรียนที่เข้าร่วมพิธี งานนี้จะมีประชาชนในตำบลเป็นจำนวนมากบริจาคเงินเพื่อส่งเสริมกิจการของโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม เนื่องจากทางโรงเรียนมีโครงการจะสร้างอาคารเรียนหลังใหม่แทนหลังเก่าซึ่งปลูกสร้างมานาน และจำนวนห้องเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน งานต้มมัดหนังสือนี้มีขึ้นทุกปี และในแต่ละปีทางโรงเรียนจะได้รับเงินสมทบทุนปีละประมาณ 7 - 8 หมื่นบาท และการจัดงานแต่ละครั้งจะได้รับความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้านเป็นอย่างดีทุกครั้ง

1.1.5 ปัญหาของชุมชน

ปัจจุบันหมู่บ้านชาวไทยมุสลิม ตำบลลุมพดีมีปัญหาอยู่บ้างใน ส่วนที่เกี่ยวกับเยาวชนในหมู่บ้าน อันเนื่องมาจากมีเยาวชนเป็นจำนวนมากมั่วมักเล่น เสพสิ่งเสพติด อาทิเช่น หินเนอร์ กัญชา นอกจากนี้มีการเล่นการพนันและดื่มสุรา ซึ่งเยาวชนเหล่านี้มักเป็นเด็กหนุ่มใหม่ที่มีความประพฤติเกเร ไม่อยู่ในกรอบระเบียบของคำสั่งสอนของศาสนา ทั้ง ๆ ที่บทบัญญัติทางศาสนาอิสลามได้มีข้อห้ามไว้อย่างชัดเจนและถือว่าเป็นบาปอย่างมหันต์

1.1.6 สภาพทางการศึกษา

สภาพทางการศึกษาของชาวไทยมุสลิมภายในหมู่บ้านตำบลลุมพดี อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ประเภทแรกคือโรงเรียนภาคสามัญ ประเภทที่สองคือโรงเรียนภาคศาสนา สำหรับโรงเรียนภาคสามัญจะเป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นโรงเรียนของทางรัฐบาลแห่งเดียวที่มีในชุมชนมุสลิมตำบลลุมพดี ส่วนโรงเรียนภาคศาสนาเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนภาคศาสนาและภาษาอาหรับในชั้นฟัรฎอัยนุ (Fard' ayn) ซึ่งเป็นการศึกษาภาคศาสนาที่มุสลิมทุกคนต้องเรียน ลักษณะของโรงเรียนภาคสามัญและภาคศาสนามีรายละเอียดโดยสรุป กล่าวคือ

โรงเรียนอุบลวิชัยอุปถัมภ์เป็นโรงเรียนภาคสามัญที่

ท่าการสอนในระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ในบริเวณชุมชนตำบลอุบลวิชัย อยู่ห่างจากทางเข้าหมู่บ้านถนนสายอุบลวิชัย-อ่างทอง ประมาณ 3 กิโลเมตร เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นเด็กเล็กจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2528 มีจำนวนนักเรียนทั้งโรงเรียน 815 คน จำนวนครูทั้งโรงเรียนมี 34 คน จำนวนอาคารเรียนมีทั้งสิ้น 3 หลัง และอาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง โรงเรียนแห่งนี้เปิดท่าการสอนตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2477 เริ่มเปิดสอนครั้งแรกที่อาศัยมีสปีคุณุฎยะมาดเป็นสถานที่เรียน มีครูท่าการสอน 4 คน นักเรียน 80 คน ต่อมาปีพุทธศักราช 2498 ประชาชนในหมู่บ้านและคณะกรรมการการศึกษาได้ร่วมมือร่วมใจกันอุทิศเงินและที่ดินได้จำนวน 3 ไร่เศษ จัดสร้างอาคารเรียนขึ้น และใช้เป็นสถานที่เรียนมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

โรงเรียนวิชัยอิสลามเป็นโรงเรียนภาคศาสนา เริ่มเปิดท่าการสอนอย่างเป็นระบบโรงเรียนและเริ่มใช้หลักสูตรของสมาคมคุรุสัมพันธ์ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2503 ในอดีตการเรียนการสอนภาคศาสนาผู้มีวิชาความรู้ทางศาสนาจะท่าการสอนวิชาศาสนาและภาษาอาหรับที่บ้านของตน เมื่อเริ่มใช้หลักสูตรของสมาคมคุรุสัมพันธ์จึงจัดการเรียนการสอนเป็นระบบโรงเรียน ในระยะแรกได้ใช้สถานที่ของโรงเรียนอุบลวิชัยอุปถัมภ์เป็นสถานที่เรียน จนกระทั่งวันที่ 16 มกราคม 2516 จึงได้ย้ายมาท่าการสอนที่บริเวณศาลาเลี้ยงของมีสปีคุณุฎยะมาด โดยได้รับบริจาคอุปกรณ์การศึกษา อาทิ เช่น โต๊ะเก้าอี้ กระจกานคำ จากประชาชนในหมู่บ้าน มีสภาพห้องเรียนจัดแบ่งห้องละ 1 ชั้นเรียน โดยใช้กระจกานคำแทนฝาผนังกันห้อง เปิดท่าการสอนตั้งแต่ชั้น 1 ถึงชั้น 4 ในปีการศึกษา 2528 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 525 คน จำนวนครูทั้งโรงเรียน 10 คน สำหรับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนแห่งนี้ก็คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่กำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนอุบลวิชัยอุปถัมภ์ แต่ต้องเสียค่าเล่าเรียนในโรงเรียนภาคศาสนาอัตราครอบครัวละ 30 บาทต่อเดือน ซึ่งแต่ละครอบครัวเมื่อเสียค่าเล่าเรียน 30 บาทแล้ว จะส่งบุตรของตนมาเรียนก็คืนก็ได้ แต่ถ้าครอบครัวใดยากจนหรือขาดหัวหน้าครอบครัวเลี้ยงดูจะได้รับการยกเว้นไม่เสียค่าเล่าเรียน สาเหตุที่ต้องเก็บค่าเล่าเรียนเนื่องจากโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามมีลักษณะเป็นโรงเรียนเอกชนที่ต้องพึ่งตนเองในทุก ๆ ด้าน ไม่มีรายได้สมทบจากหน่วยงานใด ๆ

ภาพที่ 8

แสดง ภาพโรงเรียนรัศมีอิสลาม ซึ่งเป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม

ภาพที่ 9

แสดง ภาพโรงเรียนดุมพลีชนูปถัมภ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษา

ทั้งสิ้น กำหนดเวลาในการเรียนจะเริ่มเรียนภาคศาสนาในตอนเช้าก่อนการเรียนภาคสามัญ ในโรงเรียนอุบลพิสัยวิทยาคม เวลาประมาณ 7.00 นาฬิกา ถึง 8.00 นาฬิกา และจะเรียนต่ออีกในตอนเย็นหลังเลิกเรียนภาคสามัญจากโรงเรียนอุบลพิสัยวิทยาคม เริ่มเวลาประมาณ 16.00 นาฬิกา ถึง 17.30 นาฬิกา การปิดเปิดภาคเรียนจะตรงกับโรงเรียนภาคสามัญ แต่จะมีปิดเทอมใหญ่ในช่วงเดือนธันวาคม ประมาณ 40 วัน สำหรับวันหยุดในรอบสัปดาห์ คือวันอาทิตย์ ส่วนวันเสาร์จะมีการเรียนการสอนตามปกติ จะเริ่มเรียนตั้งแต่เวลา 8.30 นาฬิกา ถึง 12.00 นาฬิกา การเรียนการสอนในวันเสาร์จะเป็นภาคปฏิบัติเป็นสำคัญ อาทิ เช่น ฝึกการนวด เนื่องจากมีเวลามากพอสำหรับการฝึกปฏิบัติ

1.2 โครงสร้างทางสังคมของชุมชน

โครงสร้างทางสังคมของชุมชนมุสลิม ตำบลอุบลพิสัยนี้มีว่ามีโครงสร้างทางสังคมที่รวมกลุ่มกันดีมาก จะเห็นได้จากความสามัคคีปรองดองในการทำกิจกรรมร่วมกัน ดังตัวอย่างการจัดงานคัมภีร์หนังสือซึ่งเป็นงานที่จัดลงสำหรับเด็กที่เรียนในโรงเรียนรัศมีอิสลามซึ่งเป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม เป็นการลงให้เด็กที่สามารถอ่านคัมภีร์อัล-กุรอานได้ขบเล่ม ชาวบ้านจะร่วมมือร่วมใจกันจัดขบวนอย่างสวยงาม แต่งกายให้บุตรหลานของตนอย่างสวยงาม เพื่อร่วมเดินขบวนเฉลิมฉลอง มีการบริจาคอาหารทั้งคาวหวานเพื่อมาร่วมเลี้ยงฉลองในงาน นอกจากนี้ยังมีการบริจาคเงินเพื่อบำรุงโรงเรียนรัศมีอิสลาม และบริจาคเงินสมทบการก่อสร้างอาคารหลังใหม่ของโรงเรียนเพื่อสร้างความเจริญทางการศึกษาให้แก่หมู่บ้าน อีกเรื่องหนึ่งที่น่าจะถือได้ว่าเป็นการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมองเห็นปัญหาของตนเองร่วมกัน กล่าวคือ การร่วมแรงร่วมใจกันของชาวไทยมุสลิม ตำบลอุบลพิสัย ก่อสร้างโรงเรียนอุบลพิสัยวิทยาคมขึ้นมา โดยช่วยกันบริจาคที่ดินและทรัพย์สินเพื่อก่อสร้างอาคารเรียน สำหรับโรงเรียนอุบลพิสัยวิทยาคมเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และเป็นโรงเรียนรัฐบาลแห่งเดียวที่มีในตำบลอุบลพิสัย เปิดทำการสอนตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2477 เดิมอาศัยมัสยิดคนูรุลละฮะมาดเป็นสถานที่เรียน เมื่อชาวไทยมุสลิมตำบลอุบลพิสัยช่วยกันสร้างอาคารเรียนขึ้นมาจึงมีสถานที่เรียนเป็นสัดส่วนขึ้นมา และใช้เป็นที่เรียนมาจนกระทั่งปัจจุบัน

จากการที่สมาชิกในชุมชนมุสลิม ตำบลอุบลพิสัยมีความสัมพันธ์กันอย่างเหนียวแน่น จึงทำให้เยาวชนไทยมุสลิมที่มีอายุเข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติ

ประถมศึกษาได้มีโอกาสรับการศึกษาด้านสายสามัญ แต่ขณะเดียวกันก็ได้มีการส่งเสริม การศึกษาภาคศาสนาด้วย จึงทำให้เยาวชนไทยมุสลิมในตำบลลุมพินี ได้รับการศึกษาทั้ง ภาคสามัญและภาคศาสนาควบคู่กันไป อีกทั้งโรงเรียนทั้งสองแห่งยังมีความร่วมมือร่วมใจ กันอยู่เสมอในการจัดกิจกรรมร่วมกัน

1.3 ขนบธรรมเนียมประเพณี

ชาวไทยมุสลิมในหมู่บ้านตำบลลุมพินี มีความเคร่งครัดทางศาสนา มาก เช่นเดียวกับชาวไทยมุสลิมทั่วไปในจังหวัดสตูล บัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งนอก จากจะท่องทำกรรมมาฆวันละ 5 เวลา ตามปกติแล้ว ทุกวันศุกร์เวลา 12.30 น.วิภา จะมีพิธีขึ้นมาฆร่วมกัน หรือที่เรียกว่านมาฆญุมอะฮฺ ณ มัสยิดญุรุลยะมาล ซึ่งเป็นมัสยิดเก่าแก่ ประจำหมู่บ้าน โดยจะมีประชาชนจากหมู่บ้านอื่น ๆ รวมทั้งประชาชนในตำบลลุมพินีเองมา ร่วมในการทำนมาฆ ณ มัสยิดแห่งนี้ด้วย การนมาฆวันศุกร์เป็นการนมาฆที่จำเป็นสำหรับ ชาวมุสลิมที่บรรดาศาสนาภวะ มีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์ไม่สิ้นเพื่อน ผู้ที่มาทำนมาฆจะต้อง ปฏิบัติตนก่อนเข้ามาทำกรรมมาฆคือ อาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด แต่งกายด้วยเสื้อผ้า ที่สะอาดเรียบร้อย ใส่เครื่องหอมพอสสมควร ถ้าอยู่ในฐานะที่จะมีใช้ การนมาฆจะเริ่ม ขึ้นเมื่อได้ยินเสียงอะซาน บรรดาสับบุรุษจะเข้ามานั่งในมัสยิด โดยผู้ที่มาก่อนจะนั่งคาน หนาและนั่งเรียงตามลำดับก่อนหลัง เป็นแถวเรียงหน้ากระดานอย่างมีระเบียบ ก่อนจะ เริ่มพิธีขึ้นมาฆ คอตีบ (ผู้กล่าวคำอบรม) จะอ่านคุฎบะฮฺตักเตือนอบรมแก่ผู้มาร่วมนมาฆ เพื่อ เป็นการเตือนสติ แนะนำชี้แจงให้ผู้ฟังเป็นคนดีและนำไปอบรมศักเตือนสมาชิกในครอบครัว เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้ชายทุกคนในฐานะเป็นหัวหน้าครอบครัว อนึ่งในขณะที่ฟัง คุฎบะฮฺทุกคนจะต้องหันหน้าไปทางทิศกิบลัต สำหรับไทยอยู่ทางทิศตะวันตก และจะต้องอยู่ ในท่าที่สรววมไม่เหลียวซ้ายแลขวาไม่พูดจาใด ๆ ในขณะฟัง หลังจากคอตีบจบคุฎบะฮฺ แล้วและผู้ประกาศ (มิลาล) ประกาศว่ากรรมมาฆกำลังจะเริ่มขึ้นแล้ว จากนั้นอิหม่ามก็ จะทำพิธีขึ้นทำกรรมมาฆ

นอกจากการนมาฆวันละ 5 เวลา และการนมาฆวันศุกร์ดังกล่าวแล้วยัง มีการนมาฆในวันอีกทั้งสอง คือวันอีดิลฟิตรี และวันอีดิลอัฎฮา คือเป็นการนมาฆที่พึงกระทำ สำหรับชายและหญิง การนมาฆในวันอีกทั้งสองคล้ายกับการนมาฆวันศุกร์ คือมีการอ่าน คุฎบะฮฺเช่นกัน แต่คุฎบะฮฺของนมาฆอีดิลอัฎฮาอยู่หลังการนมาฆมิใช่ก่อนนมาฆ เช่นกันวันศุกร์

สำหรับวันอีดิลฟิตรี และวันอีดิลอัฎฮา ถือเป็นวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม ดังนั้นชาวไทยมุสลิมจึงมีการประกอบพิธีเป็นขนบธรรมเนียมที่สืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน ชาวไทยมุสลิมในตำบลลุมพินีได้มีการประกอบพิธีในวันดังกล่าวเช่นกัน คือ

วันอีดิลฟิตรีมีกำหนด 1 วันหลังจากที่มุสลิมได้ถือศีลอดครบตามกำหนดแล้ว วันนี้จะกำหนดให้แน่นอนตามวัน เดือนปีในปฏิทินสากลไม่ได้ เพราะการเริ่มถือศีลอด การออกพรรษาหรือการสิ้นสุดของการถือศีลอดจะท้องฟังประกาศจากทางสำนักจุฬาราชมนตรี ในวันนี้ชาวไทยมุสลิมจะนำอาหารแห้งคาวหวานไปทำบุญร่วมกันที่มีสยิดตั้งแต่เช้า เมื่อได้เวลาประมาณ 9.30 นาฬิกา ชาวบ้านจะมารวมกันที่มีสยิด หลังจากนั้นจะมีการรับประทานอาหารร่วมกัน ในวันที่เมื่อมาเสร็จแล้วชาวบ้านบางคนจะไปเยี่ยม "กูโบร์" หรือสุสานฝังศพ เพื่อทำความสะอาดสุสานและอ่านพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอาน เพื่อส่งบุญไปให้ญาติ

วันอีดิลอัฎฮา เป็นวันที่มุสลิมจากประเทศต่าง ๆ ที่ไปประกอบพิธีฮัจญ์ที่นครเมกกะเริ่มประกอบพิธีฮัจญ์ ส่วนมุสลิมที่มีโอกาสไปก็ประกอบพิธีขึ้นมารออีดิลอัฎฮา ณ มีสยิดในภูมิภาคของตน ในวันนี้จะมีการประกอบพิธีเช่นเดียวกับวันอีดิลฟิตรี จะแตกต่างกันตรงที่ในวันนี้นักบ้านจะเลี้ยงอาหารคาวเนื้อสัตว์ชนิดต่าง ๆ หรือแจกจ่ายแก่คนยากจน สัตว์ที่นิยมนำมาฆ่าได้แก่ วัว แพะและแกะ สัตว์เหล่านี้จะต้องสมบูรณ์ การฆ่าสัตว์จะทำหลังจากพิธีขึ้นมารอวันอีดิลอัฎฮาแล้ว เนื้อสัตว์ที่ฆ่าในวันนี้จะนำไปขายไม่ได้ นอกจากทำอาหารเลี้ยงหรือแจกเนื้อให้ทานกับเพื่อนบ้านหรือคนจน

อนึ่งในวันอีดิลทั้งสอง ชาวไทยมุสลิมตำบลลุมพินีจะมารวมกันทำบุญและนมัสการร่วมกันที่มีสยิดอย่างพร้อมเพรียงกัน แม้แต่ผู้ที่ออกไปประกอบอาชีพอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ก็จะกลับมาทำบุญในวันดังกล่าว และถือโอกาสเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านหรือผู้มีพระคุณ แต่จะไม่มีการไปเที่ยวสนุกสนานตามงานที่ไม่เกี่ยวกับศาสนา และการไปเที่ยวสนุกสนานตามงานรื่นเริงต่าง ๆ ถือเป็นกาณ์ผิดหลักศาสนาอย่างร้ายแรง

อนึ่งการนมาดังกล่าวข้างต้น นับได้ว่าเป็นขนบธรรมเนียมที่อยู่บนหลักการศรัทธาและต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดบนพื้นฐานของบทบัญญัติทางศาสนา แต่ขนบธรรมเนียมซึ่งปฏิบัติในหมู่ชาวมุสลิมมิได้มีเพียงการนมาเท่านั้น ยังมีขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติในช่วงชีวิตอีกมากมาย แต่ผู้วิจัยจะขอกกล่าวเฉพาะสิ่งที่ผู้วิจัยได้พบและศึกษา

ในช่วงระยะเวลาที่ผู้วิจัยเข้าทำการวิจัยภาคสนามเท่านั้น ซึ่งได้แก่ขนบธรรมเนียมคั่งต่อไปนี้

1.3.1 การกล่าวคำทักทาย

เมื่อชาวมุสลิมไม่ว่าหญิงหรือชายพบกัน หรือจะจากกันจะกล่าวสลามหรือกล่าวคำทักทายแก่กันคือ "อัสลามูอาลัยกุม" ซึ่งแปลว่า "ขอความสุขสวัสดิ์จงมีแก่พวกท่าน" ผู้กล่าวทักทายจะกล่าวว่า "วาอาลัยกุมมุสลาม" แปลว่า "ขอความสุขสวัสดิ์จงมีแก่พวกท่านเช่นกัน" ขณะที่กล่าวสลาม ถ้าเป็นชายทั้ง 2 ฝ่ายจะสัมผัสมือกันโดยใช้มือขวาข้างเดียว จากนั้นจึงยกมือข้างเดียวกันนั้นแตะที่หน้าอก ในกรณีที่ เป็นหญิงทั้ง 2 ฝ่ายขณะกล่าวสลามจะใช้มือทั้งซ้ายขวาสัมผัสกัน จากนั้นจึงยกมือทั้ง 2 ข้างขึ้นและจุมพุกซึ่งอยู่ระหว่างหัวคิ้ว แต่ถ้าเป็นการกล่าวสลามระหว่างชายกับหญิงจะใช้การสัมผัสมือทั้งซ้ายขวา และยกขึ้นแตะบริเวณจุมพุกเช่นกัน โดยทั่วไปผู้มีอายุน้อยกว่าจะเป็นผู้ให้สลามแก่ผู้มีอายุมากกว่าก่อน

นอกจากการกล่าวสลามเมื่อชาวมุสลิมพบกันหรือจะจากกันแล้ว ยังมีการกล่าวสลามในขณะที่กำลังจะเข้าบ้านของตนหรือกำลังจะเข้าบ้านผู้อื่น ทั้งนี้เพราะเชื่อกันว่าการกล่าวสลามขณะที่กำลังจะเข้าบ้านใครก็ตามจะเป็นการนำความเจริญมาสู่ผู้ที่อยู่ในบ้านนั้น ๆ หรือเมื่อมีการสนทนาปราศรัยในที่ชุมชน อาทิเช่น การแจ้งข่าวสารแก่บรรดาผู้ที่มีศรัทธาในวันศุกร์ก่อนการมาฆ ก่อนจะแจ้งข่าวสารใด ๆ จะกล่าวสลามขึ้นก่อนอันถือเป็นการพยากรณ์ที่สิ่งกระทำจะละเอียดมิได้

1.3.2 การเกิด

ในชุมชนมุสลิม คำบาลีว่า "กัมภีระ" เมื่อมีเด็กเกิด สิ่งที่เป็นปฏิบัติกันคือการโกนผมไฟและการตั้งชื่อเด็ก

การโกนผมไฟเด็กเกิดใหม่ โดยส่วนใหญ่จะทำพิธีเมื่อเด็กอายุได้ 7 วัน บางครอบครัวที่มีฐานะดีจะมีการทำบุญในวันโกนผมไฟ มีการเชิญเพื่อนบ้านมารับประทานอาหารร่วมกัน แต่บางครอบครัวการโกนผมไฟจะทำกันในหมู่บ้านหรือที่ของเท่านั้น ในกรณีครอบครัวที่มีการทำบุญ เจ้าภาพจะเชิญผู้นำทางศาสนา ซึ่งได้แก่อิหม่ามและผู้มีความรู้ทางศาสนาตลอดจนเพื่อนบ้านมาร่วมพิธี อิหม่ามและผู้มีความรู้ทางศาสนาจะเป็นผู้คัดผมเด็กออกคนละเล็กน้อย จากนั้นผู้ปกครองจึงนำเด็กไปโกนผมทั้งหมดภายหลัง ผมที่โกน

ภาพที่ 10

แสดง การทักทายของชาวไทยมุสลิม ตำบลลุมพดี

ภาพที่ 11

แสดง พิธีการโกนผมไฟเด็กเกิดใหม่ของชาวไทยมุสลิม ตำบลลุมพดี

ที่จะนำไปฝัง เมื่อทำพิธีโกนผมไฟเสร็จทุกคนจะยืนขึ้นพร้อมกันเพื่อสรรเสริญทานศาศกามุขัมมิก (คือลา) จบแล้วอธิษฐานอ่านกุอาขอพรจากองค์อัลเลาะห์ แล้วเลี้ยงอาหารเป็นเสร็จพิธี

การตั้งชื่อ บางครอบครัวบิดา มารดาจะตั้งชื่อไว้แล้ว บางครอบครัวจะให้ชื่อหม่ามเป็นผู้ตั้งให้ การตั้งชื่อจะตั้งชื่อที่เป็นมงคลให้แก่เด็ก เด็กส่วนใหญ่จะมีชื่อเรียกกันภายในครอบครัวเป็นภาษาอาหรับ และมีชื่ออย่างเป็นทางการเป็นภาษาไทย

1.3.3 การแต่งงาน

การทำพิธีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมในตำบลลุมพินีหรือที่เรียกว่า การนิกะฮฺ เป็นการกระทำพิธีแต่งงานภายใต้หลักเกณฑ์และข้อบังคับแห่งศาสนาอิสลาม มีขั้นตอนในการทำพิธี กล่าวคือ

ฝ่ายชายจะเป็นผู้ไปขอสู่ขอฝ่ายหญิง สำหรับสินสอดนั้นตามหลักศาสนากำหนดไว้ว่าไม่ควรต่ำกว่า 10 สลึง และไม่ควรเกินกว่า 500 สลึง ในทางปฏิบัติฝ่ายหญิงจะเรียกเท่าไรก็ตาม แต่จะแยกเอาจำนวนเงินสินสอด 10 สลึง หรือ 500 สลึง ไว้ต่างหาก สำหรับไว้ในพิธีให้พยานรู้เห็น เงินที่เป็นสินสอดซึ่งนำเข้าไปในพิธีให้พยานรู้เห็นนี้ ถือว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของฝ่ายหญิงโดยเด็ดขาด

อนึ่งการแต่งงานจะต้องทำกันอย่างเปิดเผยให้พยานรู้เห็น ในส่วนที่เกี่ยวกับศาสนพิธีนิยมทำกันที่มัสยิด การประกอบพิธีจะมีขึ้นใต้อาสน์มุขคอกต่อไปนี้

1. ผู้ปกครองฝ่ายหญิง ซึ่งได้แก่ บิดา ถ้าบิดาไม่มี ต้องไปขอกับปู่หรือตา ถ้าปู่หรือตาไม่มีต้องไปขอกับพี่ชายหรือน้องชายร่วมบิดาเดียวกัน ถ้าพี่ชายหรือน้องชายไม่มี ต้องไปขอกับลุงหรืออา ถ้าไม่มีใครเลยให้ขอกับตัวเจ้าสาวโดยตรง ผู้ปกครองฝ่ายหญิงจะต้องเข้าร่วมพิธีในฐานะเป็นผู้กล่าวตอบรับกับผู้ทำพิธี

2. ผู้ทำพิธีนิกะฮฺ ส่วนใหญ่จะเป็นอิม่าม

3. เจาขาว

4. พยาน 2 คน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีความรู้ทาง

ศาสนาและผู้อาวุโสที่เป็นที่นับถือของชาวบ้าน

คอทีบ

5. ผู้บรรมหรืออ่านกฎบะฮุญกะฮุ โดยปกติจะไ้แก่

6. มะฮัร คือสิ่งของหรือเงินที่จะให้แก่เจ้าสาว

ขั้นตอนของการนิกะฮุ

ขั้นตอนของการนิกะฮุที่นิยมปฏิบัติกันภายในชุมชนมุสลิม คำว่าลุมพลี มีขั้นตอนกล่าวคือเจ้าบ่าวพร้อมทั้งพยาน จำนวน 2 คน ผู้ทำพิธี (อิหม่าม) ผู้บรรม (คอทีบ) ผู้ปกครองเจ้าสาว และผู้ถูกเชิญ เข้าร่วมประกอบพิธีทางศาสนาจะเข้าไปทำพิธีทางศาสนาภายในมัสยิด ข้อสังเกตที่พบคือ ผู้เข้าร่วมพิธีทางศาสนาภายในมัสยิดจะเป็นชายล้วน พิธีเริ่มด้วยองค์ปาฐกผู้หนึ่งอ่านคัมภีร์อัล-กุรอานในส่วนของหลักการทาง ๆ ของการแต่งงานและการครองเรือนเป็นภาษาอาหรับ เมื่ออ่านคัมภีร์อัล-กุรอานจบ คอทีบจะอ่านกฎบะฮุญกะฮุเพื่อเป็นการขม หรือให้ขอก็คแก่เจ้าบ่าวในชีวิตสมรส เสร็จแล้วผู้ปกครองเจ้าสาวหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้ปกครองฝ่ายเจ้าสาว เรียกเจ้าบ่าวเข้ามานั่งใกล้พร้อมด้วยพยานอีก 2 คน นานั่งเป็นวงกลมและมีมะฮัรอยู่ตรงกลาง เพื่อตรวจดูเงินทองสินสอดหรือเงินทองที่ตกลงกันไว้โดยให้พยานรู้เห็นด้วย เมื่อถูกต้องตรงกันแล้วผู้ทำพิธี (อิหม่าม) จะกล่าวกับเจ้าบ่าวเป็นภาษาอาหรับ ซึ่งมีใจความว่า "ฉันขอ นิกะฮุท่านกับนางสาว... (ชื่อเจ้าสาว) บุตรของนาย... ด้วยมะฮัรที่วางอยู่เบื้องหน้า นี้" เสร็จแล้วผู้เป็นเจ้าบ่าวต้องกล่าวตอบรับโดยทันทีมีใจความว่า "ฉันขอรับการนิกะฮุ กับนางสาว... ด้วยมะฮัรดังกล่าว" เมื่อผู้ปกครองและพยานเห็นว่า การตอบรับของเจ้าบ่าวชัดเจนถูกต้องโดยตลอดเป็นที่พอใจแล้ว เป็นอันเสร็จพิธีทางค่านศาสนาพิธี

อนึ่งในพิธีนิกะฮุ เจ้าสาวจะไม่ได้มาร่วมอยู่ในพิธีทางศาสนาที่มัสยิด แต่จะอยู่ที่บ้านเจ้าสาวเอง

หลังจากทำพิธีนิกะฮุเสร็จสิ้นที่มัสยิดแล้ว จะตั้งชบวนแห่เจ้าบ่าวจากมัสยิดไปยังบ้านเจ้าสาว ภายในชบวนแห่จะเริ่มตั้งชบวนด้วยการเชิญธงชาติไทยและธงประจำมัสยิดนำหน้าชบวน จากนั้นจะเป็นชบวนของสตรีซึ่งมัก เป็นผู้ที่เคยผ่านพิธีทำฮัจญ์มาแล้ว หรือสตรีผู้ผ่านการสมรสแล้วและอยู่ในครอบครัวที่มีความสุข เป็นผู้ถือหอชนมชนิดต่าง ๆ ซึ่งห่ออย่างสวยงาม และปิดท้ายชบวนด้วยผู้เป็นแขกที่ถูกเชิญมาเป็น

สักขีพยานในการสมรส ตลอดจนญาติพี่น้องฝ่ายชายและสิ่งของที่ขาดไม่ได้เช่นกันคือขบวนเครื่องดนตรีประเภทกลอง แอ๊กคอเคียน ฉาบ และอื่น ๆ เท่าที่มี เพื่อให้ขบวนแห่เจ้าสาวมีความครึกครื้น

เมื่อขบวนแห่เจ้าสาวมาถึงบ้านเจ้าสาวจะมีผู้ใหญ่ออกไปต้อนรับ และมีการกันประตูคุ้มเข้มขั้คทอง นาก หรือเงิน คล้าย ๆ กับการแต่งงานของชาวไทยพุทธในชนบททั่ว ๆ ไป นอกจากนี้จะมีการเรียกเงินจากเจ้าสาวเพื่อขอผ่านประตูเข้าไปภายในบ้าน เมื่อเจ้าสาวและขบวนแห่เข้าไปในบ้านเรียบร้อยแล้ว จะมีการเลี้ยงแขกที่มาในงาน สำหรับแขกที่มาในงานจะมีส่วนหนึ่งซึ่งมารออยู่บ้านเจ้าสาวตั้งแต่เข้าการเลี้ยงอาหารแขกผู้มาในงานจะเลี้ยงตลอดเวลาไครมาเวลาใดก็จะไ้รับเชิญให้รับประทานอาหารในเวลาสั้น ๆ ข้อที่น่าสังเกตคือ เจ้าสาวจะต้องนั่งอยู่ในห้องหอซึ่งแต่งไว้อย่างสวยงามตั้งแต่เช้าและจะนั่งอยู่ในห้องหอจนกว่าจะไ้เวลาส่งตัวเจ้าสาวโดยมิไ้ออกมารับแขกที่มาร่วมในงาน เมื่อไ้เวลาส่งตัวเจ้าสาวซึ่งจะเป็นระยะเวลาไ้เลี้ยงกับการเลี้ยงอาหารขบวนแห่ที่มาจากบ้านเจ้าสาว การส่งตัวเจ้าสาวจะนำโดยผู้ทำพิธีคนเดิมที่มาจากมัสยิดซึ่งก็ไ้แก่อิหม่าม อิหม่ามจะนำเจ้าสาวเข้าไปส่งตัวให้เจ้าสาวในห้องหอ และสาวขอพระค่อพระผู้เป็นเจ้าให้แก่มารดาแล้ว หลังจากนั้นเจ้าสาวจึงจะออกมาพบปะพูดคุยกับแขกผู้มาในงานพร้อมกับเจ้าสาว พร้อมทั้งแจกของที่ระลึกแก่ผู้มาร่วมงาน

อนึ่งในการจัดเลี้ยงอาหารจะไม่มีการเลี้ยงสุรา เบียร์ ตลอดจนของมีนเมาทุกชนิด แต่จะเป็นอาหารประเภทข้าวหมกไก่ ข้าวหมกเนื้อ ชุบเนื้อ และอาหารหวานประเภทขนมทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง และวุ้นกะทิ เป็นต้น

หลังจากพิธีแต่งงานเสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ในบางรายทางเจ้าสาวจะมีพิธีรับเจ้าสาว คือพวกญาติหรือแขกของฝ่ายเจ้าสาวจะตั้งขบวนแห่เจ้าสาวมายังบ้านเจ้าสาว และมีงานเลี้ยงรับคล้าย ๆ กับที่ทำกันในวันแต่งงานเพียงแต่ไม่มีพิธีทางศาสนาตั้ง เช่นที่ทำกันที่มัสยิดเท่านั้น สำหรับวันที่จะทำพิธีรับเจ้าสาวมาบ้านเจ้าสาวนั้นมิไ้มีการกำหนดวันเป็นแบบบัญญัติที่แน่นอน แต่ขึ้นอยู่กับความพร้อมของทั้งสองฝ่ายเป็นประการสำคัญ

ภาพที่ 12

แสดง การทำพิธีแต่งงานในส่วนของศาสนพิธีภายในมัสยิดนูรุดยะมาล

ภาพที่ 13

แสดง การอบรมสั่งสอนของอิหม่าม ถึงหน้าที่ของสามีในพิธีแต่งงาน
ภายในมัสยิดนูรุดยะมาล

1.3.4 การแต่งกาย

ชาวไทยมุสลิมมีความเชื่อกันว่า การเปิดเผยส่วนของร่างกายที่ไม่สมควรเปิดเผยนั้นเป็นการกระทำผิดอย่างร้ายแรง ความเชื่อถือนี้อยู่บนหลักการของศาสนาที่ถือว่าการแต่งกายไม่ปกปิดให้เรียบร้อยสุภาพเป็นแบบ สำหรับชาวไทยมุสลิมค่าวมลุมพลี การแต่งกายก็ไ้ยกั้คืออยู่บนหลักการดังกล่าวเช่นกัน ทั้งนี้สภาพการแต่งกายที่พบคือ ชายไทยมุสลิมจะยึดหลักการแต่งกายที่ว่าต้องปกปิดร่างกายตั้งแต่กลางตัว (สะคือ) จนถึงกลางน่อง ชายไทยมุสลิมยกเว้นเด็กจึงนิยมนุ่งโสร่งและกางเกงขายาว มักจะนุ่งในกรณีที่ออกไปนอกชุมชนและเป็นที่ยอมรับในหมู่เด็กหนุ่ม ส่วนผู้สูงอายุยังคงนุ่งโสร่งจนเป็นความเคยชิน การสวมหมวกจะสวมใส่ในบางโอกาส และชาคมิได้เมื่อถึงเวลา نماซ ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผมลงมาปรกหน้าผาก เมื่อเวลาก้มกราบ (ซุญุก) ส่วนหน้าผากจะใกล้ชิดสัมผัสกับพื้น

สำหรับสตรีมุสลิมนิยมนุ่งผ้าโสร่ง ใส่เสื้อมีแขน ทั้งนี้เนื่องจากตามหลักศาสนาสตรีต้องปกปิดอวัยวะตั้งแต่คอลงไปถึงข้อมือและข้อเท้า ทั้งนี้สตรีมุสลิมจึงไม่นิยมนุ่งกระโปรงและใส่เสื้อแขนสั้น ยกเว้นสตรีมุสลิมที่ประกอบอาชีพนอกบ้าน อาทิ เช่น ครู พยาบาล จะแต่งกายตามแบบฟอร์มหรือตามสมัยนิยม สำหรับการใส่ผ้าคลุมผมนั้นจะใช้ในบางโอกาส เช่น การแต่งกายไปร่วมพิธีทางศาสนา

1.3.5 การตาย

เมื่อมีผู้ตายขึ้นในหมู่บ้าน ชาวไทยมุสลิมถือว่าเป็นหน้าที่ของคนเป็นที่จะต้องจัดการศพให้เรียบร้อยและได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติของศาสนา ผู้มีหน้าที่โดยตรงได้แก่บุคคลซึ่งเป็นทายาทของคนตาย อาทิ เช่น มุตร ชีคา และญาติพี่น้อง สำหรับศพของผู้ตายซึ่งเป็นมุสลิมจะต้องทำการฝังภายใน 24 ชั่วโมง ชาวมุสลิมจะไม่ใช้การเผา เพราะมีความเชื่อว่าสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายจะกลับมาเกิดอีกครั้งในวันสิ้นโลก

ขั้นตอนสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ตาย

เมื่อมีผู้ตายขึ้นภายในครอบครัว ผู้เป็นทายาทและบรรดาญาติพี่น้องจะทำการอาบน้ำศพผู้ตายที่บ้าน ก่อนอาบน้ำศพจะต้องทำความสะอาดผู้ตายก่อนเริ่มด้วยการรอกที่ท้องนอຍของผู้ตาย เพื่อรื้ออุจจาระที่ตกค้างหรือสิ่งสกปรกออกจากร่างกาย

ภาพที่ 14

แสดง การแต่งกายเมื่อเข้าร่วมพิธีที่สำคัญของสตรีชาวไทยมุสลิม ตำบลลุมพินี

ภาพที่ 15

แสดง การแต่งกายเมื่อเข้าพิธีสำคัญและออกนอกบ้านของชาวไทยมุสลิม ตำบลลุมพินี

จากนั้นจึง เริ่มอาบน้ำศพผู้ตายโดยอาบด้วยน้ำเปล่าและฟอกสบู่ประมาณ 3-5 ครั้ง เมื่อศพผู้ตายสะอาดก็แล้วจึงใช้น้ำใบพุทธรักษาอาบอีกรอบ น้ำใบพุทธรักษาจะนำมาจากใบพุทธรักษาขยำกับน้ำแล้วกรองเอาแต่น้ำมาอาบศพผู้ตาย จากนั้นจึงใช้น้ำผสมพิมเสนอาบอีกเป็นครั้งสุดท้ายแล้วเช็ดศพผู้ตายให้แห้ง ห่อศพด้วยข้าวไหม้คั้นคั้นทั้งแค่นี้ระจกรกเท่า การห่อศพจะห่อกี่ชั้นก็ได้ขึ้นอยู่กับฐานะของผู้ตาย เนื่องด้วยการห่อศพผู้ตายแต่ละชั้นจะต้องใช้ผ้าเป็นจำนวนมาก ดังนั้นผู้มีฐานะดีจึงมักจะห่อศพหลายชั้นซึ่งบางศพจะห่อถึง 5 ชั้น แต่การห่อศพผู้ตายจึงต้องห่ออย่างน้อยที่สุด 1 ชั้น

หลังจากอาบน้ำศพเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะนำศพมายังมัสยิดเพื่อทำการ نماสให้ผู้ตาย อนึ่ง เมื่อมีผู้ตายในหมู่บ้าน ญาติพี่น้องผู้ตายจะไปแจ้งข่าวที่มัสยิด ทางมัสยิดจะตีกลองและประกาศให้เพื่อนบ้านรับทราบ เมื่อผู้ใดได้รับแจ้งข่าวจะไปยังบ้านที่มีผู้ตายเอง โดยชาวมุสลิมมีการเชื่อว่าการไปเยี่ยมศพผู้ตายและช่วยเหลือบ้านที่มีผู้ตายจะได้รับกุศลมาก ดังนั้นจะมีเพื่อนบ้านส่วนหนึ่งไปช่วยเหลือบ้านที่มีผู้ตาย และมีส่วนหนึ่งไปรอคอยอยู่ที่มัสยิด โดยมากผู้ที่ไปรอคอยที่มัสยิดมักจะเป็นชายที่มารอเพื่อจะ نماสให้ผู้ตาย และเมื่อนำศพผู้ตายบรรจุโลงมาถึงมัสยิดเรียบร้อยแล้วจะเริ่มทำการ نماส สำหรับผู้นำการ نماสมักจะใคร่ถามประจําหมู่บ้าน การ نماสให้ผู้ตายจะแตกต่างจากการ نماสปกติ 5 เวลา และการ نماสวันศุกร์ กล่าวคือ การ نماสให้ผู้ตายผู้ที่จะ نماสซึ่งเป็นชายล้วนจะมายืนเรียงรายอยู่ใกล้กับผู้ตาย โดยหันหน้าไปทางผู้ตาย การ نماสผู้ตายจะไม่มีการก้มตัวลง ผู้นำ نماสจะอยู่ในท่ายืนโดยตลอด หากผู้ตายเป็นชายอิหม่ามจะยืนตรงศีรษะของผู้ตาย แต่ถ้าเป็นหญิงจะยืนตรงกลางของผู้ตาย

เมื่อนำศพผู้ตายเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะนำผู้ตายไปฝังยังหลุมซึ่งขุดเตรียมไว้ที่กูโบร์ (สุสาน) เมื่อนำผู้ตายลงหลุมเรียบร้อยแล้วจะมีการสวดขอพรให้แก่ผู้ตายในบริเวณหลุมฝังผู้ตาย ผู้สวดขอพรให้ผู้ตายจะเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกันที่นำมาให้ผู้ตายในมัสยิด เมื่อสวดขอพรเสร็จจึงเดินลงจะตกแดงบริเวณหลุมฝังผู้ตายโดยการปลุกคนไม่ไว้นบนเนินดินที่กอบหลุมฝังผู้ตาย

อนึ่งในการขุดหลุมฝังผู้ตายนี้จะขุดหลุมให้ลึกพอที่สัตว์จะขุดคุ้ยไม่ได้ และการฝังจะรีบฝังไม่ให้เก็บศพไว้นานมีกลิ่นขึ้น

ภาพที่ 16

แสดง การมาฆหน้าศพของชาวไทยมุสลิม ตำบลลุมพดี

ภาพที่ 17

แสดง การฝังศพของชาวไทยมุสลิม ตำบลลุมพดี

1.4 ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชน

1.4.1 ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อโรงเรียน

ความสัมพันธ์ของชาวไทยมุสลิม ตำบลลุมพดี ที่มีต่อโรงเรียนที่เห็นได้ชัดคือ เรื่องการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา โดยความร่วมมือร่วมใจกันก่อตั้งโรงเรียนลุมพดีชนูปถัมภ์ และโรงเรียนรัศมีอิสลามซึ่งเป็นโรงเรียนสอนศาสนาขึ้น และเมื่อโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งขาดแคลนอุปกรณ์การศึกษาเมื่อขอรับบริจาคจากสมาชิกในชุมชน จะได้รับการช่วยเหลืออย่างดี อาทิเช่น การบริจาคเครื่องดนตรีให้แก่โรงเรียนลุมพดีชนูปถัมภ์ และการบริจาคโต๊ะ เก้าอี้นักเรียนให้แก่โรงเรียนรัศมีอิสลาม เป็นต้น

1.4.2 ความสัมพันธ์ของโรงเรียนที่มีต่อสมาชิกในชุมชน

ความสัมพันธ์ของโรงเรียนลุมพดีชนูปถัมภ์ที่มีต่อสมาชิกในชุมชนที่เห็นได้ชัดคือ การบริการชุมชน การบริการชุมชนที่เห็นได้ชัดคือการใช้สนามกีฬาของโรงเรียนเป็นสถานที่จัดงานเลี้ยงงานแต่งงาน หรือการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนใช้สนามกีฬาของโรงเรียนเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ หรือเข้ามาเล่นกีฬาในสนามของโรงเรียน เป็นต้น

ความสัมพันธ์ของโรงเรียนรัศมีอิสลามที่มีต่อสมาชิกในชุมชนมีลักษณะบริการชุมชนเช่นเดียวกับโรงเรียนลุมพดีชนูปถัมภ์ อาทิเช่น การใช้โต๊ะ เก้าอี้ของโรงเรียนตลอดจนสถานที่เรียนจัดงานวันสำคัญทางศาสนา เนื่องในโอกาสวันอีดีลอิทรี และวันอีดีลอฎฎฮา เป็นต้น

1.4.3 ความสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อมัสยิด

ความสัมพันธ์ของชาวไทยมุสลิม ตำบลลุมพดีที่มีต่อศาสนาเห็นได้ชัดเจนจากการร่วมมือร่วมใจกันสร้างมัสยิดนูรุลยะมาลหลังใหม่ขึ้น เนื่องด้วยอาคารมัสยิดหลังเก่าซึ่งมีอายุ 100 ปีเศษ คับแคบไม่เพียงพอต่อจำนวนสับนุญที่จะประกอบศาสนกิจ ประกอบกับตัวอาคารมัสยิดหลังเดิมชำรุดทรุดโทรมมาก โดยเริ่มวางศิลาฤกษ์ในปีพุทธศักราช 2520 และเสร็จสิ้นในปีพุทธศักราช 2522 ด้วยความร่วมมือร่วมใจจากสมาชิกในชุมชน ทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์ เพราะนอกจากจะบริจาคเงินสมทบในการก่อสร้างแล้ว บางคนยังช่วยลงแรงในการก่อสร้างจนกระทั่งมัสยิดหลังปัจจุบันเสร็จสิ้น มีลักษณะเป็นอาคาร 2 ชั้น สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กมีตัวอาคารกว้าง 13 เมตร ยาว 25 เมตร บนหลังคาคาน

หน้าเป็นหอระฆัง (หอเรียกร้องไปสู่ความดี) 2 หอ และโคมอยู่ตรงกลางระหว่างหอระฆัง อาคารมัสยิดหลังใหม่สามารถบรรจุผู้เข้าไปประกอบศาสนกิจได้ถึง 1,200 คน นับเป็นมัสยิดที่เก่าแก่และมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.4.4 ความสัมพันธ์ของมัสยิดที่มีต่อสมาชิกในชุมชน

ความสัมพันธ์ของมัสยิดที่มีต่อสมาชิกในชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นการบริการชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าและสร้างความสะดวกสบายให้แก่สมาชิกในชุมชน อาทิเช่น เป็นสื่อกลางในการติดต่อกับหน่วยราชการเพื่อขอไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน การเป็นสื่อกลางในการรับบริจาคเงินจากสมาชิกในชุมชน เพื่อทำบ่อขุดน้ำแล้วแจกจ่ายน้ำไปทั่วหมู่บ้าน ปัจจุบันตำบลลุมพินีจึงมีไฟฟ้าใช้และน้ำบาดาลต่อไปถึงบ้านแต่ละหลังได้อย่างสะดวกสบาย นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งบริการสังคมในค่าน้ำต่าง ๆ อาทิเช่น เป็นสถานที่ประกอบศาสนพิธีในงานมงคลสมรส เป็นแหล่งบริการอุปการะในการจัดงานประเพณี งาน ช้อน หม้อ และอื่นๆ อีก และเมื่อมีเหตุการณ์ที่เร่งด่วนซึ่งต้องแจ้งข่าวให้สมาชิกในชุมชนรับรู้ทางมัสยิดจะตีกลองพร้อมทั้งประกาศผ่านเครื่องขยายเสียงแจ้งให้รับรู้ อาทิเช่น แจ้งข่าวกรณีที่มีผู้ตายในหมู่บ้าน หรือมีไฟไหม้เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เพื่อนบ้านได้ช่วยเหลือผู้ประสบเหตุการณ์ดังกล่าว

สรุปสภาพทั่วไปของชุมชนมุสลิมตำบลลุมพินี

ชุมชนมุสลิม ตำบลลุมพินี ห่างจากตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา ประมาณ 11 กิโลเมตร มีถนนแยกจากถนนสายอยุธยา-อ่างทอง เข้าไปถึงทางเข้าหมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ใช้รถจักรยาน 2 ล้อ จักรยานยนต์ และรถสองแถวเล็กในการติดต่อกับชุมชนอื่น ประชากรในตำบลลุมพินีมีจำนวน 516 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 3,879 คน (ขณะเก็บข้อมูล) ประชากรนับถือศาสนาอิสลาม สมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ยประมาณครอบครัวละ 10 คน ผู้เป็นใหญ่ในครอบครัวคือสามี ส่วนใหญ่จะมีญาติผู้ใหญ่อาศัยอยู่ด้วย และจะให้ความเคารพนับถือเช่นเดียวกับลักษณะครอบครัวไทยโดยทั่วไป ผู้ชายมีโอกาสได้ออกไปปฏิบัติศาสนกิจในเที่ยงวันศุกร์ และพบปะเพื่อนฝูงมากกว่าผู้หญิง ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างค้าขาย และทำนา ชาวไทยมุสลิมในตำบลนี้มีความเคร่งครัดต่อการปฏิบัติทางศาสนิกมาก มีมัสยิดอันเป็นศาสนสถานเก่าแก่ในหมู่บ้าน ลักษณะบ้านที่อาศัยมีใต้ถุนสูง มีห้องใหญ่เพียงห้องเดียว สมาชิกนอนอยู่รวม ๆ กัน หากต้องการให้เป็นสัดส่วนก็ใช้ตุ๊กหรือม่านกันห้อง

ไม่รับประทานหมู รับประทานเนื้อวัวหรือเนื้อไก่ที่ถูกฆ่าหรือขายโดยมุสลิมเท่านั้น ความสามัคคีเป็นคุณลักษณะเด่นของชุมชนนี้ จึงทำให้ชุมชนได้รับการพัฒนาตลอดเวลา อาทิเช่น การร่วมกันก่อสร้างโรงเรียนทั้งภาคสามัญและภาคศาสนาให้เยาวชนมุสลิมได้รับการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม โดยเยาวชนที่มีอายุอยู่ในวัยศึกษาจะเข้าเรียนในโรงเรียนคุณพลีชนูปถัมภ์ซึ่งเป็นโรงเรียนภาคสามัญระดับประถมศึกษา และโรงเรียนรศมีอิสลามซึ่งเป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามที่ทุกคนต้องศึกษาเพื่อให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจตามบทบัญญัติทางศาสนาอิสลามได้อย่างถูกต้อง

ตอนที่ 2 บทบาทของโรงเรียนคุณพลีชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม ตำบลคุณพลี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาถึงจริยธรรมที่โรงเรียนคุณพลีชนูปถัมภ์ปลูกฝังแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา โดยสังเกตในช่วงตลอดระยะเวลาที่นักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเรียนวิชาต่าง ๆ อยู่ในโรงเรียน โดยเน้นการสังเกตกระบวนการเรียนการสอนในวิชาจริยศึกษาเป็นสำคัญ รวมถึงการสังเกตการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับทางโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เป็นเวลา 3 เดือน พบว่าโรงเรียนคุณพลีชนูปถัมภ์ได้ปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 จริยธรรมที่โรงเรียนคุณพลีชนูปถัมภ์ ปลูกฝังแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา

ลำดับที่	จริยธรรมที่ปลูกฝัง	จำนวนครั้ง	วิธีการที่โรงเรียนใช้					ป้ายนิเทศ
			บอกแนะนำ	อภิปรายแสดงเหตุผล	ฝึกพฤติกรรม	บรรยายบรรยายประกอบกิจกรรม	บรรยายประกอบกิจกรรม	
1.	ความรับผิดชอบ	16			3			13
2.	ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา	10	6		6			4
3.	ความซื่อสัตย์สุจริต	9	4					5

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับที่	จริยธรรมที่ปลูกฝัง	จำนวนครั้ง	วิธีการที่โรงเรียนใช้					ป้ายนิเทศ
			บอกแนะนำ	อภิปรายแสดงเหตุผล	ฝึกพฤติกรรม	บรรยาย	บรรยายประกอบกิจกรรม	
4.	มารยาทในการแสดงความเคารพ การขอร้อง การแสดงความขอบคุณ การแสดงความเสียใจ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การเล่นการพักผ่อนหย่อนใจ	9	2		1			6
5.	มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกายและสังคระหว่างเพศ	6	1					5
6.	ความกตัญญูแก่เวที	4	1					3
7.	ความอดทนและอดกลั้น	4				1		3
8.	ความจริงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	4				1		3
9.	ความเมตตากรุณา	3						3
10.	การรู้จักความพอดี	3		1				2
11.	การไม่พูดปด ไม่มิดเบือน ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุ่งให้เกิดการแตกแยก และการไม่พูดคำหยาบ	3	2					1

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ลำดับ ที่	จริยธรรมที่ปลูกฝัง	จำนวน ครั้ง	วิธีการที่โรงเรียนใช้					ป้าย นิเทศ
			บอก แนะนำ	อภิปราย แสดง เหตุผล	ฝึกปฏิบัติ กรรม	บรรยาย	บรรยาย ประกอบ กิจกรรม	
12.	หลักธรรมสำหรับการอยู่ ร่วมกัน (สหธรรม) ใ้แก่ ความสามัคคี การเสียสละ การให้อภัย การเอื้อเพื่อ การยอมรับความคิดเห็น ของผู้อื่น ความเห็นอก เห็นใจ	3					1	2
13.	การไม่โลภและไม่ขโมย	2						2
14.	การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิต และร่างกายของบุคคล และสัตว์	2	1					1
15.	ความเป็นผู้มีสติยับยั้งชั่งใจ รู้สึกผิดชอบชั่วดี	1				1		
16.	ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่และ เสียสละ	1				1		
17.	การมีสัจจะและความจริงใจ	1						
18.	การไม่ลองเล่นและเสพสิ่ง เสพคึกให้โทษ	1		1				
19.	ความกล้าหาญ ความเชื่อ มั่นในตนเอง	1					1	

จากตารางที่ 2 ซึ่งได้จากการสังเกต แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนอุบลวิทยานุเคราะห์
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปฏิบัติกิจกรรมทั้งสิ้น 11 กิจกรรม
เมื่อพิจารณาน้ำหนักในการปฏิบัติจะพบว่าแต่ละกิจกรรมจะได้รับการปฏิบัติตามลำดับต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบ
2. ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา
3. ความขยันหมั่นเพียร
4. มารยาทในการแสดงความเคารพ การขอร้อง การแสดงความขอบคุณ
การแสดงความเสียใจ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ
5. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกายและสังคม
ระหว่างเพศ
6. ความกตัญญูกตเวที
7. ความอดทนและอดกลั้น
8. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
9. ความเมตตากรุณา
10. การรู้จักความพอดี
11. การไม่พูดปด ไม่มีกบฏ ไม่อวดอ้างความจริง การไม่ยุบยงให้เกิดการ
แตกแยกและการไม่พูดคำหยาบ
12. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) ได้แก่ความสามัคคี การ
เสียสละ การให้อภัย การเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ
13. การไม่โลภและไม่ขโมย
14. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์
15. ความเป็นผู้มีสติขยันตั้งใจ รู้จักรับผิดชอบชีวิต
16. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ
17. ความมีสัจจะและความจริงใจ
18. การไม่ลองเล่นและเสพสิ่งเสพติดให้โทษ
19. ความกล้าหาญ ความเชื่อมั่นในตนเอง

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมของโรงเรียนคุณพลีชนูปถัมภ์ในช่วงการวิจัยภาคสนามเป็นเวลา 3 เดือน พบว่าได้ปลูกฝังจริยธรรมโดยใช้กระบวนการในการปลูกฝังทั้งสิ้น 6 วิธีคือ การบอกแนะนำ การอภิปรายแสดงเหตุผล การฝึกพฤติกรรม การบรรยาย การบรรยายประกอบกิจกรรม และการศึกษานิเทศ ซึ่งในแต่ละจริยธรรมที่ปลูกฝังมีกระบวนการที่แตกต่างกันไป ดังรายละเอียดตามลำดับต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของโรงเรียนคุณพลีชนูปถัมภ์ทำการปลูกฝังใน 2 ลักษณะ ตามลำดับกล่าวคือ

1. การศึกษานิเทศ

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของโรงเรียนพบว่าการศึกษานิเทศเป็นวิธีที่ใช้มากที่สุดในการปลูกฝังด้านความรับผิดชอบ โดยจะศึกษานิเทศตามอาคารเรียนต่าง ๆ ทั่วบริเวณโรงเรียนภายในห้องเรียน และห้องสมุด ทั้งข้อความในป้ายนิเทศ แยกตามความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อสังคม ดังนี้

ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

"เพียรขยันหมั่นฝึกฝน ตั้งใจเรียน"

(จากป้ายนิเทศกฎของห้องเรียน ซึ่งติดไว้ในห้องเรียน)

"สะอาด ตรงเวลา มีวินัย"

(จากป้ายนิเทศติดประจำอาคารเรียน 1)

"ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน"

(จากป้ายนิเทศเรื่องข้อควรปฏิบัติของนักเรียน ข้อที่ 4 ติดประจำอาคารเรียน 1)

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

"นักเรียนช่วยเก็บกวาด โรงเรียนสะอาดน่าอยู่"

"เห็นขยะกองใหญ่อย่าชยาค ต้องขยันช่วยกันหยิบทิ้งถังขยะ"

"ก้าวแรกของการพัฒนา คือการรักษาความสะอาด"

"มนุษย์อยู่ร่วมกัน	สิ่งสำคัญต้องมีกรอบ
ขอบเขตรับผิดชอบ	แบ่งหน้าที่ทำกันไป
คนหนึ่งทำอย่างหนึ่ง	มีพึงควรไปก้าวกาย
งานใครก็งานใคร	แต่ต้องให้ไ้ผลจริง
ไม่มีหอรอกคนใด	จะทำให้ไปทุกสิ่ง
แต่ขอสำคัญยิ่ง	รับผิดชอบหน้าที่ตน
หากขาดความรับผิดชอบ	กอบปรังงานใ้ก็ไร้ผล
เสียชื่อและเสียคน	ยากหาใครไ้นิยม"

(จากป้ายนิเทศศึกษาระจำอาคารเรียน 2)

"อย่าฉีกหนังสือ"

"อย่าขีดหนังสือแทนรวม"

"อย่าใช้มือสกปรกจับหนังสือ"

"อย่าพับมุมหนังสือ"

"อย่าขีดเขียนหนังสือ"

(ส่วนหนึ่งจากป้ายนิเทศศึกษาระจำห้องสมุด)

2. การฝึกพฤติกรรม

วิธีการฝึกพฤติกรรมจากการปลูกฝังจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียนเป็นวิธีการที่ใช้เป็นอันดับ 2 รองจากการศึกษานิเทศ มีลักษณะเป็นการปลูกฝังในระดับชั้นเรียนโดยครูประจำชั้นจะจัดแบ่งนักเรียนในห้องออกเป็นกลุ่ม ๆ ให้แต่ละกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบต่อความสะอาดของเรียนกลุ่มละ 1 วัน ภายในสัปดาห์ การทำความสะอาดจะต้องทำในตอนเช้าก่อนโรงเรียนเข้าเรียน 8.30 นาฬิกา เวลาพักกลางวันจากการเรียน และเวลาเย็นหลังจากเลิกเรียนชั่วโมงสุดท้ายของแต่ละวัน

สำหรับการปลูกฝังในระดับโรงเรียนจะปฏิบัติในตอนเช้าหน้าเสาธงก่อนเวลาเคารพธงชาติ โดยจะมีครูเวรประจำวันให้การอบรมในเรื่องต่าง ๆ

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ ในขณะที่เดียวกันจะต้องกวาดชั้นให้เด็กซึ่งทางโรงเรียนได้แบ่งความรับผิดชอบในเรื่องการเก็บ เศษกระดาษและทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยจะมีครูเวรประจำวันคอยควบคุมดูแลการทำงานของเด็ก

โดยสรุปโรงเรียนจะปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมแก่นักเรียนโดยวิธีการศึกษานิเทศและการฝึกพฤติกรรม ทั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อจะปลูกฝังความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคมโดยผ่านกระบวนการดังกล่าว

2. ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลาของโรงเรียนดุมพลีชนูปถัมภ์ ผ่านการปลูกฝังใน 2 ลักษณะตามลำดับ กล่าวคือ

1. การบอกแนะนำ

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลาของโรงเรียน พบว่า การปลูกฝังด้วยการบอกแนะนำเป็นวิธีการที่ปฏิบัติมากที่สุด และสังเกตได้จากผลการกล่าวถึงเพื่อนนักเรียนของครูเวรประจำวันในขณะตั้งแถวเตรียมเคารพธงชาติในตอนเช้า และการตั้งแถวเตรียมเดินทางกลับบ้านในตอนเย็นหลังเลิกเรียน ทั้งนี้เนื่องด้วยเด็กนักเรียนมักจะขาดระเบียบวินัยในการตั้งแถวโดยจะเล่นข้างคู้ข้างในขณะยืนตั้งแถว และมีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่เมื่อได้ยินเสียงกระดิ่งให้ตั้งแถวแต่ยังไม่มาเข้าแถวตามกำหนดที่โรงเรียนตั้งไว้ ครูเวรประจำวันจึงต้องบอกและแนะนำให้เด็กรู้จักระเบียบวินัยในการตั้งแถวและให้มาเข้าแถวให้ตรงเวลาทั้งเวลาเช้าและเวลาเย็น ในบางวันครูเวรประจำวันจะกำหนดให้เด็กนักเรียนที่มาเข้าแถวไม่ตรงเวลาให้ตั้งแถวใหม่อีกพวกหนึ่งและจะอบรมตักเตือนหรือบางครั้งจะทำโทษด้วยการให้เก็บเศษกระดาษในบริเวณโรงเรียน

2. การศึกษานิเทศ

การศึกษานิเทศ เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทางโรงเรียนใช้ในการปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา โดยจะศึกษานิเทศตามอาคารเรียนภายในบริเวณโรงเรียน จากการสังเกตของนิเทศที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝัง

คุณธรรมในข้อนี้ ทั้งข้อความในป้ายนิเทศกล่าวคือ

"ปฏิบัติงานให้เสร็จเรียบร้อยและทันตามเวลา"
(จากป้ายนิเทศเรื่องข้อควรปฏิบัติของนักเรียน ข้อ 6
ติดประจำอาคารเรียน 1)

"เด็กที่ต้องตรงต่อเวลา"
(จากป้ายนิเทศติดประจำอาคารเรียน 1)

สรุปได้ว่าโรงเรียนได้ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมแก่เด็กนักเรียนโดยผ่าน
กระบวนการบอกแนะนำ และติดป้ายนิเทศ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ปลูกฝังนักเรียนเป็นส่วนรวม

3. ความขยันหมั่นเพียร

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมความขยันหมั่นเพียรของโรงเรียนดุมพลี -
ชนูปถัมภ์ ทำการปลูกฝังใน 2 ลักษณะตามลำดับ กล่าวคือ

1. การติดป้ายนิเทศ

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมความขยันหมั่นเพียร
ของโรงเรียน พบว่าการติดป้ายนิเทศเป็นวิธีการที่เข้มแข็งที่สุดในการปลูกฝังค่านิยม
ความขยันหมั่นเพียร โดยจะติดป้ายนิเทศไว้ตามอาคารเรียนภายในบริเวณโรงเรียน โดยมีข้อความใน
ป้ายนิเทศดังนี้

"เด็กที่ต้องไม่เกียจคร้าน"
"พากเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค"
(ป้ายนิเทศติดประจำอาคารเรียน 1)

"มานะอดทน ฝึกฝนวิชา อนาคตก้าวหน้า ชีวารมย์เย็น"
"คนเกียจคร้านนานไปก็ไร้ทรัพย์"
(ป้ายนิเทศติดประจำอาคารเรียน 2)

2. การบอกแนะนำ

การบอกแนะนำเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทางโรงเรียนใช้ในการปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมอันดีงาม สักขณะการปลูกฝังจะอยู่ในรูปของการอบรมนักเรียนหน้าเสาธงในตอนเช้าก่อนได้เวลาเคารพธงชาติ สิ่งที่บอกและแนะนำนักเรียนคือเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตในการมาเรียน ทั้งนี้เนื่องจากเทอมนี้เป็นเทอมสุดท้ายของปีการศึกษา 2528 ถ้านักเรียนคนใดเกียจคร้านไม่มาเรียนจะมีผลให้เวลาเรียนไม่ครบตามกำหนด ทางโรงเรียนจะไม่อนุญาตให้เข้าสอบ ฉะนั้นทางโรงเรียนจึงต้องคอยกระตุ้นเตือนให้นักเรียนซื่อสัตย์สุจริตมาโรงเรียน และตั้งใจเรียนเพื่อความสำเร็จในการเรียน

สรุปได้ว่า การปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมอันดีงามของโรงเรียนแก่เด็กนักเรียนได้ใช้กระบวนการปลูกฝังและอบรมเด็กนักเรียนเป็นส่วนรวม โดยวิธีติคป้ายนิเทศ และการบอกแนะนำเป็นหลัก

4. มารยาทในการแสดงความเคารพ การขอร้อง การแสดงความขอบคุณ การแสดงความเสียใจ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมอันดีงามในการแสดงความเคารพ การขอร้อง การแสดงความขอบคุณ การแสดงความเสียใจ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ

จากคุณธรรมดังกล่าวสามารถสรุปได้เป็นข้อควรปฏิบัติ 3 ประการคือ

1. มารยาทในการทำความเคารพ
2. มารยาทในการขอร้อง
3. มารยาทในการเล่น

ในเรื่องมารยาทเหล่านี้ โรงเรียนอุบลราชธานีได้ทำการปลูกฝังใน 2 ลักษณะ ตามลำดับ กล่าวคือ

1. การติคป้ายนิเทศ

จากการสังเกตการปลูกฝังคุณธรรมในชั้นของโรงเรียนพบว่า การติคป้ายนิเทศ เป็นวิธีที่ใช้มากที่สุดในการปลูกฝัง โดยจะติคป้ายนิเทศตามอาคารเรียน

ต่าง ๆ ทั่วบริเวณโรงเรียน ภายในห้องเรียน และห้องสมุด คัดข้อความในป้ายนิเทศดังนี้

คำบรรยายทในการพูด

"เด็กดีจำ ต้องพูดเพราะพริ้ง"

(จากป้ายนิเทศคิศจำอาคารเรียน 1)

"ห้ามคุยหรือเล่นกันในขณะครูสอน"

(จากป้ายนิเทศเรื่องกฎของห้องเรียน คิศจำห้องเรียน)

"ไม่คุยและส่งเสียงดังในห้องสมุด"

(จากป้ายนิเทศเรื่องระเบียบห้องสมุด คิศจำห้องสมุดโรงเรียน)

คำบรรยายทในการทำความเคารพ

"เด็กดีจงสวัสดีผู้ใหญ่"

(จากป้ายนิเทศคิศจำอาคารเรียน 2)

คำบรรยายททั่วไป

"ปฏิบัติตนให้เป็นคนที่มีมารยาทอันดีงาม"

(จากป้ายนิเทศเรื่องข้อควรปฏิบัติของนักเรียน คิศจำอาคาร 1)

2. การบอกแนะนำ

การบอกแนะนำเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทางโรงเรียนใช้ในการ

ปลูกฝังจริยธรรมคำบรรยายทในการทำความเคารพ มารยาทในการพูด และมารยาทในการเล่น ลักษณะการปลูกฝังจะขึ้นกับสภาพเหตุการณ์ อาทิเช่น เมื่อพบว่าเด็กนักเรียนวิ่งผ่านหน้าครูโดยไม่ทำความเคารพหรือมีลักษณะท่าทีที่ไม่สุภาพต่อหน้าครู ครูผู้นั้นจะบอกและแนะนำให้นักเรียนปฏิบัติในสิ่งที่ถูกที่ควร หรือเมื่อพบนักเรียนพูดจาไม่สุภาพทั้งในขณะที่เรียนในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ครูผู้พบเห็นจะบอกและแนะนำให้พูดจาให้สุภาพ

3. การฝึกพฤติกรรม

การฝึกพฤติกรรมเป็นอีกวิธีหนึ่งนอกเหนือจากการตีค้ำป่ายนิเทศและการบอกแนะนำที่ใช้ในการปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมมาฆาติในการทำความเคารพมาฆาติในการพูด และมาฆาติในการเล่น ลักษณะการปลูกฝังจะกระทำในระดับชั้นเรียนเป็นหลัก ซึ่งสังเกตได้ชัดเจนเมื่อมีการแบ่งกลุ่มให้นักเรียนออกไปอภิปรายสรุปความคิดเห็นของกลุ่มในเรื่องที่ครูผู้สอนมอบหมาย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเนื้อหาในวิชาจริยศึกษา เมื่อตัวแทนกลุ่มออกไปพูดสรุปก่อนพูดจะกล่าวสวัสดิ์เป็นการทักทายผู้ฟัง และเมื่อพูดจบเพื่อน ๆ ที่นั่งฟังจะปรบมือให้ ผู้พูดจะกล่าวขอบคุณอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นมาฆาติในการพูดและการฟังที่ครูผู้สอนได้ฝึกฝนจนเป็นนิสัย

สรุปได้ว่า การปลูกฝังคุณธรรมในค่านิยมของโรงเรียนแก่เด็กนักเรียนได้ทำการปลูกฝังแก่นักเรียนทั้งโดยส่วนรวมและส่วนตน โดยผ่านกระบวนการการตีค้ำป่ายนิเทศ การบอกแนะนำ และการฝึกพฤติกรรม

5. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกายและสังคมระหว่างเพศ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมมารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย และสังคมระหว่างเพศ ของโรงเรียนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำการปลูกฝังใน 2 ลักษณะ ตามลำดับ กล่าวคือ

1. การตีค้ำป่ายนิเทศ

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมมารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย และสังคมระหว่างเพศของโรงเรียน พบว่าการตีค้ำป่ายนิเทศเป็นวิธีการที่ปฏิบัติมากที่สุดในการปลูกฝังคุณธรรมข้อนี้ โดยจะตีค้ำป่ายนิเทศไว้ตามอาคารเรียนต่าง ๆ ในบริเวณโรงเรียน ตามห้องเรียน และห้องสมุด ซึ่งข้อความในป้ายนิเทศมีดังนี้

"เราเป็นนักเรียนต้องมีมารยาทในการเดิน การพูด
ต้องรู้ว่าสิ่งไหนดี สิ่งไหนไม่ดี"

(จากป้ายนิเทศติดประจำอาคารเรียน 2)

"ห้ามรับประทานอาหารในห้องเรียน"

"ห้ามลุกจากที่โดยไม่จำเป็น

(จากป้ายนิเทศเรื่องกฎของห้องเรียน คติประจำห้องเรียน)

"แต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย"

"ไม่นำอาหารเข้าไปในห้องสมุด"

(จากป้ายนิเทศเรื่องระเบียบห้องสมุด คติประจำห้องสมุดโรงเรียน)

2. การบอกและแนะนำ

การบอกและแนะนำเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่โรงเรียนใช้ในการปลูกฝังจริยธรรมสำหรับคุณธรรมในข้อนี้ ลักษณะการปลูกฝังจะเป็นการบอกและแนะนำโดยครูเวรประจำวันที่มีหน้าที่อบรมเด็กนักเรียนหน้าเสาธงในตอนเช้าก่อนเคารพธงชาติ มารยาทที่เน้นมากสำหรับข้อนี้คือการแต่งกายของนักเรียนทั้งชายและหญิง ทั้งนี้เนื่องด้วยมีเด็กนักเรียนชายเป็นจำนวนมากใส่เสื้อปล่อยชายไว้นอกกางเกง และนักเรียนหญิงไม่ผูกหูกระต่ายที่คอเสื้อทางโรงเรียนจึงต้องบอกและแนะนำให้นักเรียนแต่งกายให้ถูกระเบียบในบางครั้งจะเรียกนักเรียนมาบอกและแนะนำเป็นรายบุคคล

นอกจากนี้จะเป็นการบอกและแนะนำในเรื่องทรงผมของนักเรียนทั้งชายและหญิงซึ่งส่วนมากจะเป็นนักเรียนชาย โดยจะไว้ผมยาวไม่ค่อยตัดให้ถูกระเบียบ ทางโรงเรียนต้องคอยตัดเพื่อนอยู่เสมอ

โดยสรุปโรงเรียนจะปลูกฝังจริยธรรมสำหรับคุณธรรมค่านี้นี้โดยผ่านกระบวนการการศึกษานิเทศ การบอกและแนะนำ ซึ่งเป็นการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนในส่วนรวมและส่วนตน

6. ความกตัญญูทเวที

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมค่านความกตัญญูทเวทีของโรงเรียนลุมพสี - อนุบาลณ์ ทำการปลูกฝังใน 2 ลักษณะ ตามลำดับ กล่าวคือ

1. การติคป่ายนิเทศ

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมด้านความกตัญญู กตเวทีของโรงเรียนพบว่า การติคป่ายนิเทศเป็นวิธีการที่ใช้มากที่สุดในการปลูกฝังจริยธรรม ข้อนี้ โดยจะติคป่ายนิเทศไว้ตามอาคารเรียนต่าง ๆ ภายในบริเวณโรงเรียนเป็นข้อความ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปลูกฝังความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล ความกตัญญูกตเวทีต่อสิ่งแวดล้อมและ ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนี้

ความกตัญญูกตเวทีต่อบุคคล

"เป็นผู้มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ"

(จากป่ายนิเทศติคป่ายประจำอาคารเรียน 1)

"พ่อแม่ให้กำเนิดชีวิต"

ครูอบรมสอนศิษย์ให้เกิดผล

ศาสนาสอนธรรมประจำตน

เด็กทุกคนควรระลึกถึงคุณ

(จากป่ายนิเทศติคป่ายประจำอาคารเรียน 2)

ความกตัญญูกตเวทีต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

"ต้นไม้มีคุณค่า หนูจำอย่าทำลาย"

(จากป่ายนิเทศติคป่ายประจำอาคารเรียน 2)

2. การบอกแนะนำ

การบอกแนะนำเป็นวิธีการปลูกฝังจริยธรรมอีกวิธีหนึ่งที่ โรงเรียนใช้ในการปลูกฝังด้านความกตัญญูกตเวที โดยการบอกและแนะนำของครูประจำชั้น ทั้งนี้เนื่องด้วยครูประจำชั้นนอกจากจะต้องสอนวิชาการต่าง ๆ ให้แก่เด็กนักเรียนแล้วจะต้อง มีหน้าที่ควบคุมด้านความประพฤติของนักเรียนในความดูแลของตน ครูประจำชั้นจึงเป็นบุคคล สำคัญคนหนึ่งของนักเรียนที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียน

จากการสังเกตพบว่าครูประจำชั้นได้ใช้วิธีการอบรมและ แนะนำนักเรียนถึงเรื่องบุญคุณของบิดา มารดาที่มีต่อลูก และแนะนำให้นักเรียนประพฤติดน

ให้เป็นคนดีเพื่ออภิมหา มารดาจะได้ไม่ผิดหวัง โดยกล่าวแก่นักเรียนว่าการที่ประพฤติตนเป็น คนดีมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเท่ากับนักเรียนคนนั้นมีความกตัญญู- กตเวทิต่ออภิมหา มารดาที่ให้กำเนิดและเลี้ยงดูนักเรียนมา

สรุปได้ว่า การปลูกฝังจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทิต่อของโรงเรียน แก่เด็กนักเรียนได้ใช้กระบวนการที่สำคัญถึง 2 กระบวนการ คือ การศึกษายุติธรรม และการ บอกแนะนำเพื่อปลูกฝังนักเรียนโดยส่วนรวมและส่วนตน

7. ความอดทนและอดกลั้น

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมด้านความอดทนและอดกลั้นของโรงเรียนอุดมพิ- ษณุพัฒน์ ทำการปลูกฝังใน 2 ลักษณะตามลำดับ กล่าวคือ

1. การศึกษายุติธรรม

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมด้านความอดทนและ อดกลั้นของโรงเรียนพบว่า การศึกษายุติธรรมเป็นวิธีการที่เข้มแข็งที่สุดในการปลูกฝังด้านความ อดทนและอดกลั้น โดยจะศึกษายุติธรรมไว้ตามอาคารเรียนต่าง ๆ ภายในบริเวณโรงเรียน โดยมิใช่ข้อความในป้ายนิเทศดังต่อไปนี้

"ทำตามใจตัวเองจะมัวหมอง"

(จากป้ายนิเทศติดประจำอาคารเรียน 1)

"การอดทน อดกลั้น อดออม ที่จะไม่ประพฤติกว้าง ความดีจตุรทิศ ไม่ว่าจะต้องเหตุประการใด"

(จากป้ายนิเทศคุณธรรม 4 ประการ ข้อที่ 3 ซึ่งเป็น กระแสพระคำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน)

2. การบรรยาย

การบรรยายเป็นวิธีการหนึ่งในการปลูกฝังจริยธรรมด้าน ความอดทนและอดกลั้น ลักษณะการบรรยายจะเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียน การสอนในวิชาจริยศึกษา โดยครูผู้สอนจะบรรยายสอดแทรกอยู่ในเนื้อหาเรื่องสิ่ง เสพติด

ให้โทษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งนี้เพราะความอดทนและอดกลั้นเป็นคุณธรรมที่สำคัญที่จะป้องกันและหลีกเลี่ยงไม่ให้ศิษย์เสพยาเสพติด

โดยสรุป โรงเรียนจะปลูกฝังจริยธรรมด้านความอดทนและอดกลั้น โดยผ่านกระบวนการการศึกษายุติธรรม อันเป็นการปลูกฝังนักเรียนโดยส่วนรวม และการปลูกฝังโดยสอดแทรกตามเนื้อหาวิชาในหลักสูตรจริยศึกษา โดยผ่านการบรรยายจากครูผู้สอน

8. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ของโรงเรียนลุมพินีมูลนิธิ ทำการปลูกฝังใน 2 ลักษณะตามลำดับ กล่าวคือ

1. การศึกษายุติธรรม

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พบว่า การศึกษายุติธรรมเป็นวิธีการปลูกฝังคุณธรรมขั้นที่ 1 ที่ใช้มากที่สุด โดยการศึกษายุติธรรมไว้ตามอาคารเรียนต่าง ๆ ภายในบริเวณโรงเรียน ดังข้อความในศึกษายุติธรรมกล่าวคือ

"เราเกิดเป็นคนไทย	ต้องใช้ภาษานี้
จนสิ้นชีวิ	ไม่มีเว้นได้
จึงต้องพากเพียร	อ่านเขียนขึ้นใจ
ใช้ภาษาไทย	ไม่ให้ผิดเอ๋ย"

(จากศึกษายุติธรรมศึกษาประจำอาคารเรียน 1)

"รักชาติไทย	เชิดชูภาษาไทย"
-------------	----------------

(จากศึกษายุติธรรมศึกษาประจำอาคารเรียน 2)

"ปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา"

"มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์"

(จากศึกษายุติธรรมศึกษานิยามพื้นฐาน 5 ประการ ข้อที่ 4 และ 5 ศึกษาประจำอาคารเรียน 2)

2. การบรรยายประกอบกิจกรรม

การบรรยายประกอบกิจกรรมเป็นวิธีการปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมจรรยาบรรณที่ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ วิธีหนึ่ง โดยเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาจริยศึกษา เรื่องสถาบันหลักของเราในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ครูเขียนสรุปเกี่ยวกับสถาบันหลัก อันประกอบไปด้วยสถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ลงบนกระดานดำ
2. ให้นักเรียนแต่ละคนบอกว่สถาบันหลักมีกี่สถาบัน และอะไรบ้าง
3. ครูสรุปย่อเกี่ยวกับความสำคัญของแต่ละสถาบัน
4. ครูและนักเรียนร่วมกันร้องเพลงสกุคิมหารราชา
5. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงหน้าที่ที่เราทุกคนต้องปฏิบัติต่อสถาบันหลักของเรา
6. ครูและนักเรียนร่วมกันร้องเพลงสรรเสริญ

พระบารมี

อนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องสถาบันหลักของเรา นอกจากครูผู้สอนจะปลูกฝังค่านิยมจรรยาบรรณที่ต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์แล้วยังได้สอดแทรกคุณธรรมที่สำคัญที่ต้องมีต่อสถาบันหลักของเราคือความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความกตัญญู

สรุปได้ว่า การปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมจรรยาบรรณที่ต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ของโรงเรียนได้ใช้กระบวนการที่ปลายนิเทศ ซึ่งเป็นการปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมแก่นักเรียนโดยส่วนรวม และการปลูกฝังโดยการบรรยายประกอบกิจกรรมอันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรในวิชาจริยศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

9. ความเมตตากรุณา

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของโรงเรียนลุมพินี-ชนูปถัมภ์ ใ้ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังนี้

การศึกษายนิเทศ

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของโรงเรียน พบว่าใ้ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการศึกษายนิเทศเพียงวิธีการเดียว โดยการศึกษายนิเทศไว้ภายในห้องเรียน และตามอาคารเรียนต่าง ๆ ภายในบริเวณโรงเรียน ดังข้อความในป้ายนิเทศ กล่าวคือ

"มีความเมตตากรุณา"

(จากป้ายนิเทศขอควรรปฏิบัติของนักเรียน ข้อ 3

ศึกษาระจำอาคารเรียน 1)

"เด็กก็ไม่รังแกสัตว์ทั้งหลาย

อย่าโทคร้ายทำลายให้ตายเปล่า

ชีวิตใครใครรักมันเหมือนกันกับเรา

อย่าทำเขาจงเข้าใจในความรัก"

(จากป้ายนิเทศศึกษาระจำอาคารเรียน 2)

สรุปได้ว่า การปลูกฝังจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของโรงเรียนใ้ใช้กระบวนการการศึกษายนิเทศเพียงวิธีเดียว อันเป็นการปลูกฝังคุณธรรมในข้อนี้แก่นักเรียนโดยส่วนรวม

10. การรู้จักความพอดี

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมด้านการรู้จักความพอดีของโรงเรียนลุมพินี-ชนูปถัมภ์ ทำการปลูกฝังใน 3 ลักษณะ ตามลำดับ กล่าวคือ

1. การศึกษายนิเทศ

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมด้านการรู้จักความพอดีของโรงเรียน พบว่าการศึกษายนิเทศเป็นวิธีการที่ใ้มากที่สุดใ้ในการปลูกฝังคุณธรรมข้อนี้

โดยคิดไว้ตามอาคารเรียนต่าง ๆ ภายในบริเวณโรงเรียน ดังข้อความในป้ายนิเทศกล่าวคือ

"เด็กก็มีหน้าที่ประหยัด"

(จากป้ายนิเทศคิดประจำอาคารเรียน 1)

"ประหยัดและออม"

(จากป้ายนิเทศค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ ข้อ 2
คิดประจำอาคารเรียน 2)

2. การอภิปรายแสดงเหตุผลเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการ
ปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมที่ถูกต้อง โดยเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนวิชา
จริยศึกษาเรื่อง การเป็นอยู่อย่างประหยัด ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักเรียนบอกความหมาย
ของความประหยัดที่ละคน เมื่อนักเรียนบอกหมดทุกคน ครูผู้สอนจึงสรุปความหมายและยก
ตัวอย่างประกอบ เช่น การซื้อของให้พอเหมาะกับรายได้

2. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ให้ร่วมกันอภิปราย
เรื่องราวในใบัตรงานที่ครูผู้สอนแจกให้กลุ่มละ 1 บัตร จากนั้นสรุปคำอภิปรายของกลุ่มและส่ง
ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานหน้าชั้นเรียน สำหรับรายละเอียดใบัตรงานมีดังนี้
บัตรที่ 1

จุ เป็นคนชอบกิน เห็นอะไรสวย ๆ น่ากินก็ซื้อมากิน ไม่ว่าของนั้นจะแพง
เท่าไร ก็ซื้อโดยไม่เสียดายเงิน ทั้งที่อิ่มแล้วก็กินอีก วันหนึ่ง ๆ เวลาหมดไปในเรื่อง
การกิน ถึงเวลาทำงานก็กินค้ายทำงานค้าย ถึงเวลาอนก็ต้องหาอะไรกินเสียก่อนจน
อ้วนอีกอวด หน่อย่อย ๆ ต้องไปหาหมอเป็นประจำ

ประเด็นอภิปราย

1. นักเรียนได้ข้อสมและคติเตือนใจอะไรบ้างจากเรื่องนี้
2. ถ้านักเรียนเป็นจุ นักเรียนจะแก้ปัญหาอย่างไร
3. นักเรียนจะประหยัดในเรื่องใดได้อีกบ้าง

บัตรที่ 2

คช. ชยันเป็นคนขยัน และประหยัด เขารู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด เขาตื่นนอนแต่เช้า ช่วยแม่รับขนมไปขายที่ตลาด กลับมาอาบน้ำ ทบทวนบทเรียน รับประทานอาหารแล้วไปโรงเรียน เวลาเรียนก็ตั้งใจเรียน ตั้งใจฝึกหัดตนเอง เมื่อเลิกเรียนแล้ว ช่วยทำกิจกรรมที่โรงเรียนแล้วกระวีกระวาดกลับบ้าน ช่วยทำงานบ้าง หุงหาอาหารไว้คอยแม่ ทำการบ้าน จัดตารางเรียนแล้วเตรียมบทเรียนไว้สำหรับวันต่อไป

คช. ฉ่อยชอบนอนตื่นสาย เกียจคร้านทำอะไรเรื่อย ๆ พอให้แล้ว ๆ ไป ไปโรงเรียนสายทุกวัน ถึงเวลาเรียนก็นั่งหลับในห้องเรียน พอโรงเรียนเลิกก็เผลอไปดูเพื่อน ๆ เล่นลูกแก้ว เป่ากบ หรือร่วมเล่นควยจนมีค่าจึงกลับบ้าน ถึงบ้านรับประทานอาหารแล้วก็นอน

คช. ชยันเรียนดี ใ้เรียนไปจนจบ มีคนชวนไปทำงานเพราะเห็นว่าชยัน มีความรับผิดชอบหน้าที่ดี ไม่เคยปล่อยเวลาให้ล่วงไปโดยเปล่าประโยชน์ ส่วน คช. ฉ่อย เรียนไม่ดีก็ต้องเรียนซ้ำชั้นบ่อย ๆ ในที่สุดก็เรียนไม่จบ

ประเด็นอภิปราย

1. นักเรียนได้ข้อสอนใจและคติเตือนใจอะไรบ้างจากเรื่องนี้
2. นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างเด็กคนไหน เพราะเหตุใด
3. นอกจากการประหยัดเวลา ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ในเรื่องนี้ แล้วนักเรียนจะประหยัดในเรื่องใดได้อีกบ้าง

บทที่ 3

เรื่อง เด็กหญิงละเอียด

เด็กหญิงละเอียดเป็นคนมีความละเอียดลออ ละเอียดถี่ถ้วน รู้จัก
ประหยัสิ่งของเครื่องใช้ แม้แต่ในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ผู้อื่นมองข้ามไปเพราะไม่
เห็นความสำคัญ แต่เด็กหญิงละเอียดกลับเห็นว่าสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ นี้เป็นสิ่งที่มีความ
เป็นต้นว่า เศษกระดาษที่เพื่อน ๆ ขยำทิ้งแล้ว เธอก็ไปเก็บมาคัดเลือกเก็บไว้เป็นพวกๆ
ถ้าเป็นกระดาษเต็มแผ่นก็ใส่ซองไว้อย่างเป็นระเบียบ ส่วนเศษเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็เก็บ
ใส่ถุงสะสมไว้ เพื่อน ๆ เห็นการกระทำของเธอก็พากันสงสัยว่าเธอจะเก็บเอาไปทำ
อะไร ในที่สุดวันหนึ่งเพื่อน ๆ ก็ไต่ถามตอบ เมื่อเห็นเด็กหญิงละเอียดนำเศษกระดาษ
ที่เก็บไว้ไปขายได้เงินมาซื้อสิ่งจำเป็นในการเรียนโดยไม่ต้องรบกวนเงินจากพ่อแม่

ประเด็นอภิปราย

1. เด็กหญิงละเอียดเป็นคนอย่างไร
 2. ผลที่เธอได้รับคืออะไร
- นักเรียนควรเอาเป็นตัวอย่างหรือไม่ เพราะอะไร

3. เมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาอภิปรายความคิดเห็น
ของกลุ่มครบทุกกลุ่มแล้ว ครูผู้สอนได้สรุปบทเรียนโดยใช้แบบโคลงดังนี้

ประหยัศกายปากพร้อม	ความคิด
ประหยัศการทำกิจ	แรงไว้
ประหยัศทรัพย์ที่ละนิต	มั่งคั่ง ชื่นแแส
ห้าประหยัศนี้ไซ้	ช่วยให้เจริญผล

จากโคลงบทนี้ชี้ให้เห็นการประหยัศ 5 อย่าง คือ

1. ประหยัศกิริยา
2. ประหยัศพูด

3. ประหยัดความคิด
4. ประหยัดเวลา
5. ประหยัดทรัพย์

สรุปได้ว่า การปลูกฝังจริยธรรมด้านการรู้จักความพอดีของโรงเรียนได้ใช้กระบวนการในการปลูกฝังคุณธรรมข้อนี้คือ การติคป่ายนิเทศ อันเป็นกระบวนการการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนโดยส่วนรวม และการอภิปรายแสดงเหตุผลอันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนตามเนื้อหาวิชาในหลักสูตร วิชาจริยศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีครูผู้สอนประจำวิชาจริยศึกษาเป็นผู้จัดการเรียนการสอน

11. การไม่พูดปด ไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุยงให้เกิดการแตกแยกและการไม่พูดคำหยาบ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านการไม่พูดปด ไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุยงให้เกิดการแตกแยกและการไม่พูดคำหยาบของโรงเรียนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดำเนินการปลูกฝังใน 2 ลักษณะตามลำดับ กล่าวคือ

1. การบอกแนะนำ

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมด้านการไม่พูดปด ไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุยงให้เกิดการแตกแยก และการไม่พูดคำหยาบพบว่า การปลูกฝังคุณธรรมข้อนี้เน้นการไม่พูดคำหยาบมากที่สุด และใช้วิธีปลูกฝังด้วยการบอกแนะนำเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะการบอกแนะนำจะขึ้นกับสภาพเหตุการณ์ อาทิเช่น เมื่อครูพบว่านักเรียนที่ตนสอนอวดพูดคำหยาบต่อกัน ครูผู้สอนจะเรียกนักเรียนมาบอกและแนะนำถึงการที่นักเรียนพูดคำหยาบว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ และไม่ควรจะปฏิบัติอีก

2. การติคป่ายนิเทศ

การติคป่ายนิเทศเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่โรงเรียนใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมข้อนี้ โดยติคป่ายนิเทศไว้ในห้องเรียนเป็นข้อเตือนใจให้นักเรียนปฏิบัติ จากการสังเกตพบว่ามีป่ายนิเทศที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังจริยธรรมเน้นในด้านการพูดคำหยาบ

อยู่ภายในห้องเรียนเป็นกฎของห้องเรียนที่นักเรียนควรปฏิบัติ ดังข้อความกล่าวคือ
 "ห้ามพูดคำหยาบ"
 (จากป้ายนิเทศกฎของห้องเรียน ทิศประจำ
 ห้องเรียน)

สรุปได้ว่า การปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมไม่พูดคำหยาบ ไม่บิดเบือน
 ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุ่งให้เกิดการแตกแยกและการไม่พูดคำหยาบของโรงเรียน
 ได้ปลูกฝังโดยการผ่านกระบวนการบอกแนะนำและการติคป้ายนิเทศอันเป็นการปลูกฝัง
 คุณธรรมแก่นักเรียนทั้งโดยส่วนตนและนักเรียนโดยส่วนรวม

12. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) ได้แก่ความสามัคคี
 การเสียสละ การให้อภัย การเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอก
 เห็นใจ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมหลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน
 (สหธรรม) ของโรงเรียนอุบลพลีชนูปถัมภ์ หากการปลูกฝังใน 2 ลักษณะ ตามลำดับกล่าวคือ

1. การติคป้ายนิเทศ

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมหลักธรรม
 สำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) ของโรงเรียนพบว่าการติคป้ายนิเทศเป็นวิธีการที่ใช้
 มากที่สุดในการปลูกฝังคุณธรรมข้อนี้ โดยการติคป้ายนิเทศไว้ตามอาคารเรียนต่าง ๆ ภายใน
 ในโรงเรียน ดังข้อความต่อไปนี้

"สามัคคี มีวินัย คือปัจจัยสร้างชาติ"

"ยิ้มแย้ม แจ่มใสให้อภัย"

"สะอาดกายเจริญวัย สะอาดใจเจริญสุข"

(จากป้ายนิเทศติคประจำอาคารเรียน 2)

2. การบรรยายประกอบกิจกรรม

การบรรยายประกอบกิจกรรมเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ใช้ใน

การปลูกฝังคุณธรรมข้อนี้ โดยเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา เรื่องหลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ครูผู้สอนแบ่งนักเรียนในห้องออกเป็น 3 กลุ่ม

กิจกรรม

2. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มรับซองบัตรคำสั่งจากครูผู้สอนไปกลุ่มละ 1 ซอง ภายในซองมีบัตรคำสั่งของละ 3 บัตร ดังนี้

ซองที่ 1

- บัตรที่ 1 มีข้อความว่า "ยกโต๊ะครูออกไปไว้ นอกห้องเรียน โดยให้ผลักกันยกทีละคน ห้ามช่วยกันยกพร้อม ๆ กัน"
- บัตรที่ 2 มีข้อความว่า "ช่วยกันยกโต๊ะครูกลับมาไว้ที่เดิม จะช่วยกันยกกี่คนก็ได้"
- บัตรที่ 3 มีข้อความว่า "ให้ตัวแทนของกลุ่มเตรียม รายงานผลการปฏิบัติงานตามหัวข้อต่อไปนี้
1. ยกโต๊ะคนเดียวได้ผลเป็นอย่างไร
 2. ช่วยกันยกหลาย ๆ คนได้ผลอย่างไร"

ซองที่ 2

- บัตรที่ 1 มีข้อความว่า "ให้นักเรียนคนเดียวยก เก้าอี้ขึ้นวางบนโต๊ะเรียน เพื่อนที่เหลือ คอยจับเวลา ห้ามช่วย"
- บัตรที่ 2 มีข้อความว่า "ให้นักเรียนทุกคนในกลุ่ม ช่วยกันยกเก้าอี้ลงจากโต๊ะ หัวหน้ากลุ่ม คอยจับเวลา"

บัตรที่ 3 มีข้อความว่า "ให้ตัวแทนของกลุ่ม
เตรียมรายงานผลการปฏิบัติงาน
ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. นักเรียนคนเดียวยกเก้าอี้ขึ้นวาง
บนโต๊ะกว่าจะหมดใช้เวลา
เท่าใด
2. ทุกคนในกลุ่มช่วยกันยกเก้าอี้ลง
จากโต๊ะเสร็จเรียบร้อยในเวลา
เท่าใด"

ของที่ 3

บัตรที่ 1 มีข้อความ "ให้นักเรียนคนเดี่ยวคนหนึ่งถือ
ครึ่งละ 1 เล่ม จากหลังห้องเรียนมาไว้
หน้าห้องเรียนในเวลา 2 นาที เพื่อนที่
เหลือคอยจับเวลา ห้ามช่วย"

บัตรที่ 2 มีข้อความว่า "ให้นักเรียนทุกคนในกลุ่ม
เข้าแถวเรียงตอ ๆ กันจากหลังห้องถึง
หน้าห้อง แล้วหยิบหนังสือที่ละ 1 เล่ม
ส่งตอ ๆ กันมาไว้หน้าห้องเรียน ในเวลา
2 นาที โดยให้หัวหน้ากลุ่มคอยจับเวลา"

บัตรที่ 3 มีข้อความว่า "ให้ตัวแทนของกลุ่ม เตรียม
รายงานผลการปฏิบัติงานตามหัวข้อ
ต่อไปนี้

1. คนหนังสือคนเดียวในเวลา 2 นาที
ไค้เล่ม
2. คนหนังสือโดยทุกคนเข้าแถวรับ-ส่ง
ตอ ๆ กันในเวลา 2 นาที ไค้เล่ม"

3. เมื่อตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มออกมา รายงานผลการปฏิบัติตามบัตรคำสั่งครบทุกกลุ่มแล้ว ครูผู้สอนจกหลักธรรมในการอยู่ร่วมกัน อันประกอบด้วยสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย ความเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ ลงบนกระดานคำ

4. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายแต่ละหัวข้อของ หลักธรรมในการอยู่ร่วมกัน

5. ครูผู้สอนสรุปความสำคัญของหลักธรรมในการอยู่ร่วมกัน พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ อาทิเช่น ในเดือนรอมฎอน ชาวมุสลิมจะต้องถือศีลอด ตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก และในเดือนนี้อาหารมื้อเย็นจะมีมากกว่าเดือนอื่น ๆ เพราะต้องอดอาหารมาตลอดวัน บางบ้านจะทำอาหารเป็นจำนวนมากกว่าบ้านอื่น ๆ ก็ควรจะเอื้อเฟื้อแบ่งปันให้เพื่อนบ้านบ้าง

6. เมื่อสรุปบทเรียนจบแล้ว ครูและนักเรียน ร่วมกันร้องเพลง แรงสามัคคี

สรุปได้ว่า การปลูกฝังจริยธรรมในค่านหลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) ได้แก่ความสามัคคี การเสียสละ การให้อภัย การเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจของโรงเรียน ปลูกฝังโดยใช้กระบวนการที่สำคัญ 2 ชนิดคือ การศึกษายนิเทศ ซึ่งเป็นการปลูกฝังคุณธรรมข้อนี้แก่นักเรียนโดยส่วนรวม และการบรรยายประกอบกิจกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนตามเนื้อหาในวิชาหลักสูตรวิชาจริยศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

13. การไม่โลภและไม่ขโมย

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมค่านการไม่โลภและไม่ขโมยของโรงเรียน อุมพลีชนูปถัมภ์ ทำการปลูกฝังใน 2 ลักษณะกล่าวคือ

1. การบอกแนะนำ

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมค่านการไม่โลภและไม่ขโมยของโรงเรียน พบว่าการบอกแนะนำเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมข้อนี้

ลักษณะการบอกแนะนำจะกระทำในระดัข้ชั้นเรียนเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากเด็กมักจะทำสิ่งของ
เครื่องใช้ อาทิเช่น ปากกา ยางลบ ของคนหายอยู่เสมอ ครูประจำชั้นจึงต้องคอยบอกและ
แนะนำให้เด็กนักเรียนรู้จักเก็บรักษาสิ่งของและกล่าวชมรมเด็กทุกคนในชั้นมิให้ขโมยสิ่งของ
เครื่องใช้ของผู้อื่น และเมื่อเก็บสิ่งของเครื่องใช้ที่มีใช้ของตนเองได้ให้นำมามอบให้ครูเพื่อ
จะได้ส่งคืนเจ้าของ

2. การติคป่ายนิเทศ

การติคป่ายนิเทศเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการปลูกฝัง
คุณธรรมข้อนี้ โดยการติคป่ายนิเทศไว้เป็นกฎของห้องเรียนที่ทุกคนต้องปฏิบัติ ดังข้อความ
กล่าวคือ

"ห้ามลักของของเพื่อน"

(จากป่ายนิเทศกฎของห้องเรียน ติคประจำชั้นเรียน
อาคาร 2)

สรุปได้ว่า การปลูกฝังจริยธรรมค่านการไม่โลกและไม่ขโมยของ
โรงเรียน ได้ผ่านกระบวนการที่สำคัญคือการบอกแนะนำ และการติคป่ายนิเทศซึ่งเป็นการ
ปลูกฝังคุณธรรมในส่วนตนและส่วนรวม

14. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์ กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมค่านการไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย
ของบุคคลและสัตว์พบว่า การติคป่ายนิเทศเป็นวิธีการเดียวที่ปลูกฝังคุณธรรมในข้อนี้ โดย
ติคป่ายนิเทศไว้ตามอาคารเรียนในบริเวณโรงเรียน ดังข้อความกล่าวคือ

"เด็กก็ไม่รังแกสัตว์ทั้งหลาย

อย่าโหดร้ายทำลายให้ตายเปล่า

ชีวิตใครใครรักนั้นเหมือนกันกับเรา

อย่าทำเขาจงเข้าใจในความรัก"

(จากป่ายนิเทศติคประจำอาคารเรียน 2)

สรุปได้ว่า การปลูกฝังจริยธรรมค่านการไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย

ของบุคคลและสัตว์ของโรงเรียน ปลุกฝังโดยวิธีการศึกษาพิเศษซึ่งเป็นการปลุกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนโดยส่วนรวม

15. ความเป็นผู้มีสติยับยั้งชั่งใจ รู้สึกผิดชอบชั่วดี

กระบวนการ

การปลุกฝังจริยธรรมค่านิยมความเป็นผู้มีสติยับยั้งชั่งใจ รู้สึกผิดชอบชั่วดีของโรงเรียนอумพลีชนูปถัมภ์ ทำการปลุกฝังด้วยวิธีการดังนี้

การบรรยาย

จากการสังเกตการปลุกฝังจริยธรรมค่านิยมความเป็นผู้มีสติยับยั้งชั่งใจ รู้สึกผิดชอบชั่วดีของโรงเรียนพบว่า ได้มีการปลุกฝังด้วยวิธีการบรรยายโดยสอดแทรกอยู่ในเนื้อหาวิชาจริยศึกษา เรื่องสิ่งเสพติดให้โทษ โดยครูผู้สอนได้บรรยายถึงคุณธรรมสำคัญที่ทำให้คนหลีกเลี่ยงจากการติดยาเสพติดให้โทษ อันได้แก่ความเป็นผู้มีสติยับยั้งชั่งใจ รู้สึกผิดชอบชั่วดี ทั้งนี้เพราะการกระทำที่ขาดสติก่อให้เกิดผลเสีย ผิดพลาดบกพร่องเสมอ ฉะนั้นก่อนจะทำสิ่งใดต้องคิดไตร่ตรองเสียก่อนแล้วจึงทำ การกระทำสิ่งใดด้วยสตินั้นคือการกระทำที่ถูกที่ควรและไม่มีการผิดพลาด

โดยสรุป การปลุกฝังคุณธรรมค่านิยมนี้เป็นส่วนหนึ่งของการบรรยายเนื้อหาวิชาจริยศึกษา เรื่องสิ่งเสพติดให้โทษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยครูผู้สอนวิชาจริยศึกษา

16. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ

กระบวนการ

การปลุกฝังจริยธรรมค่านิยมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละของโรงเรียนอุมพลีชนูปถัมภ์ ทำการปลุกฝังด้วยวิธีการดังนี้

การบรรยาย

จากการสังเกตการปลุกฝังจริยธรรมค่านิยมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละของโรงเรียนพบว่า การปลุกฝังคุณธรรมข้อนี้เป็นส่วนหนึ่งของการบรรยายเนื้อหาวิชาจริยศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน

โดยบรรยายสอดคล้องถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันนั้น ความเชื่อเพื่อเชื่อแต่และเสียสละ
จะมีผลให้ทำงานสำเร็จและเกิดความสุข ทั้งนี้เพราะเป็นการกระทำที่แสดงถึงโมตรจิต
อาทิเช่น การเชื่อเพื่อเชื่อแต่โดยการให้สิ่งของที่เรามีมากกว่าผู้อื่น หรือแม้ไม่มีมากกว่า
แต่ถ้าเป็นของแปลกหรือไ้มาจากที่ต่างกันซึ่งคิดว่าเป็นของน่ายินดีแก่ผู้รับก็ควรแบ่งปันกันไป

โดยสรุปการปลูกฝังคุณธรรมครั้งนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของการบรรยายเนื้อหาวิชา
จริยศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยครูผู้สอนวิชาจริยศึกษา

17. การมีสัจจะและความจริงใจ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมค่านการมีสัจจะและความจริงใจของโรงเรียน
อุดมสิทธิพัฒน์ ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

การศึกษานิเทศ

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมค่านการมีสัจจะและ
ความจริงใจของโรงเรียนพบว่า การศึกษานิเทศเป็นวิธีการที่ใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมข้อนี้
โดยศึกษานิเทศไว้ตามอาคารเรียนภายในบริเวณโรงเรียน ดังข้อความในป้ายนิเทศกล่าวคือ

คุณธรรม 4 ประการ

กระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน (รัชกาลที่ 9)

ประการแรก	รักษาความสัตย์ความจริงใจต่อตนเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่
สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม
ประการสอง	รู้จักข่มใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ธรรมนั้น
ประการสาม	การอดทน ออกดั้น ออกอ้อมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริต
ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด
ประการสี่	การรู้จักละความชั่ว ความเมตุจริตและความรู้จักสละส่วนน้อย
ของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

จากป้ายนิเทศคุณธรรม 4 ประการ อันเป็นกระแสพระคำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทางโรงเรียนได้นำคุณธรรมประการแรก ประการสอง และประการสาม มาใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนที่มีความจริงจังและความจริงใจแก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน

18. การไม่ลองเล่นและเสพลิงเสพศคิให้โทษ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนไม่ลองเล่นและเสพลิงเสพศคิให้โทษของโรงเรียนอุมพลีชนูปถัมภ์ ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังนี้

การอภิปรายแสดงเหตุผล

จากการสังเกตุการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนไม่ลองเล่นและเสพลิงเสพศคิของโรงเรียนพบว่า การปลูกฝังคุณธรรมข้อนี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษาเรื่องยาเสพศคิให้โทษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. ครูผู้สอนเขียนข้อความต่อไปนี้ลงบนกระดานคำแล้วสนทนากันเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน "สิ่งเสพศคิให้โทษทำลายสุขภาพและเศรษฐกิจ คนที่จิตเข้มแข็งชนะใจตนเองยอมไม่ลองสิ่งเสพศคิให้โทษ"
2. แบ่งจำนวนนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม ตามความสมัครใจ เพื่อร่วมกันอภิปรายหัวข้อต่อไปนี้ กลุ่มละ 1 หัวข้อ
 - 2.1 ลักษณะของผู้ติดยาเสพศคิให้โทษกับผู้ไม่คิดสิ่งเสพศคิให้โทษ
 - 2.2 สาเหตุที่ทำให้ติดยาเสพศคิให้โทษ
 - 2.3 ชื่อสิ่งเสพศคิที่ได้จากธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ทำขึ้น
 - 2.4 พฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้คิดสิ่งเสพศคิให้โทษ
 - 2.5 โทษของสิ่งเสพศคิให้โทษทั้งในค่านส่วนตัวและส่วนรวม

2.6 วิธีการป้องกันและหลีกเลี่ยงไม่ให้คิด สิ่งเสียดสีให้โทษ

3. ผู้แทนกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปราย แล้ว
ช่วยกันสรุปเป็นข้อควรปฏิบัติลงบนกระดานคำ
4. ครูผู้สอนสรุปเนื้อหาทั้งหมดพร้อมทั้งแสดงแผน
ภาพประกอบ

สรุปไว้ว่าการปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมของโรงเรียนแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5 เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา โดยใช้วิธีการอภิปราย
แสดงเหตุผล

19. ความกล้าหาญ ความเชื่อมั่นในตนเอง

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมความกล้าหาญ ความเชื่อมั่นในตนเอง
ของโรงเรียนคุณพลีชนูปถัมภ์ ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังนี้

การบรรยายประกอบกิจกรรม

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมความกล้าหาญ
ความเชื่อมั่นในตนเองของโรงเรียนพบว่า การปลูกฝังคุณธรรมข้อนี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม
การเรียนการสอนวิชาจริยศึกษา เรื่องความกล้าหาญเชื่อมั่นในทางที่ถูก สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 ดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. ครูผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนโดยการเขียนลักษณะ
ของคนกล้าหาญลงบนกระดานคำดังนี้

"คนกล้า ต้องกล้าคิด กล้าทำ ในสิ่งที่ถูกต้องและดีงามอย่างมั่นใจ"

2. ครูผู้สอนบรรยายเพิ่มเติมพร้อมทั้งยกตัวอย่าง
ประกอบ อธิบายถึงสิ่งที่แสดงถึงความกล้าหาญ อาทิเช่น ขณะที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นเรียนเมื่อ
เกิดความสงสัยในสิ่งที่ครูสอนก็ยกมือขึ้นขอให้ครูอธิบายใหม่ หรือเมื่อนักเรียนทำผิด รู้จักกล้า
รับผิด ไม่โยนความผิดให้ผู้อื่น เป็นต้น

3. ให้นักเรียนทั้งชั้นเล่นเกมคนกล้า

3.1 อุปกรณ์การเล่น

3.1.1 ของสำหรับบรรจุกำสั่ง 1 ของ

3.1.2 ภายในซองบรรจุกระดาษซึ่งมี
ข้อความ เป็นคำสั่งให้ปฏิบัติ
แผ่นละ 1 คำสั่ง ดังนี้

- ให้ทำท่าเดินเบ็กรอบวง
- ให้ตีปิกและชนเหมือนโก๋ 3 ครั้ง
- ให้ร้องเพลงสั้น ๆ ที่เคยร้องมา
แล้ว 1 เพลง รำวง 1 รอบ

3.2 วิธีเล่น

นักเรียนนั่งล้อมวงกันเป็นวงกลมเรียงหนึ่ง

ทิศทางกัน ครูผู้สอนส่งของคำสั่งให้นักเรียน นักเรียนร้องเพลงไปค้วย แล้วส่งของผ่านไป
ยังคนที่นั่งถัดไปทางขวามือของตน ส่งต่อกันไปเรื่อย ๆ เมื่อครูผู้สอนเป่านกหวีดเมื่อไร ของ
ตกอยู่ในมือผู้ใด ผู้นั้นจะต้องออกมากลางวง เปิดซองหยิบกระดาษที่มีข้อความ เป็นคำสั่งออกมา
1 แผ่น อ่านคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่งในกระดาษนั้น ต่อจากนั้นก็เข้าวงและเริ่มการเล่นใหม่
เช่นเดิม

อนึ่งเกมนี้เป็นเกมฝึกเด็กให้กล้า ซึ่งจะมี

เด็กบางคนไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เพราะความไม่กล้า

4. นักเรียนทั้งชั้นร่วมกันอภิปรายในหัวข้อต่อไปนี้

4.1 ทำไมบางคนไม่ยอมแสดงตามบัตรคำสั่ง

4.2 ทำไมบางคนแสดงได้ตามบัตรคำสั่ง

4.3 จากการเล่นเกมนี้ นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง

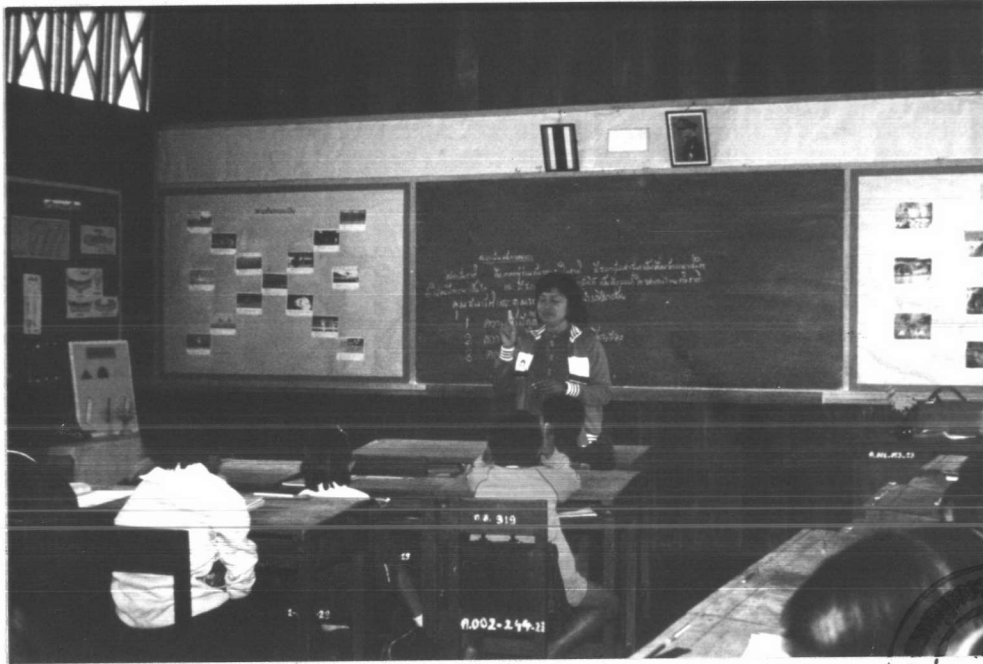
สรุปได้ว่า การปลูกฝังคุณธรรมข้อนี้ของโรงเรียนแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนในวิชาจริยศึกษา โดยใช้วิธีการบรรยายประกอบ
กิจกรรม

อนึ่งจากการปลูกฝังจริยธรรมด้านต่าง ๆ ทั้ง 19 ประการ ของโรงเรียนอุมพลี
ชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวได้ว่าเป็นการปลูกฝัง

หรือถ่ายทอดอย่างมีระบบระเบียบ สังเกตได้อย่างชัดเจนจากการอบรมนิสิตแก่นักเรียน
ทุกเข้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ หรือการติดย่านนี้เทศไว้ตามอาคารเรียนต่าง ๆ ตลอดจน
จนภายในห้องเรียน และการบอกแนะนำโดยตรงเมื่อนักเรียนกระทำผิดกฎระเบียบของ
โรงเรียน นอกจากนี้ยังปลูกฝังโดยผ่านหลักสูตรและบทเรียนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบอัน
ได้แก่วิชาจริยศึกษา ซึ่งเป็นวิชาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมกาย วาจา ใจ
อยู่ในขอบเขตที่พึงงาม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทั้งสามารถสร้างประโยชน์แก่ตนเอง
และสังคมได้ ให้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนและปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย โดยกำหนด
กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังจัดสภาพ
แวดล้อมภายในโรงเรียนให้สอดคล้องกับการปลูกฝังคุณธรรมดังกล่าว

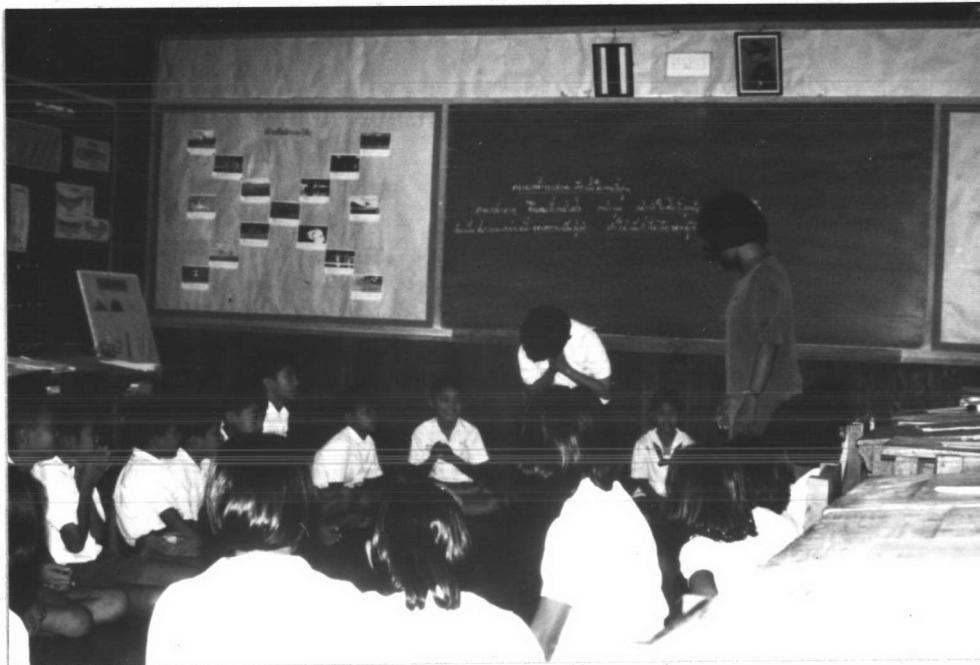
ภาพที่ 18

แสดง กระบวนการเรียนการสอนโดยวิธีการบรรยายวิชาจริยศึกษาในโรงเรียนดุมพลีชนูปถัมภ์

ภาพที่ 19

แสดง กระบวนการเรียนการสอนโดยวิธีฝึกปฏิบัติการวิชาจริยศึกษาในโรงเรียนดุมพลีชนูปถัมภ์

ภาพที่ 20

แสดง กระบวนการเรียนการสอน โดยวิธีอภิปรายแสดง เหตุผลวิชาจริยศึกษา
ในโรงเรียนอัมพลีชนูปถัมภ์

ภาพที่ 21

แสดง การปลูกฝังจริยธรรมโดยใช้ป้ายนิเทศในโรงเรียนอัมพลีชนูปถัมภ์

ตอนที่ 3 บทบาทของโรงเรียนรัศมีอิสลาม ในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียน
ประถมศึกษา ในชุมชนมุสลิม ตำบลลุมพินี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา

จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาถึงจริยธรรมที่โรงเรียนรัศมีอิสลามปลูกฝัง
แก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา โดยสังเกตในช่วงตลอดระยะเวลาที่นักเรียนซึ่งเป็นกลุ่ม
ตัวอย่างเรียนวิชาต่าง ๆ อยู่ในโรงเรียน โดยเน้นการสังเกตในวิชาตะเซาฟซึ่งเป็นวิชาที่
ว่าด้วยกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาและสร้างนิสัยทางจริยธรรม ตลอดจนการสังเกตการทำ
กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับทางโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เป็นเวลา 3 เดือน พบว่าโรงเรียน
รัศมีอิสลามได้ปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 จริยธรรมที่โรงเรียนรัศมีอิสลามปลูกฝังแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา

ลำดับ ที่	จริยธรรมที่ปลูกฝัง	จำนวน ครั้ง	วิธีการที่โรงเรียนใช้		
			บอก แนะนำ	ฝึกปฏิบัติ กรรม	บรร ยาย
1	การทำใจให้สงบ มีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส	7	1	6	
2	ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา	7	1	6	
3	ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว	2			2
4	การรู้จักความพอคิ	1			1
5	การไม่พูดปด ไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง การ ไม่ยุยงให้เกิดการแตกแยกและการไม่พูดคำหยาบ	1			1
6	ความเป็นผู้มีสติยับยั้งชั่งใจ รู้ลึกผิดชดชชชั่วคิ	1			1
7	ความขยันหมั่นเพียร	1			1
8	ความอดทนและอดกลั้น	1			1
9	ความกตัญญูกตเวทิ	1			1
10	ความซื่อสัตย์สุจริต	1			1
11	หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย การเอื้อ เฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอก เห็นใจ	1			1

จากตารางที่ 3 ซึ่งได้จากการสังเกต แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนรัศมีอิสลาม
ปลูกฝังจริยธรรมทั้งสิ้น 11 คุณธรรม เมื่อพิจารณาน้ำหนักในการปลูกฝังจะพบว่าแต่ละ
คุณธรรมได้รับการปลูกฝังตามลำดับต่อไปนี้

1. การทำใจให้สงบ มีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส
2. ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา
3. ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
4. การรู้จักความพอดี
5. การไม่พูดปด ไม่มีคเบือน ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุยงให้เกิด

การแตกแยกและการไม่พูดคำหยาบ

6. ความเป็นผู้มีสัจนิยมยังั้งใจ รู้จักผิดชอบชั่วดี
7. ความขยันหมั่นเพียร
8. ความอดทนและอดกลั้น
9. ความกตัญญูกตเวที
10. ความซื่อสัตย์สุจริต

11. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) ได้แก่ความสามัคคี ความ
เสียสละ การให้อภัย การเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจ

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมของโรงเรียนรัศมีอิสลามในช่วงการวิจัยภาค
สนามเป็นเวลา 3 เดือน พบว่าได้ปลูกฝังจริยธรรมโดยใช้กระบวนการในการปลูกฝังทั้งสิ้น
3 วิธีคือ การบอกแนะนำ การฝึกพฤติกรรมและการบรรยาย ซึ่งในแต่ละจริยธรรมที่ปลูกฝัง
จะมีกระบวนการที่แตกต่างกันไป ดังรายละเอียดตามลำดับต่อไปนี้

1. การทำใจให้สงบ มีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมด้านการทำใจให้สงบ มีสมาธิและอารมณ์
แจ่มใสของโรงเรียนรัศมีอิสลาม ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังนี้

1. การฝึกพฤติกรรม

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมด้านการทำใจให้สงบ
มีสมาธิและอารมณ์แจ่มใสของโรงเรียน พบว่าการปลูกฝังคุณธรรมด้านนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
กระบวนการเรียนภาคฝึกปฏิบัติดารามัสการพระผู้เป็นเจ้าซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญประการหนึ่ง

จากหลักปฏิบัติ 5 ประการของศาสนาอิสลาม ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า การนมาซ

การนมาซนอกจากจะเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติอย่างเคร่งครัดแล้วยังเป็นการทำให้ใจสงบ มีสมาธิและยังเป็นผลพลอยได้ให้อารมณ์แจ่มใส

2. การบอกแนะนำ

การบอกแนะนำเป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งทางโรงเรียนใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมค่านี การบอกแนะนำจะเน้นให้นักเรียนทำการฝึกปฏิบัติการนมาซการพระผู้เป็นเจ้าไปปฏิบัติที่บ้านจนเป็นนิสัย โดยบอกแนะนำถึงข้อดีของการปฏิบัติตามและข้อเสียของการไม่ปฏิบัติตาม

จากการปลูกฝังคุณธรรมค่านีโรงเรียนสอนศาสนาจึงเน้นที่การฝึกการนมาซ ซึ่งเป็นการปฏิบัติเพื่อนมาซการพระผู้เป็นเจ้าอันเป็นสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติตามหลัก 5 ประการของศาสนาอิสลาม โดยผ่านกระบวนการฝึกพฤติกรรมและการบอกแนะนำ

2. ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมค่านความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลาของโรงเรียนรศมีอิสลาม ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังนี้

1. การฝึกพฤติกรรม

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมค่านความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลาของโรงเรียน พบว่า การปลูกฝังจริยธรรมค่านนี้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรื่องการสอนเพื่อฝึกปฏิบัติการนมาซการพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า การนมาซ ทั้งนี้เนื่องจากการนมาซนอกจากจะเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญประการหนึ่งจากหลักปฏิบัติ 5 ประการแล้ว ในการฝึกปฏิบัติการนมาซจะต้องปลูกฝังค่านความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา ทั้งนี้เนื่องด้วยว่าการนมาซจะมีกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ท่านศาสดาได้ปฏิบัติไว้ อาทิเช่น ระเบียบวินัยในการเข้าแถวนมาซ นอกจากนี้การนมาซยังมีการกำหนดเวลาที่แน่นอนในการปฏิบัตินมาซของแต่ละเวลาอีกด้วย

2. การบอกแนะนำ

การบอกแนะนำที่ใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมค่านนี้ จะเน้นความมีระเบียบเรียบร้อยในการเข้าแถว ซึ่งได้แก่การเข้าแถวส่งงานแก่ครูผู้สอน จากการ

สังเกตพบว่าทุกครั้งที่มีการส่งงานให้ครูผู้สอนตรวจ ครูผู้สอนจะเข้มงวดเรื่องความมีระเบียบวินัยในการส่งงานเป็นอย่างมาก ผู้มาถึงที่หลังต้องยื่นต่อแถวผู้ที่มาส่งงานครูก่อนทุกครั้ง

สำหรับการตรงต่อเวลาทางโรงเรียนจะตักเตือนนักเรียนเกือบทุกวัน เรื่องการมาเข้าเรียนไม่ตรงเวลา เนื่องจากมีนักเรียนที่มาโรงเรียนไม่ทันตามกำหนดเวลาอยู่เป็นประจำทุกวัน ทางโรงเรียนจึงใช้วิธีตักเตือน แต่มิได้เข้มงวดมากนัก ทั้งนี้เพราะนักเรียนบางคนอยู่ไกล การเดินทางกลับจากโรงเรียนภาคสามัญไปบ้านเพื่อเปลี่ยนหนังสือมาเรียนโรงเรียนภาคศาสนาต้องใช้เวลามาก ทางโรงเรียนจึงไม่เข้มงวดมากนัก

การปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมของโรงเรียนสอนศาสนาจะเป็นส่วนหนึ่งของการปลูกฝังค่านิยมทำให้สงบ มีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส เนื่องด้วยเป็นการปลูกฝังในขณะที่ฝึกการนมาซ โดยผ่านกระบวนการฝึกพฤติกรรมและการบอกแนะนำ

3. ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านิยมความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่วของโรงเรียน รัศมีอิสลาม ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังนี้

การบรรยาย

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว พบว่า การบรรยายเป็นวิธีการเดียวที่โรงเรียนใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมในข้อนี้ และเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนวิชาตะเซาฮูฟ เรื่องการสวดภาตโหม ทั้งปรากฏในการบรรยายสรุปได้ดังนี้

เมื่อกระทำผิดคอสอนของศาสนา ผู้กระทำจะต้องรับทำการชอกฎแกโหมต่ออัลเลาะฮ์ทันที เมื่อผู้ใดสำนึกผิดและชอกฎแกโหมต่ออัลเลาะฮ์ อัลเลาะฮ์จะอภัยให้ ทั้งนี้ถ้าเขาสำนึกผิดด้วยใจจริงและชอกฎแกโหมชอกฎแกโหมอย่างบริสุทธิ์ใจ ท่านศาสตราศีลไว้ความว่า "ผู้ชอกฎแกโหมในความซีก์เปรียบประคจผู้ไม่มีความผิดนั้นเอง"

อันความผิดที่ เรากระทำแต่ละครั้งนั้นจะทับดมสร้างคาม

มีคณนแก่หัวใจของเรา ความนึกนั้นจะขับไล่ความตึงามต่าง ๆ ออกจากชีวิตของเราจนเมื่อเรากระทำมันคิดเป็นนิสัย ก็ยากที่จะถอนตัวออกได้ เช่น คนเล่นการพนัน เมื่อแรกเล่นก็ยังไม่รู้จะรู้สึกกระไรนัก คิดว่าจะเลิกเมื่อไรก็ได้ แต่ถ้าไม่รีบเลิก ปล่อยให้คิดเป็นนิสัยจนตีการพนันเข้าสิงก็ยากที่จะเลิกได้

คนที่มสุราที่เช่นเดียวกัน เมื่อคิดใหม่ ๆ ก็จะมาทจนปล่อยให้คิดงอมแงมก็เลิกไม่ได้

การเลิกละความชั่วที่ง่ายที่สุดก็คือ รีบเลิกละเสียตั้งแต่ระยะแรก ๆ อย่าปล่อยให้ตกเป็นทาสของมัน

อัล-กุรอานบัญญัติให้ผู้กระทำผิด ทำการสำนึกผิด และรับชอกแอกโทษ ดังปรากฏข้อความว่า "และพวกเจ้าจะสารภาพโทษต่ออัลเลาะห์โดยทั้งมวล โอ้ศรัทธาชนทั้งหลายเพื่อพวกเจ้าจงประสบชัยชนะ"

ลักษณะของความผิด

แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ความผิดต่ออัลเลาะห์ หมายถึงความผิดในฐานะฝ่าฝืนคำสั่งของอัลเลาะห์ แต่ไม่ล่วงละเมิดของผู้อื่นทั้งสิ้น เช่น การละเว้นนมาซ เป็นต้น
2. ความผิดต่อเพื่อนมนุษย์ หมายถึงความผิดที่กระทำแก่เพื่อนมนุษย์ เป็นการล่วงละเมิดของผู้อื่น และสร้างความเดือดร้อน เช่น การขโมย การคดโกง การนินทา การใส่ร้าย เป็นต้น

เงื่อนไขในการชอกแอกโทษ

1. รีบถอนตัวออกจากความผิดทันที
2. มีความเศร้าโศก เสียใจที่ตนได้กระทำผิดนั้น ๆ
3. ตั้งใจอย่างมั่นคง และเค็ดคิดว่าจะไม่ย้อนกลับไปกระทำผิดอีก และถ้าเป็นความผิดต่อเพื่อนมนุษย์จะต้องเพิ่มอีก 1 เงื่อนไข คือ
4. ต้องนำสิ่งที่ตนทุจริตมาส่งคืนเจ้าของ หรือขอให้เขายกให้เสีย

โดยสรุป "การสารภาพโทษ" ซึ่งเป็นคุณธรรมทางใจ มีจุดประสงค์หลักเพื่อให้บุคคลผู้ทำความผิดแล้วสำนึกในความผิดนั้น และละทิ้งสิ่งที่เคยกระทำผิดอันเป็นการเสริมสร้างใหญ่จักการละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว

4. การรู้จักความพอดี

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านการรู้จักความพอดีของโรงเรียนศรีมออิสลาม ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังนี้

การบรรยาย

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมค่านการรู้จักความพอดีพบว่า การบรรยายเป็นวิธีการเดียวที่โรงเรียนใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมในค่านนี้ และเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนวิชาตะเซาฟู เรื่องความสันโคษ ดังปรากฏในการบรรยายสรุปใ้คั่งนี้

ความสันโคษตามทัศนะอิสลาม หมายถึงความรู้สึกพอเพียงในสิ่งที่ตนมี ไม่ละโมภในเรื่องที่ตนไม่มีและมีใจเสียสละในทางของอัลเลาะฮ์

ความสันโคษมิได้หมายถึงการมุ่งปฏิบัติศาสนากันเดียวแล้วทิ้งพาวัจจัยยังชีพจากบุคคลอื่น โดยไม่ยอมประกอบอาชีพใด ๆ

ประโยชน์ของความสันโคษ

ความสันโคษจะน้อมนำจิตใจของเราให้มีความสุข ไม่เป็นทุกข์ ไม่เร่าร้อน มีจิตใจอันมั่นคงและเยือกเย็นโดยแท้ ตัดทอนความตระหนี่ ความละโมภ และความเห็นแก่ตัวใ้ค้อย่างแท้จริง ผลสะท้อนจากการตัดทอนสิ่งเหล่านี้จะทำให้สังคมส่วนรวมมีความสันติสุข ลดความขัดแย้ง ความทุจริตและการเบียดเบียน การกดขี่ซึ่งกันและกัน

โดยสรุป การปลูกฝังคุณธรรมค่านการรู้จักความพอดี อันเป็นคุณธรรมที่สำคัญประการหนึ่ง จึงมุ่งที่จะปลูกฝังให้รู้จักความพอใจในสภาพที่ตนเป็นอยู่และรู้จักประกอบอาชีพเพื่อการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข

5. การไม่พูดปด ไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุยงให้เกิด
การแตกแยกและการไม่พูดคำหยาบ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านิยมการไม่พูดปด ไม่บิดเบือน ไม่อำพราง
ความจริง การไม่ยุยงให้เกิดการแตกแยกและการไม่พูดคำหยาบของโรงเรียนรัศมีอิสลาม
ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังนี้

การบรรยาย

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมพบว่า การ
บรรยายเป็นวิธีการเดียวที่โรงเรียนใช้ในการปลูกฝัง และเป็นส่วนหนึ่งของการเรียน
การสอนวิชาตะเซาฟูฟ เรื่องความบริสุทธิ์ใจ ดังปรากฏในการบรรยายสรุปใต้ดังนี้

ความดีงามในชีวิตของเราที่เราต้องการรองรับด้วยความ
บริสุทธิ์ใจนั้นไม่เฉพาะแต่การทำงานมัสการเท่านั้น แม้แต่การประกอบอาชีพ การพูดจา การ
ทำธุรกิจร่วมกับผู้อื่น การสังคมกับผู้อื่น เป็นต้น ก็ต้องกระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจทั้งสิ้น

การคบค้าสมาคมกับผู้อื่น ก็คบค้าด้วยคารมบริสุทธิ์ใจไม่ใช่
ค่อนหน้าพูดดีลับหลังพูดร้าย การพูดจาต้องพูดด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ซ่อนเล่ห์กระเท่ห์เพทุบาย
ไว้เบื้องหลังคำพูดนั้น

โดยสรุปการปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมนี้เป็นส่วนหนึ่งของการบรรยาย
เนื้อหาคุณธรรมเรื่องความบริสุทธิ์ใจ ซึ่งเป็นการปลูกฝังและเสริมสร้างให้บุคคลมีมารยาท
ที่ดีในการพูดอันเป็นสิ่งที่พึงกระทำในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม

6. ความเป็นผู้มีสติยับยั้งชั่งใจ รู้ลึกนึกชอบชั่วดี

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านิยมความเป็นผู้มีสติยับยั้งชั่งใจ รู้ลึกนึกชอบ
ชั่วดีของโรงเรียนรัศมีอิสลาม ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังนี้

การบรรยาย

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมด้านความเป็นผู้มีสติ
ยับยั้งชั่งใจ รู้สึกผิดชอบชั่วดี พบว่า การบรรยายเป็นวิธีการเดียวที่โรงเรียนใช้ในการปลูกฝัง
คุณธรรมในค่านี และเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนวิชาตะเซาฟู เรื่องความยินดีคือ
อัลเลาะฮฺ ทั้งปรากฏในการบรรยายสรุปใ้ค้ดังนี้

ความยินดี มีความหมายโดยละเอียดคือ ให้ยี้กมัน ถ้อมมัน
ว่าเหตุการณ์นานาประการที่ประสบแก่ชีวิตของเรานั้น เป็นไปโดยอำนาจการกำหนดของ
อัลเลาะฮฺทั้งสิ้น

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่อุบติแก่ตัวเรา แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

คือ

1. เราควบคุมไม่ได้
2. เราควบคุมได้

เหตุการณ์ที่เราไม่สามารถควบคุมได้ เราถือว่าเป็นไปโดย
กำหนดอันเด็ดขาดของอัลเลาะฮฺพระองค์เดียว พระองค์ทรงประสงค์และทรงบันดาลให้เป็น
ไปโดยเราเองไม่สามารถจะเกี่ยวข้องด้วยได้ เราจึงต้องแสดงความยินดีในเหตุการณ์นั้น ๆ
จะมีความรู้สึกขัดแย้งไม่ได้เด็ดขาด

ส่วนเหตุการณ์ที่เราควบคุมและตัดสินใจได้ คือ เหตุการณ์ที่
อยู่ในความเลือกเฟ้นของเราเอง เราวางแผนแล้วเราก็ปฏิบัติไปตามนั้น แม้กระนั้นเราก็
ควบคุมได้เฉพาะเหตุการณ์ของวาระแห่งการตัดสินใจ วางแผน และปฏิบัติเท่านั้น แต่ผลมัน
ปลายจะสำเร็จสมคังใจเราหรือไม่นั้น เราก็ไม่สามารถจะควบคุมได้ บางครั้งผลมันปลายก็
เป็นไปตามที่เราหวังบางครั้งก็ผิดหวัง

การที่เราตั้งสติมันให้มีความยินดีในข้อกำหนดของอัลเลาะฮฺ
นี้ จะนำให้เราเป็นผู้รอบคอบมีปัญหาคิดตรอง และมีความหวังอันสูงต่องานที่เราจะทำ
เมื่อสำเร็จก็ขอมุอัลเลาะฮฺ เมื่อไม่สำเร็จก็สามารถอดทนได้

ผู้ยินดีในกฎกำหนดของอัลเลาะฮฺจะอยู่ได้ในทุกสภาพแม้จะ
เดือดร้อน จะเจ็บป่วย จะยากจน เขาก็พบได้ แล้วเขาก็จะคิดหาหนทางแก้ไขด้วยความ

พสกเพียรเป็นที่สุก

โดยสรุป "ความยินดีต่ออัลเลาะห์" นอกจากจะมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ การยอมรับในกฎสภาพการณ์แล้ว ยังมีส่วนสำคัญในการ เสริมสร้างหรือปลูกฝังความยับยั้งชั่งใจ รู้จักขอบขั้วที่ลึกค้ำย

7. ความขยันหมั่นเพียร

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านความขยันหมั่นเพียรของโรงเรียนรศมีอิสลาม ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังนี้

การบรรยาย

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรพบว่า การบรรยายเป็นวิธีการที่โรงเรียนใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมในด้านนี้ และเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนวิชาตะเซาฟู เรื่องการมอบตนต่ออัลเลาะห์ ดังปรากฏในการบรรยายสรุปได้ดังนี้

การมีจิตมอบต่ออัลเลาะห์นี้ มีใจหมายถึงการนอนรอปัจจัยยังชีพอยู่ที่บ้าน ไม่ยอมประกอบอาชีพ เช่นคนโง่เขลาบางคนคิด เราต้องขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพตามถนัดของเรา แต่ด้วยจิตใจที่มอมแล้วต่ออัลเลาะห์

คนที่จิตมอบต่ออัลเลาะห์ไม่มีวันอับจน ส่วนคนอับจนที่อ้างว่า "ฉันมอบตนต่ออัลเลาะห์" นั้น เป็นคนที่ไม่เข้าใจศาสนาอย่างแท้จริง เราต้องช่วยแก้ไขเยาวชนให้เขาเข้าใจอย่างถูกต้อง ไม่มีคำสอนจากพระคัมภีร์ค่อนใดที่สอนให้เรามอบตนต่ออัลเลาะห์ด้วยการละเว้นอาชีพ มุ่งประกอบแต่ศาสนกิจแต่เพียงด้านเดียว

คำสอนจากพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน ระบุอย่างชัดเจนว่า เราจะต้องตั้งมั่นอยู่กับเงื่อนไขแห่งการดำรงชีพ มีอาชีพทำและมีรายได้เป็นหลัก แล้วเราจึงมอบตนต่ออัลเลาะห์ การมอบตนจึงมิได้หมายถึงมอบให้แก่ความว่างเปล่าท่ามกลางความเว้งว่างของความเพ้อฝัน ดังปรากฏในอัล-กุรอาน ความว่า

"เมื่อเธอตั้งมั่น เธอจึงมอบตนต่ออัลเลาะห์"

การมีความรู้ลึกมอมตนต่ออัลเลาะห์จึงเป็นสิ่งเสริมสร้าง

กำลังใจของเราให้กล้าหาญในการดำรงชีวิตและกล้าเผชิญกับปัญหาของการดำรงชีวิตในทุกรูปแบบและทุกสภาพการณ์

โดยสรุป การบรรยายเรื่อง "การมอบตนต่ออัลเลาะห์" เป็นคุณธรรมทางใจที่สำคัญประการหนึ่งที่มุ่งปลูกฝังในค่านิยมอันดีเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข หลังจากได้พิจารณาแนวทาง หลักการ และการตัดสินใจในงานนั้นแล้ว จึงมอบตนต่ออัลเลาะห์ เป็นผู้กำหนด

8. ความอดทนและอดกลั้น

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านิยมอดทนและอดกลั้นของโรงเรียน รศมีอิสลาม ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังนี้

การบรรยาย

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมอดทนและอดกลั้น พบว่า การบรรยายเป็นวิธีการเดียวที่โรงเรียนใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมในค่านิยม และเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนวิชาตะเซาฟู เรื่องความอดทน ดังปรากฏในคำบรรยายสรุปได้ดังนี้

ความอดทน หมายถึง ความรู้สึกทางจิตใจอันหนักแน่นมั่นคง พร้อมจะเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างไม่หวั่นไหวและอ่อนแอ ตั้งแต่เริ่มจนจบ ไม่แสดงอาการพ่ายแพ้ต่อเหตุการณ์นั้น

ความอดทนหรือขันติธรรม จะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มีศรัทธา สำหรับผู้เป็นมุสลิม ความศรัทธาที่ก่อให้เกิดความอดทนในทุกสภาพการณ์ที่ตนประสบ ไม่ว่าจะประสบกับปัญหาอันยากเย็นสักปานใดก็ตาม

ผู้มีความอดทนย่อมมีพลังใจมหาศาลและทำอะไรจะประสบผลสำเร็จทุกอย่าง เช่น การเล่าเรียน ถ้าขาดความอดทน ก็ไม่สามารถจะเรียนได้จบชั้นสูงสุด

นอกจากนี้ความอดทน จะใช้ในกรณีดังต่อไปนี้ เป็นส่วนใหญ่

1. อดทนในการกระทำความดีงาม แม้จะลำบาก

ยากเย็นก็ไม่ย่อท้อ และไม่ยอมเลิกละความดีเป็นอันขาด

2. อคติที่จะหลีกเลี่ยงความชั่ว แม้จะเข้ายวนหรือสผูกสนาน หรือมีประโยชน์สักปานใดก็ไม่ยอมกระทำความชั่วนั้น ๆ
3. อคติที่จะเผชิญกับความลำบากยากแค้นต่าง ๆ ทั้งจาก ภาวะเศรษฐกิจ จากภัยพิบัติ และจากโรคภัยไข้เจ็บ
4. อคติในการรักษาหน้าที่ของตนเองอย่างรับผิดชอบ และโดยเคร่งครัด

โดยสรุป การบรรยายเรื่อง "ความอคติ" อันเป็นคุณธรรมทางใจที่สำคัญประการหนึ่ง มุ่งที่จะปลูกฝังอุปนิสัยที่ดีให้เป็นผู้มีจิตใจเข้มแข็ง สามารถยืนหยัดต่อสู้กับการกระทบกระทั่งของสภาพการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้โดยไม่หวั่นไหว

9. ความกตัญญูกตเวที

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านความกตัญญูกตเวทีของโรงเรียนรัศมีอิสลาม ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังนี้

การบรรยาย

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทีพบว่า การบรรยายเป็นวิธีการเดียวที่ใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมในค่านี และเป็นส่วนหนึ่งของการสอนวิชาตะเซาฮูฟ เรื่องความรู้คุณ ดังปรากฏในการบรรยายสรุปได้ดังนี้

นอกจากพระผู้เป็นเจ้าแล้ว เรายังต้องรู้คุณของท่าน ศาสดา บิดา มารดา มวลผู้อุทิศตัวเองแก่ศาสนา มาตุภูมิ บรรดานักวิชาการ นักการศึกษา และครูบาอาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่เรา รวมทั้งผู้ที่ให้ความช่วยเหลือแก่เราในค่านต่าง ๆ อาทิเช่น

เราเป็นทาสของพระเจ้า ชีวิตทั้งหมดของเราต้องใช้เพื่อพระองค์ อยู่เพื่อพระองค์ ตายเพื่อพระองค์ และทำการนบัสการพระองค์เป็นประจำ

เราเป็นประชาชาติของท่านศาสดา หลักคำสอนที่เราได้รับ ล้วนได้จากคำประกาศของท่าน เราจึงต้องซื่อสัตย์ต่อคำสอนของท่าน

เราเป็นลูกของพ่อแม่ เราจะต้องปฏิบัติที่ต่อพ่อแม่
หาทางทดแทนพระคุณของท่านและรับใช้ท่าน

เราเป็นพลเมืองของประเทศชาติ ก็จะต้องรู้คุณด้วยการ
การสละชีวิตเพื่อป้องกัน เสียภาษีอากรเพื่อความเจริญของประเทศชาติโดยไม่หลบหลีก
เลียงและประพฤติตนเป็นพลเมืองที่ตลอดไป

เราเป็นนักเรียน ได้รับความรู้จากครูอาจารย์ ก็ต้อง
รู้คุณของท่านด้วยการเชื่อฟังท่าน ไม่ฝ่าฝืนคำสั่งของท่าน และประพฤติตนเป็นนักเรียนที่มี
ระเบียบวินัย แม้เราจะจบการศึกษาไปแล้ว บุญคุณนั้นก็จะต้องระลึกถึงอยู่เสมอ

โดยสรุปจากการบรรยายเรื่อง "ความรู้คุณ" เป็นการปลูกฝัง
คุณธรรมทางใจที่สำคัญประการหนึ่งในด้านความกตัญญูแก่ผู้ที่ผู้มีพระคุณ และใฝ่สวดเทร
คุณธรรมในด้านความจงรักภักดีต่อชาติและศาสนาแก่นักเรียนไว้ในเนื้อหาดังกล่าวด้วย

10. ความซื่อสัตย์สุจริต

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านความซื่อสัตย์สุจริตของโรงเรียน
รัศมีอิสลาม ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังนี้

การบรรยาย

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์
สุจริตพบว่า การบรรยายเป็นวิธีการเดียวที่โรงเรียนใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมด้านนี้ และ
เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนวิชาตะเซาฮูฟ เรื่องความบริสุทธิ์ใจ ดังปรากฏในการ
บรรยายสรุปได้ดังนี้

ความซื่อสัตย์ในชีวิตของเราที่เราต้องรองรับด้วยความ
บริสุทธิ์ใจนั้น ไม่เฉพาะแต่การทำงานมีสการเท่านั้น แม้แต่การประกอบอาชีพ การพูดจา การ
ทำธุรกิจร่วมกับผู้อื่น การสังคมกับผู้อื่น เป็นต้น ก็ต้องกระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจทั้งสิ้น อาทิ
เช่น

การทำธุรกิจร่วมกัน ก็ทำด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่
อำพราง ไม่คดโกงซึ่งกันและกัน

การสอนวิชาความรู้แก่ผู้อื่นก็สอนด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ และหวังดีต่อผู้เรียนโดยแท้จริง

การปฏิบัติภารกิจในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อแอบแฝงอำพราง แสวงหาผลประโยชน์ เช่น อาศัยเครื่องแบบ อาศัยตำแหน่ง อาศัยบารมี เพื่อแสวงหาผลประโยชน์อันเกินไปจากสิทธิ์ที่ตัวมี จึงเป็นลักษณะของบุคคลที่ขาดความบริสุทธิ์ใจซึ่งไม่ได้รับผลตอบแทนแก่ตัวเลย

โดยสรุปจากการบรรยายเรื่องความบริสุทธิ์ใจ ซึ่งเป็นคุณธรรมทางใจประการหนึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิต และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

11. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย การเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านิยมหลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) ของโรงเรียนรัศมีอิสลาม ทำการปลูกฝังด้วยวิธีการดังนี้

การบรรยาย

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมค่านิยมหลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) พบว่า การบรรยายเป็นวิธีการเดียวที่โรงเรียนใช้ในการปลูกฝังคุณธรรมในค่านิยม และเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนวิชาตะเซาฮูฟ เรื่องความรัก คึงปรากฏในการบรรยายสรุปได้ดังนี้

ในความรักประกอบด้วย ความเมตตา ความอาทร ความหวังดี ความอภัย เป็นประการสำคัญ อาทิเช่น

การที่เรารักพ่อแม่ ก็เพราะเรามีศรัทธาในตัวท่าน ท่านให้กำเนิด ขูบเลี้ยง และสั่งสอนเรา เราจึงมีความรู้สึกอยากจะช่วยเหลือท่านป้องกันท่าน เป็นห่วงท่านและไม่ถือโทษท่าน เราต้องให้ความเคารพความนับถือ จนที่สุดเราต้องแสดงออกด้วยการปรนนิบัติท่าน รับใช้ท่าน และทำความเคารพท่าน

เรารักครูก็เพราะเราศรัทธาในตัวครู เพราะท่าน
ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่เรา ให้อ่านาคอนันต์แก่เรา เรารู้สึกเป็นห่วงท่าน คอย
ระมัดระวังดูแลท่าน อุปถัมภ์ท่าน ยกโทษให้ท่านและเคารพนับถือท่าน

เรารักพี่น้องของเรา รักเพื่อนของเรา รักคู่ครอง
ของเรา รักลูกของเรา หรือบุคคลใด ๆก็ตาม ความรู้สึกที่ประกอบขึ้นร่วมกันนั้นมีได้แตกต่างกัน
กันเท่าใดนัก เพียงแต่การแสดงออกเท่านั้นที่ผิดกัน

ดังนั้นความรักจึง เป็นปัจจัยและเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้
งานเราอยู่ด้วยกัน

โดยสรุปจากการบรรยาย เรื่องความรัก จึงมุ่งที่จะปลูกฝังให้
ผู้เรียนอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความรัก เพราะความรักตามความหมายนี้ได้แก่การอยู่ร่วมกัน
ด้วยความเมตตา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้อภัยและเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันอันเป็น
หลักธรรมที่สำคัญของการอยู่ร่วมกันด้วยความเมตตา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้อภัยและ
เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันอัน เป็นหลักธรรมที่สำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม

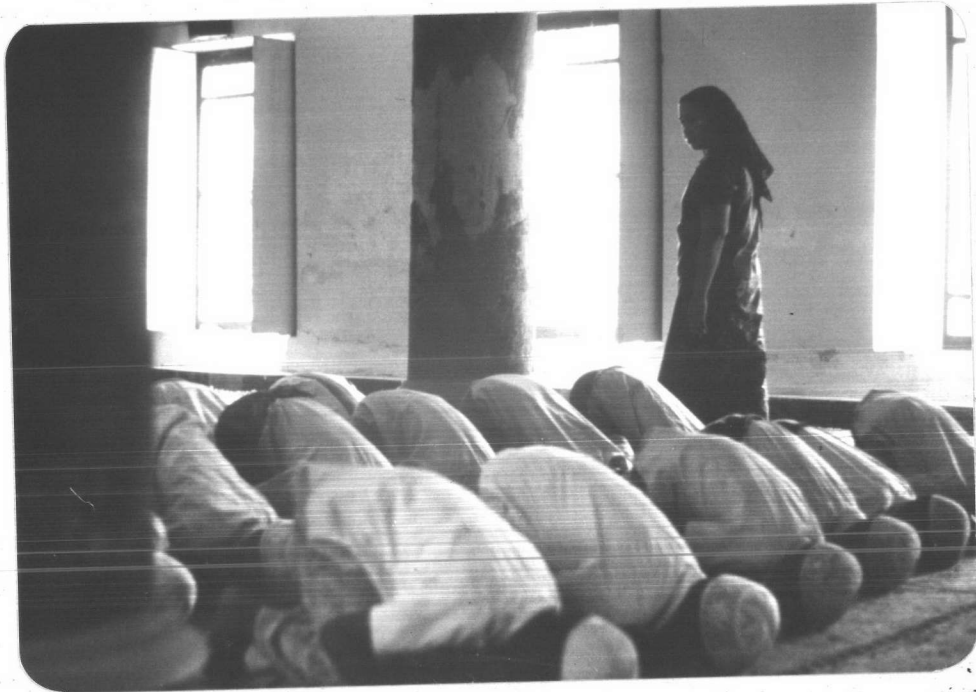
จากการปลูกฝังจริยธรรมด้านต่าง ๆ ทั้ง 11 คุณธรรม ของโรงเรียนรศมีอิสลาม
กล่าวได้ว่าโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามที่ทำการสอนในชั้นฟัรดูอินหรือฟัรฎอัยนุ (Fard' ayn)
นั้นนอกจากจะเป็นสถานบันทางการศึกษาภาคบังคับของชาวไทยมุสลิมแล้ว ยังมีบทบาทที่สำคัญ
ต่อการอบรมมโนสำนึกให้เด็กนักเรียนประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรม ความดีที่สมควรแก่การปฏิบัติ
โดยผ่านกระบวนการดังต่อไปนี้

1. การบอกแนะนำ อบรม สั่งสอน เป็นวิธีการชี้แจงข้อดีข้อเสีย
2. การฝึกพฤติกรรม เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงโดยครูเป็นผู้ควบคุม
ดูแลให้ประพฤติปฏิบัติไปในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม
3. การบรรยาย เป็นวิธีการบอกตามเนื้อหาวิชาที่มีหลักสูตร บทเรียน
กำหนดไว้ ในที่นี้ได้แก่วิชาจริยศึกษาหรือที่เรียกชื่อในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามว่า
วิชาตะเซวาฟ

ดังนั้นการปลูกฝังจริยธรรมของโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามจึงเป็นการปลูกฝัง
หรือถ่ายทอดจากการอบรมสั่งสอนโดยตรง และการฝึกปฏิบัติควบคู่กันไป

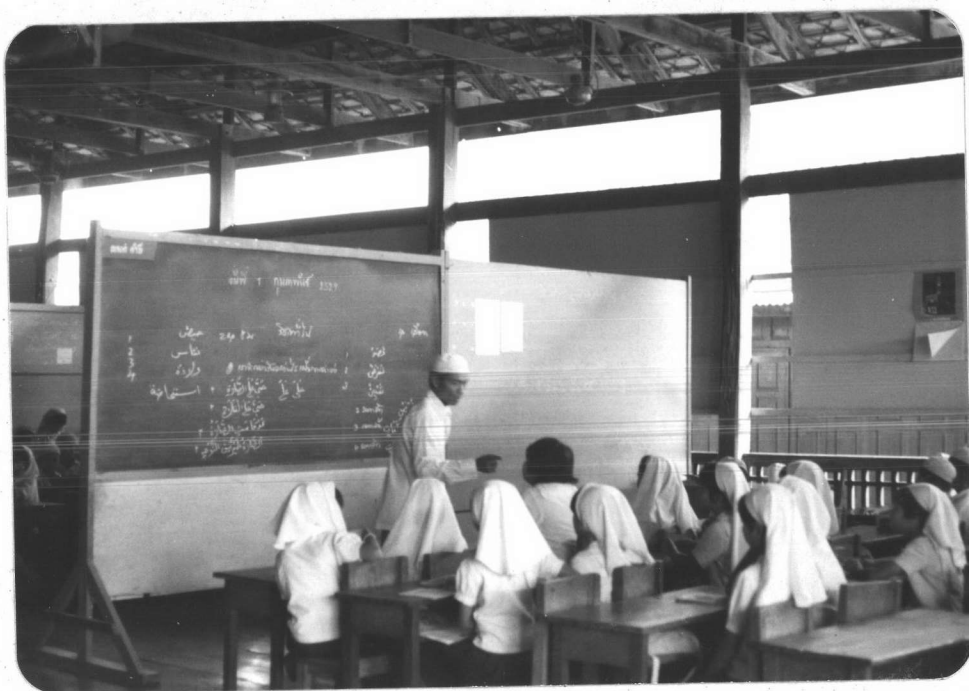
ภาพที่ 22

แสดง กระบวนการ เรียนการสอนโดยวิธีฝึกพฤติกรรมในโรงเรียนรัศมีอิสลาม

ภาพที่ 23

แสดง กระบวนการ เรียนการสอนโดยวิธีกาภรบรรยายในโรงเรียนรัศมีอิสลาม

ตอนที่ 4 บทบาทของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม คำขอลุมพลี
อำเภอยะนิงหรือยุนยา จังหวัดยะนิงหรือยุนยา ในการปลูกฝังจริยธรรม

จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเพื่อเสริมข้อมูล
จากการสังเกต เพื่อศึกษาถึงจริยธรรมที่ครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาปลูกฝัง
แก่นักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยสังเกตในช่วงตลอดระยะเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัว
เป็นเวลา 3 เดือน พบว่าครอบครัวได้ปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา
ดังแสดงในตารางที่ 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 จริยธรรมที่ครอบครัวปลูกฝังแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา

ลำดับ ที่	จริยธรรมที่ปลูกฝัง	จำนวน ครอบครัว	วิธีการที่ผู้ปกครองใช้		
			บอก แนะนำ	ฝึกปฏิบัติ กรรม	การ ลงโทษ
1	การไม่พูดปด ไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง การ ไม่ยุ่งให้เกิดการแตกแยกและการไม่พูดคำหยาบ	39	30		9
2	ความรับผิดชอบ	33	7	26	
3	การไม่โลภและไม่ขโมย	31	28		3
4	การไม่ลองเล่นและเสกสิ่ง เสพติดให้โทษ	30	30		
5	การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคล และสัตว์	25	22		3
6	ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา	17	10	6	1
7	ความเมตตากรุณา	16	10	6	
8	ความขยันหมั่นเพียร	14	2	12	
9	ความไม่เห็นแก่ตัว	12	9	3	
10	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ	7	5	1	
11	มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกายและสังคมระหว่างเพศ	6	5	1	
12	ความซื่อสัตย์สุจริต	5	1	4	
13	การมีศรัทธาและความจริงใจ	3	3		
14	การรู้จักความพอดี	2	2		

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ลำดับที่	จรรยาบรรณที่ปลูกฝัง	จำนวน ครอบครัว	วิธีการที่ผู้ปกครองใช้		
			บอก แนะนำ	ฝึกปฏิบัติ กรรม	การ ลงโทษ
15	มารยาทในการแสดงความเคารพ การขอร้อง การขอบคุณ การแสดงความเสียใจ การแสดง ความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การขอ ความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การเล่น การพักผ่อน หย่อนใจ	2		2	
16	ไม่ละเมิดของรักผู้อื่น	1	1		
17	ความเป็นผู้มีสติยับยั้งชั่งใจ รู้สึกผิดชอบชั่วดี	1	1		
18	ความอดทนและอดกลั้น	1	1		
19	การทำใจให้สงบ มีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส	1		1	

จากตารางที่ 4 ซึ่งได้จากการสังเกต แสดงให้เห็นว่าครอบครัวของนักเรียน
โรงเรียนประถมศึกษาปลูกฝังจรรยาบรรณทั้งสิ้น 19 คุณธรรม เมื่อพิจารณาว่าหนักในการ
ปลูกฝังจะพบว่าแต่ละคุณธรรมได้รับการปลูกฝังตามลำดับต่อไปนี้

1. การไม่พูดปด ไม่มิดเบือน ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุ่งให้เกิด
การแตกแยกและการไม่พูดคำหยาบ
2. ความรับผิดชอบ
3. การไม่โลภและไม่ขโมย
4. การไม่ลองเล่นและเสพสิ่งเสพศกให้โทษ
5. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์
6. ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา
7. ความเมตตากรุณา
8. ความขยันหมั่นเพียร

9. ความไม่เห็นแก่ตัว
10. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ
11. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย และ
สังคมาระหว่างเพศ
12. ความซื่อสัตย์สุจริต
13. การมีสัจจะและความจริงใจ
14. การรู้จักความพอดี
15. มารยาทในการแสดงความรัก การขอร้อง การขอบคุณ การแสดง
ความเสียใจ การแสดงความเห็นด้วย การแสดงความยินดี การขอความช่วยเหลือ
การปฏิเสธ การเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ
16. การไม่ละเมิดของรักผู้อื่น
17. ความเป็นผู้มีสัจจะยังซึ้งใจ รู้สึกผิดชอบชั่วดี
18. ความอดทนและอดกลั้น
19. การทำใจให้สงบ มีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ในช่วงการวิจัยภาคสนามเป็นเวลา 3 เดือน พบว่าได้ปลูกฝังจริยธรรม โดยใช้กระบวนการในการปลูกฝังทั้งสิ้น 4 วิธีคือ การบอกแนะนำ การอภิปรายแสดงเหตุผล การฝึกพฤติกรรมและการลงโทษ ซึ่งในแต่ละจริยธรรมที่ปลูกฝังจะมีกระบวนการที่แตกต่างกันไป ดังรายละเอียดตามลำดับต่อไปนี้

1. การไม่พูดปด ไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุยงให้เกิด
การแตกแยกและการไม่พูดคำหยาบ

กระบวนการ

กระบวนการในการปลูกฝังจริยธรรมในด้านการไม่พูดปด ไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุยงให้เกิดการแตกแยกและการไม่พูดคำหยาบของครอบครัวจะเน้นที่การไม่พูดปดและไม่พูดคำหยาบ โดยจะปลูกฝังหรืออบรมใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1. วิธีการบอกแนะนำ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวถึง 30 ครอบครัวจากทั้งหมด 39 ครอบครัว ที่ปลูกฝังจริยธรรมในค่านี้นำมาปฏิบัติ ลักษณะการปลูกฝังของครอบครัว ส่วนใหญ่จะปฏิบัติต่อเมื่อเด็กในครอบครัวได้กระทำไปแล้ว อาทิเช่น เมื่อเด็กพูด

คำหยาบ พุคปลคและบิคา มารคาหรือผู้ปกครองไคยีนจะใช้วิธีการบอกแนะนำว่าสิ่งทีพุกนั้น เป็นสิ่งไมคี่ ไมควรรกระทำและต่อไปอย่ากระทำอีก ในบางครอบครัวจะบอกกับเด็ก ๆ ว่าอัลเลาะฮฺไม่ชอบไมควรรกระทำ เกี่ยวอัลเลาะฮฺลงโทษ

2. วิธีการลงโทษ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวถึง 9 ครอบครัว จากทั้งหมด 39 ครอบครัว ทีปลุกฝังจริยธรรมในค่านี้นำมาปฏิบัติ โดยเมื่อไคยีนเด็กพุก คำหยาบ บิคา มารคาหรือผู้ปกครองจะลงโทษทัณฑ์ด้วยการตีหรือตบปาก สำหรับการพุกปลค เมื่อจับไคว่าพุกปลคมักจะมีบางครอบครัวที่ใช้วิธีการตั้งกฎเกณฑ์ก่อนการลงโทษ เช่น ถ้าไคยีนพุกคำหยาบ 2-3 ครั้ง จึงจะลงโทษโดยการตี เป็นต้น

2. ความรับผิดชอบ

กระบวนการ

การปลุกฝังจริยธรรมในค่านความรับผิดชอบของครอบครัว จะกระทำการปลุกฝังหรืออบรมใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1. วิธีการฝึกพฤติกรรม

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวถึง 26 ครอบครัว จากจำนวน 33 ครอบครัว ซึ่งปลุกฝังจริยธรรมในค่านนี้ การปลุกฝังจะเน้นความรับผิดชอบทีมีต่อการช่วยเหลือการงานบ้านตามความสามารถและโอกาส ลักษณะของงานบ้านไคแก่ การทำความสะอาดบ้านในตอนเย็น การล้างจาน และหุงข้าว การมอบหมายงานบ้านนี้ทางครอบครัวจะกำหนดให้เด็กในบ้านแต่ละคนมีหน้าที่ทีต้องรับผิดชอบงานและเมื่อถึงเวลาทุกคนต้องทำตามทีได้รับมอบหมาย

2. วิธีการบอกแนะนำ

วิธีการนี้เป็นวิธีการปลุกฝังจริยธรรมวิธีหนึ่งทีครอบครัวใช้ในการปลุกฝังค่านความรับผิดชอบ ลักษณะของการปลุกฝังจะเน้นความรับผิดชอบทีมีต่อการเรียนเล่าเรียน โดยครอบครัวจะคอยบอกหรือกระตุ้นเตือนให้เด็กมีความตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและไปเรียนอย่างสม่ำเสมอทั้งโรงเรียนภาคสามัญและโรงเรียนภาคศาสนา

3. การไม่โลกและไม่ขโมย

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านการไม่โลกและไม่ขโมยของครอบครัว จะปลูกฝังหรืออบรมใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1. วิธีการบอกแนะนำ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัว 28 ครอบครัวจาก ทั้งหมด 31 ครอบครัว ที่ปลูกฝังจริยธรรมด้านการไม่โลกและไม่ขโมยแก่เด็กในครอบครัว ลักษณะการปลูกฝังจะขึ้นอยู่กับสภาพของครอบครัวเป็นหลัก ครอบครัวซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่จะมีสมาชิกในครอบครัวซึ่งเป็นเด็กเป็นจำนวนมากจึงมักจะมีปัญหาเงินของ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองหายบ่อย แต่มักจับตัวผู้ทำผิดไม่ได้ ดังนั้นทางครอบครัวมักจะใช้ การอบรมและเตือนถึงโทษของการขโมย ตลอดจนการโลกเอาสิ่งของของผู้อื่น ค่าเตือนมัก ยึดหลักทางศาสนา อาทิเช่น อย่าไปลักขโมยของผู้อื่น มิฉะนั้นเมื่อตายไปเจ้าของจะมาขอ รับคืน หรือไม่เช่นนั้นจะต้องแบกของไปคืนเจ้าของ ถ้าหาเจ้าของไม่พบจะต้องแบกของสิ่ง นั้นไว้ นอกจากนี้มักจะอบรมว่าการลักขโมยถือว่าบาป อัลเลาะห์จะลงโทษ บางครอบครัว จะอบรมเด็กโดยการให้ขอหรือบอก เมื่อต้องการเงินหรือสิ่งของห้ามมิให้ขโมย

2. วิธีการลงโทษ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่ลงโทษเด็กผู้ทำความผิดทันที เมื่อ จับได้ว่าขโมยสิ่งของ ไม่ว่าจะเป็นเงินหรือสิ่งของ การลงโทษจะใช้วิธีตี แต่มีจำนวน ครอบครัวที่ใช้วิธีการลงโทษทันทีเพียง 3 ครอบครัวจากจำนวนทั้งหมด 31 ครอบครัว ที่มี การปลูกฝังจริยธรรมในด้านการไม่โลกและไม่ขโมย

4. การไม่ลองเล่นและเสพสิ่งเสพศติให้โทษ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมด้านการไม่ลองเล่นและเสพสิ่งเสพศติให้โทษ ของครอบครัว มีจำนวนครอบครัวทั้งสิ้น 30 ครอบครัว ที่ปลูกฝังจริยธรรมในค่านี้นี้ และใช้ วิธีการปลูกฝังหรืออบรมโดยวิธีการบอกแนะนำเป็นหลักพร้อมทั้งคอยสอดส่องดูความประพฤติ

เนื่องจากสภาพแวดล้อมของหลายครอบครัวมีเด็กที่ติดยาเสพติดรวมกลุ่มมั่วสุมกันอยู่ จึงต้องคอยบอกถึงโทษของยาเสพติด และแนะนำเด็กไม่ให้ไปรวมกลุ่มมั่วสุมกับพวกที่ติดยาเสพติด นอกจากนี้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองจะคอยควบคุมดูแลกลุ่มเพื่อนที่เด็กไปเล่นด้วย เพื่อไม่ให้ไปรวมกลุ่มกับพวกติดยาเสพติด ในบางครอบครัวจะไม่อนุญาตให้เด็กออกนอกบ้าน เวลากลางคืน เพราะเกรงจะไปมั่วสุมกับพวกติดยาเสพติด ตลอดจนเข้มงวดเรื่องการออกนอกบ้านในยามวิกาลของบุตรหลานในครอบครัว

5. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านิยมการไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์ของครอบครัว จะปลูกฝังหรืออบรมใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1. วิธีการบอกแนะนำ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวถึง 22 ครอบครัว จากทั้งสิ้น 25 ครอบครัว ที่ปลูกฝังจริยธรรมในค่านิยมมาปฏิบัติ ลักษณะการปลูกฝังจะขึ้นอยู่กับโอกาสและสภาพเหตุการณ์ อาทิเช่น เมื่อเด็กในครอบครัวทำร้ายสัตว์ที่เลี้ยงไว้ เช่น เบียด ไถ่ บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะว่ากล่าวตักเตือนพร้อมทั้งชี้แนะว่าสิ่งที่ทำไปนั้นไม่ดี ลักษณะการว่ากล่าวตักเตือนส่วนใหญ่จะเตือนว่า อย่ารังแกสัตว์ มิฉะนั้นอัลเลาะห์จะลงโทษหรือว่ากล่าวตักเตือนว่าอย่าไปรังแกสัตว์ เพราะสัตว์มันสู้เราไม่ได้ และจะมีบาปกรรมติดตัว

นอกจากนี้เมื่อเด็กในบ้านซึ่งมีหลายครอบครัวที่มีเด็กอยู่ในบ้านเป็นจำนวนมากทำร้ายร่างกายต่อกัน บิดา มารดา หรือผู้ปกครองส่วนใหญ่จะใช้วิธีบอกตักเตือน ตลอดจนแนะนำเด็กถึงการอยู่ร่วมกันต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ควรรังแกกัน

2. วิธีการลงโทษ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวเพียง 3 ครอบครัว จากทั้งสิ้น 25 ครอบครัว ที่ปลูกฝังจริยธรรมในค่านิยมมาปฏิบัติ ลักษณะการลงโทษบิดา มารดาหรือผู้ปกครองจะปฏิบัติเมื่อเด็กกระทำความผิด อาทิเช่น เมื่อเด็กใช้หอนหินขว้างเบียด ไถ่ที่เลี้ยงไว้หรือเมื่อเด็กไลยิ้งนก เมื่อบิดา มารดาหรือผู้ปกครองพบเห็นจะลงโทษทันทีโดย

วิธีตีและสั่งห้ามมิให้ปฏิบัติอีก

6. ความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลา

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านความมีระเบียบวินัยและตรงต่อเวลาของครอบครัวจะกระทำการปลูกฝังหรืออบรมใน 3 ลักษณะ ตามลำดับกล่าวคือ

1. วิธีการบอกแนะนำ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวถึง 10 ครอบครัว จากจำนวน 17 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในด้านนี้ให้นำมาปฏิบัติ สิ่งที่บิดา มารดา หรือ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ เน้นมากคือการตรงต่อเวลาในการไปและกลับจากโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากเด็กจะต้องเรียนทั้งโรงเรียนภาคสามัญและโรงเรียนภาคศาสนา การตรงต่อเวลาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ประกอบกับเด็กต้องกลับมามีงานบ้านหลังจากเรียนที่โรงเรียนภาคศาสนาในตอนเย็น เพราะเมื่อเด็กกลับมามีเวลาจะมีผลต่อการทำงานบ้าน อาทิเช่น การหุงข้าวล้างจาน ซึ่งต้องรีบทำให้เสร็จสิ้นก่อนค่ำ บิดา มารดาหรือผู้ปกครองจึงตักเตือนเกือบทุกวันในเรื่องการตรงต่อเวลา

2. วิธีการฝึกพฤติกรรม

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัว 6 ครอบครัว จากจำนวน 17 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในด้านนี้ให้นำมาปฏิบัติ ส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องการแต่งกายชุดนักเรียนของเด็กในครอบครัว ปกติเด็กมักจะชอบแต่งกายตามสบายโดยเฉพาะเด็กผู้ชายมักจะใส่เสื้อปลดชายออกนอกกางเกง บิดา มารดาหรือผู้ปกครองครอบครัวที่มีเวลาอยู่กับบุตรหลานจึงมักจะเข้มงวดระเบียบวินัยในด้านนี้ ในบางครอบครัวจะตั้งกฎระเบียบกับบุตรหลานในเรื่องเวลารับประทานอาหารเย็น เวลาอาบน้ำในตอนเย็น ถ้าฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษตามข้อตกลง ทั้งนี้เพราะเวลาเย็นของแต่ละวันเด็กจะมีเวลาอยู่กับครอบครัวมากที่สุด ถ้าไม่มีกฎระเบียบตั้งไว้เด็กมักจะออกไปเล่นนอกบ้านและกลับเข้าบ้านในตอนค่ำ

3. วิธีการลงโทษ

วิธีการนี้มีเพียงครอบครัวเดียวจากจำนวน 17 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในค่านี้นำมาปฏิบัติ ทั้งนี้เนื่องจาก เด็ก เมื่อกลับจากโรงเรียนภาคสามัญแล้วจะไปโรงเรียนภาคศาสนาเลย และเมื่อโรงเรียนภาคศาสนาเลิกเรียน เด็กมักจะไม่กลับบ้านแต่จะไปเล่นกับเพื่อน ๆ กลับบ้านไม่ตรงเวลา ไม่ปฏิบัติตามบ้านซึ่งได้รับมอบหมายไว้ เมื่อกลับเข้าบ้านจึงถูกลงโทษด้วยการตีเกือบทุกวัน

7. ความเมตตาทางศาสนา

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านความเมตตาทางศาสนาของครอบครัว กระทำการปลูกฝังหรืออบรมใน 2 ลักษณะตามลำดับกล่าวคือ

1. วิธีการบอกแนะนำ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวถึง 10 ครอบครัว จากจำนวน 16 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในค่านี้นำมาปฏิบัติ ครอบครัวส่วนใหญ่จะปลูกฝังโดยยึดหลักคำสอนทางศาสนาที่ว่าบรรดาพวกมุสลิมทั้งหลายที่เป็นพี่น้องกัน ดังนั้นจึงต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีเมตตาทางศาสนา เมื่อผู้ใดตกทุกข์ได้ยากต้องช่วยเหลือ บิคา มารคา หรือผู้ปกครองจึงปลูกฝังและอบรมคุณธรรมเหล่านี้แก่บุตร หลาน พร้อมทั้งบอกและแนะนำให้เด็กนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. วิธีการฝึกปฏิบัติ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวถึง 6 ครอบครัว จากจำนวน 16 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในค่านี้นี้ไม่เพียงแต่บอกแนะนำเท่านั้นแต่ได้เน้นการฝึกปฏิบัติด้วย ลักษณะการฝึกปฏิบัติจะกระทำกันในระดับครอบครัว ทั้งนี้เนื่องจากมีหลายครอบครัวที่มีบุตรหลานรวมกันอยู่หลายคน จึงต้องปลูกฝังให้เด็ก ๆ เหล่านี้รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเมตตาทางศาสนาต่อกัน แยกปันสิ่งของต่อกัน นอกจากนี้บางครอบครัวมีสัตว์เลี้ยงไว้ในบ้านจะฝึกเด็กให้มีความเมตตาทางศาสนาต่อสัตว์ ไม่รังแกสัตว์ และมอบหมายให้ทำหน้าที่ให้อาหารสัตว์อันเป็นการปลูกฝังให้เด็กมีจิตใจอ่อนโยน มีความเมตตาสงสารต่อสัตว์ ซึ่งนับเป็นรากฐานที่นำไปให้เด็กมีความเมตตาทางศาสนา

8. ความขยันหมั่นเพียร

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านความขยันหมั่นเพียรของครอบครัวจะกระทำกรปลูกฝังหรืออบรมใน 2 ลักษณะตามลำดับ กล่าวคือ

1. วิธีการฝึกพฤติกรรม

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวถึง 12 ครอบครัว จากจำนวน 24 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในด้านนี้นำมาปฏิบัติ ลักษณะการปลูกฝังจะออกมาในรูปของการมอบหมายภาระหน้าที่ในการทำงานบ้านให้แก่เด็ก ฝึกให้เด็กรู้จักความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน งานที่มอบหมายแก่เด็กเป็นงานประเภท หุงข้าว ล้างจาน ถูเรือน และตักน้ำใส่โอ่ง ซึ่งเด็กเกือบทุกคนจะต้องเริ่มฝึกทำงานตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนหนังสือ ในโรงเรียนภาคสามัญ โดยทำงานบ้านในตอนเย็น หลังจากกลับจากเรียนในโรงเรียนภาคสามัญ และภาคศาสนาแล้ว ในบางครอบครัวจะมีวิธีการฝึกพฤติกรรมควบคู่ไปกับการให้รางวัลและการชมเชย การให้รางวัลจะให้หลังจากเด็กปฏิบัติภาระกิจเสร็จสิ้น ส่วนมากจะให้แก่การให้เงินไปซื้อขนม สำหรับการชมเชยมักจะชมเชยผลงานที่เด็กทำแล้ว บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเห็นว่าดีหรือพอใจ อาทิเช่น การกวาดบ้านถูบ้านได้สะอาดเรียบร้อยดี เป็นต้น

2. วิธีการบอกแนะนำ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวเพียง 2 ครอบครัว จากจำนวน 24 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในด้านนี้นำมาปฏิบัติ ลักษณะการปลูกฝังส่วนใหญ่เน้นความขยันหมั่นเพียรในการเล่าเรียนทั้งการเรียนในโรงเรียนภาคสามัญและโรงเรียนภาคศาสนา โดยบิดา มารดาหรือผู้ปกครองจะคอยบอกและแนะนำให้เด็กเห็นความสำคัญของการศึกษาทั้งภาคสามัญและภาคศาสนา และคอยกระตุ้นเตือนให้เด็กมีความขยันหมั่นเพียรในการไปเรียนหนังสือ

9. ความไม่เห็นแก่ตัว

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านความไม่เห็นแก่ตัวของครอบครัว จะกระทำกรปลูกฝังหรืออบรมใน 2 ลักษณะตามลำดับ กล่าวคือ

1. วิธีการบอกแนะนำ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวถึง 9 ครอบครัว จากจำนวน 12 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในค่านี้นำมาปฏิบัติ จากสภาพครอบครัวที่ส่วนใหญ่มีบุตรหลานรวมกันอยู่หลายคน เมื่อมีสิ่งของไม่ว่าจะเป็นของใช้หรือของรับประทาน มักจะบอกให้แบ่งกันอย่าหวงไว้คนเดียว

2. วิธีการฝึกพฤติกรรม

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวเพียง 3 ครอบครัว จากจำนวน 12 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในค่านี้นำมาปฏิบัติ ลักษณะการฝึกพฤติกรรม บิดา มารดาหรือผู้ปกครองจะหัดให้เด็กรู้จักแบ่งปันสิ่งของและของรับประทานกันเอง โดยจะไม่เข้าไปจัดการให้ เป็นการฝึกให้เด็กมีจิตใจโอบอ้อมอารี ไม่เห็นแก่ตัว เพื่อให้เด็กจนเป็นนิสัย

10. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละของครอบครัว จะกระทำการปลูกฝังหรืออบรมใน 2 ลักษณะ ตามลำดับ กล่าวคือ

1. วิธีการบอกแนะนำ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวถึง 5 ครอบครัว จากจำนวน 7 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในค่านี้นำมาปฏิบัติ ลักษณะการบอกแนะนำส่วนใหญ่จะบอกให้เด็ก ๆ ในครอบครัวรู้จักการแบ่งปันสิ่งของซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เนื่องด้วยครอบครัวส่วนใหญ่จะมีบุตรหลานอยู่รวมกันหลายคน ดังนั้นจึงต้องบอกและแนะนำในเรื่องความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละทั้งระหว่างพี่น้องในครอบครัวและเพื่อน ๆ

2. วิธีการฝึกพฤติกรรม

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวเพียง 2 ครอบครัว จากจำนวน 7 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในค่านี้นำมาปฏิบัติ วิธีการฝึกพฤติกรรมจะปฏิบัติในระดับครอบครัวระหว่างพี่น้องในครอบครัว ลักษณะการฝึกจะให้เด็ก ๆ ในครอบครัวรู้จักแบ่งปันสิ่งของต่อกัน อาทิเช่น เมื่อมีเครื่องเขียนประเภทดินสอ ยางลบ ก็ให้แบ่งปันกันใช้

หรือเมื่อมีของเล่นก็ให้แบ่งกันเล่น และเล่นด้วยกัน เป็นต้น

11. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกายและ
สังคมระหว่างเพศ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านมารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย และสังคมระหว่างเพศของครอบครัว จะกระทำการปลูกฝังหรืออบรม ใน 2 ลักษณะ ตามลำดับกล่าวคือ

1. วิธีการบอกแนะนำ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัวถึง 5 ครอบครัว จากจำนวน 6 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในด้านนี้นำมาปฏิบัติ สิ่งที่ครอบครัวส่วนใหญ่ บอกและแนะนำมากที่สุดคือ เรื่องการแต่งกาย โดยเฉพาะการแต่งชุดนักเรียน ซึ่งเด็กผู้ชาย มักจะสวมเสื้อปลอ่ยชายไว้นอกกางเกง และเด็กผู้หญิงมักจะไม่ค่อยผูกหูกระต่ายที่คอเสื้อ บิดา มารดาหรือผู้ปกครองต้องบอกและกระตุ้นเตือนเกือบทุกวัน นอกจากเรื่องการแต่งกาย แล้วจะเป็นเรื่องมารยาทในการรับประทานอาหาร ทั้งนี้เนื่องจากเด็กมักจะรับประทานไป และเล่นกันไปด้วย บางครั้งอาหารจึงตกลงกับพื้นบ้าน บิดา มารดาหรือผู้ปกครองจึงต้อง บอกเกือบทุกครั้งที่รับประทานอาหารให้รับประทานอาหารให้เรียบร้อยและอย่าเล่นกันใน ระหว่างที่รับประทาน

2. วิธีการฝึกพฤติกรรม

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีเพียงครอบครัวเดียวจากจำนวน 6 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในด้านนี้นำมาปฏิบัติ สิ่งที่ฝึกปฏิบัติคือเรื่องมารยาทในการ เดินเมื่อผ่านผู้ใหญ่ บิดา มารดา จะฝึกจนเป็นนิสัยเมื่อเด็กเดินผ่านหน้าผู้ใหญ่จะก้มหลังลง และเมื่อผ่านหน้าผู้ใหญ่ซึ่งนั่งอยู่จะใช้วิธีคลานไป ดังนั้นเด็กจึงคิดเป็นนิสัย เมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นที่บ้านหรือที่โรงเรียนจะก้มหลังลงเดินผ่านอย่างนอนน้อม

12. ความซื่อสัตย์สุจริต

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตของครอบครัว จะกระทำการปลูกฝังหรืออบรมใน 2 ลักษณะ ตามลำดับกล่าวคือ

1. วิธีการฝึกพฤติกรรม

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนครอบครัว 4 ครอบครัว จาก 5 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในค่านิยมนำมาปฏิบัติ ลักษณะการฝึกพฤติกรรมเน้นเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองเป็นหลัก อาทิเช่น ครอบครัวที่ประกอบอาชีพค้าขายในวันหยุดสุดสัปดาห์ บิดา มารดาจะให้เด็กช่วยขายสิ่งของในร้าน ในขณะที่เด็กจะคอยควบคุมเด็กให้มีความซื่อสัตย์ เมื่อขายสิ่งของได้จะต้องนำเงินเก็บใส่กระป๋อง ในบางครั้งบิดา มารดาไม่อยู่จะให้เด็ก ๆ ขายสิ่งของกันเองและมอบหมายให้ควบคุมการเงินภายในร้านซึ่งนอกจากจะเป็นการปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริตแล้วยังเป็นการปลูกฝังความขยันหมั่นเพียรไปในตัวด้วย

ในบางครอบครัวบิดา มารดา ต้องไปทำงานตั้งแต่เวลาเช้าถึง เย็น เด็ก ๆ ยังไม่ตื่นนอน บิดา มารดาจะวางเงินสำหรับนำไปซื้อของรับประทานที่โรงเรียนไว้ให้ตามจำนวนลูก ซึ่งแต่ละคนจะได้ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับเด็กเล็กหรือเด็กโต เมื่อเด็กจะไปโรงเรียนก็หยิบกันเองตามจำนวนของแต่ละคน บิดา มารดาจะสั่งเด็กหากมิให้ใครหยิบเงินเกินจำนวนของตน มิฉะนั้นจะถูกทำโทษ เด็ก ๆ ทุกคนจึงต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต หยิบเงินเฉพาะส่วนของตนและเท่าที่ปรากฏ เด็ก ๆ ยังไม่เคยหยิบเงินเกินจำนวนที่ตนได้ไว้

2. วิธีการบอกแนะ

วิธีการนี้เป็นวิธีการที่มีจำนวนเพียงครอบครัวเดียวจากจำนวน 5 ครอบครัว ซึ่งปลูกฝังจริยธรรมในค่านิยมนำมาปฏิบัติ บิดา มารดาจะบอกลูก ๆ เสมอให้มีความซื่อสัตย์สุจริต เมื่อไปซื้อสิ่งของใดก็ตามหยิบมาเท่าไรต้องให้เงินเจ้าของร้านเท่านั้น และเมื่อใช้ไปซื้อสิ่งของเงินเหลือเท่าไรให้คืนบิดา มารดา ห้ามยักยอกไว้ ซึ่งเด็ก ๆ ก็ปฏิบัติตาม

13. การมีสัจจะและความจริงใจ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านการมีสัจจะและความจริงใจของครอบครัวมีเพียง 3 ครอบครัวเท่านั้นที่ปลูกฝังจริยธรรมในค่านนี้ และทั้ง 3 ครอบครัวทำการปลูกฝังด้วยวิธีการบอกแนะนำ

ลักษณะการปลูกฝังนอกจากจะขึ้นอยู่กับโอกาสแล้ว ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับข้อตกลงระหว่างบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง อาทิเช่น เมื่อเด็กทะเลาะกันภายในครอบครัว บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะเรียกเด็กมาตกลงตั้งกฎ กติกาไว้ ถ้าครั้งต่อไปทะเลาะกันอีกจะให้ทำโทษอย่างไร เมื่อเด็กตกลงไว้แล้วก็จะบอกและแนะนำให้เด็กปฏิบัติตาม ถ้าเด็กไม่ปฏิบัติตามสัจจะ บิดามารดาจะลงโทษตามที่ตกลงไว้

14. การรู้จักความพอดี

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านการรู้จักความพอดีของครอบครัว มีเพียง 2 ครอบครัวเท่านั้นที่ปลูกฝังจริยธรรมในค่านนี้ และทั้ง 2 ครอบครัวทำการปลูกฝังด้วยวิธีการบอกแนะนำ

ลักษณะการปลูกฝังหรืออบรมจะเน้นให้เด็ก ๆ ในครอบครัวพอใจกับสภาพของครอบครัวตน ทั้งนี้เนื่องจากฐานะของครอบครัวค่อนข้างขัดสนทั้ง 2 ครอบครัว ดังนั้นจึงหมั่นปลูกฝังให้เด็กพอใจกับสภาพความเป็นอยู่ สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นและเกินฐานะก็ไม่ควรชวนขวยหาหาไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ โดยเฉพาะถ้าได้มาจากการสักขโมยถือว่าเป็นบาปอย่างมาก ฉะนั้นจึงเน้นให้เด็กปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่และฐานะของตน

15. มารยาทในการแสดงความรัก การขอร้อง การขอบคุณ การแสดงเสียใจ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในข้อนี้ของครอบครัว มีเพียง 2 ครอบครัว เท่านั้นที่ปลูกฝังจริยธรรมในค่านี และทั้ง 2 ครอบครัวปลูกฝังด้วยการฝึกพฤติกรรม

ลักษณะการปลูกฝังจะเน้นที่มารยาทในการแสดงความรักแทนที่ อาทิตี เช่น เมื่อมีแขกมาบ้านจะให้ลูกสวัสดีในกรณีที่เป็นผู้ใหญ่ การสวัสดีเด็กบางคนจะยกมือขึ้น ให้ เด็กบางคนจะกล่าวสวัสดีตามหลักศาสนาและตามแบบบิดา มารดา ทั้งนี้บิดา มารดาไม่ได้ บังคับ เพียงแต่ต้องการฝึกให้เด็กรู้จักเคารพผู้ใหญ่เท่านั้น และทั้ง 2 ครอบครัวจะฝึกให้เด็กๆ ในครอบครัวกล่าวสวัสดีพร้อมทั้งยกมือไหว้ หรือกล่าวสวัสดีเมื่อจะไปโรงเรียนหรือกลับจาก โรงเรียนแล้ว เป็นประจำทุกวัน

16. ไม่ละเมิดของรักผู้อื่น

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านีการไม่ละเมิดของรักผู้อื่น มีเพียง ครอบครัวเดียวเท่านั้นที่ปลูกฝังจริยธรรมในค่านี ลักษณะการปลูกฝังจะใช้วิธีการบอกแนะนำ เป็นหลักโดยบิดา มารดา จะบอกกับเด็กทุกคนในครอบครัวเสมอ ๆ ว่า ฐานะความเป็นอยู่ ของเราที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากพระผู้เป็นเจ้าให้เรามาแค่นี้ เราควรพอใจแล้ว ไม่ควรนำไป เปรียบเทียบกับผู้อื่นและไปแย่งชิงสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน เพราะทรัพย์สินสมบัติไม่ว่าจะ เป็นของใครเขาขอมรักและหวงแหน เราจึงไม่ควรจะไปแย่งชิงมาเป็นสมบัติของตน

17. ความเป็นผู้มีสติยับยั้งชั่งใจ รู้ลึกผิดชอบชั่วดี

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านีความเป็นผู้มีสติยับยั้งชั่งใจ รู้ลึกผิดชอบชั่วดีมีเพียงครอบครัวเดียวเท่านั้นที่ปลูกฝังจริยธรรมในค่านี ลักษณะการปลูกฝังจะใช้วิธีการ บอกแนะนำเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากสภาพครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่มีบุตรหลายคนและมี มารดาเป็นหัวหน้าครอบครัว จึงมักจะบอกหรืออบรมตามจังหวะหรือโอกาสจะมี แต่มารดา เป็นคนเคร่งครัดในศาสนาจึงมักจะอบรมบุตรให้อยู่ในกรอบของศาสนาให้เล็ดแกมปฏิบัติแต่สิ่งที่ คี้งาม เกรงกลัวต่อการทำชั่ว ในบางครั้งจะยกตัวอย่างจากการฟังละครวิทยุใหญ่บุตรฟัง ประชกการอบรม หรือในขณะที่ฟังละครวิทยุถ้ามีตอนใดที่มีคติเป็นข้อเตือนใจมักจะถือโอกาส

อบรมบุตรไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากในครอบครัวนิยมฟังละครวิทยุและฟังเกือบทุกวัน

18. ความอดทนและอดกลั้น

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านความอดทนและอดกลั้น มีเพียงครอบครัวเดียวเท่านั้นที่ปลูกฝังจริยธรรมในด้านนี้ ลักษณะการปลูกฝังจะใช้วิธีการบอกแนะนำเป็นหลัก ทั้งนี้จากสภาพครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ ซึ่งมีศักดิ์เป็นยายเป็นผู้เลี้ยงดูและฐานะทางครอบครัวไม่มั่นคงนัก บิดา มารดาของเด็ก ๆ ไปทำงานต่างจังหวัดจะมาเยี่ยมบุตรปีละประมาณ 2 ครั้ง ผู้เป็นยายจึงต้องคอยบอกให้หลาน ๆ มีความอดทนต่อความยากลำบาก และให้มีมานะอดทนศึกษาเล่าเรียนให้สำเร็จ ทั้งการศึกษาในโรงเรียนภาคสามัญและโรงเรียนภาคศาสนา เพื่อจะได้ไปช่วยบิดา มารดา ทำงานต่อไป

19. การทำใจให้สงบ มีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านการทำใจให้สงบ มีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส มีเพียงครอบครัวเดียวเท่านั้นที่ปลูกฝังจริยธรรมในด้านนี้อย่างสม่ำเสมอ ลักษณะการปลูกฝังจะใช้วิธีการปลูกฝังพฤติกรรมเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องด้วยบิดา มารดาเป็นผู้ยึดมั่นในศาสนาอย่างเคร่งครัด และทำการนมัสการพระผู้เป็นเจ้าหรือการนมาซครบ 5 เวลาทุกวัน ในการนมาซเวลาพลบค่ำ ซึ่งเรียกว่านมาซมักริบ เป็นช่วงเวลาครอบครัวอยู่กันอย่างพร้อมเพรียง บิดา มารดาจะนำบุตรในบ้านทุกคนนมาซ เพราะมีความเชื่อว่าการนมาซนอกจากจะเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญของศาสนาอิสลามแล้ว ยังเป็นการทำใจให้สงบและสามารถช่วยให้บุคคลยับยั้งที่จะกระทำความชั่วได้ด้วย นอกจากนี้ยังทำให้มีสมาธิ และจิตใจผ่องใสอีกด้วย

จากการปลูกฝังคุณธรรมทั้ง 19 ประการ ของครอบครัวจะพบว่าครอบครัวเป็นสังคมระดับแรกของมนุษย์และเป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคมที่มีความสำคัญ แต่ละครอบครัวจะมีแบบแผนความประพฤติ ความเชื่อ หน้าที่ของสมาชิกตลอดจนการแสดงความสัมพันธ์ต่อกันที่แตกต่างกันออกไป อันเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละครอบครัว แต่ภาระหน้าที่ (Function) ที่เป็นพื้นฐานของครอบครัว ได้แก่ ให้กำเนิดและเลี้ยงดูเด็ก การเลี้ยงดูเด็กให้เป็นคนดีจึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่ง สำหรับครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชน

มุสลิม คำบลดุมพลี แต่ละครอบครัวจะมีวิธีการขรมบมนิสัยในการเลี้ยงดูเด็กที่แตกต่างกัน ออกไป แต่ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังให้เด็กเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมที่ตนอยู่และเสริมสร้างลักษณะนิสัย ที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่เด็กอันเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่ทุกคนพึงมี ซึ่งสามารถสรุปวิธีการใน การอบรมบมนิสัยได้เป็น 3 ลักษณะ กล่าวคือ

1. ชี้แนะว่าสิ่งใดควรทำและสิ่งใดไม่ควรทำ เช่น ความเมตตากรุณาเป็น สิ่งที่พึงกระทำ และการประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์เป็นสิ่งไม่พึงกระทำ เป็นต้น
2. ฝึกให้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเคยชินจนเป็นนิสัย เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ
3. ลงโทษเมื่อพิจารณาแล้วว่าเป็นสิ่งไม่พึงปฏิบัติ เช่น การพูดคำหยาบ

ตอนที่ 5 บทบาทของมัสยิดในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนมุสลิม ตำบลลุมพดี อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเพื่อเสริมข้อมูลจากการสังเกต เพื่อศึกษาถึงจริยธรรมที่มัสยิดผู้วิจัยมาปลูกฝังแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยสังเกตในช่วงตลอดระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างเข้ารับฟังคำอบรมบ่มนิสัยจากการอ่านคัมภีระสุโดยคอบี ในทุกวันศุกร์ซึ่งเป็นวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม และการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในกิจกรรมของมัสยิดตลอดระยะเวลา 3 เดือนของการวิจัยภาคสนาม พบว่ามัสยิดผู้วิจัยมาปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5 จริยธรรมที่มัสยิดปลูกฝังแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา

ลำดับที่	จริยธรรมที่ปลูกฝัง	จำนวนครั้ง	วิธีการที่มัสยิดใช้	
			การบรรยาย	การฝึกปฏิบัติการ
1	การทำใจให้สงบ มีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส	12		12
2	ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา	12		12
3	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ	2	2	
4	การรู้จักการพอดี	2	2	
5	ความกตัญญูทดแทน	2	2	
6	ความรับผิดชอบ	2	2	
7	การมีสัจจะและความจริงใจ	1	1	
8	การไม่ลองเล่นและเสพสิ่งเสพศดให้โทษ	1	1	
9	ความเป็นผู้มีสติยับยั้งชั่งใจ รู้ลึกฝึกชอขชั่วดี	1	1	
10	ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว	1	1	
11	หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย การเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ	1	1	

จากตารางที่ 5 ซึ่งได้จากการสังเกต แสดงให้เห็นว่ามีสยิกซึ่งเป็นสถาบันทางศาสนาอิสลามปลูกฝังจริยธรรมทั้งสิ้น 11 คุณธรรม เมื่อพิจารณาน้ำหนักในการปลูกฝังจะพบว่าแต่ละคุณธรรมจะได้รับการปลูกฝังตามลำดับต่อไปนี้

1. การทำใจให้สงบ มีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส
2. การมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา
3. ความเชื่อเพื่อตัวเองและเสียสละ
4. การรู้จักความพอดี
5. ความกตัญญูทุกเวที
6. ความรับผิดชอบ
7. การมีสัจจะและความจริงใจ
8. การไม่ลองเล่นและเสพสิ่งเสพศีกให้โทษ
9. ความเป็นผู้มีสยิกที่ยังซึ้งใจ รู้สึกดีชอบชั่วดี
10. ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
11. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย การเว้าเพื่อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ

จากการสังเกตการปลูกฝังจริยธรรมของมัสยิดนูรุลยะมาด ในช่วงการวิจัยภาคสนามเป็นเวลา 3 เดือน พบว่าได้ปลูกฝังจริยธรรมโดยใช้กระบวนการในการปลูกฝังทั้งสิ้น 2 วิธีคือ การบรรยายและการฝึกพฤติกรรม ซึ่งในแต่ละจริยธรรมที่ปลูกฝังจะมีกระบวนการที่แตกต่างกันไป ดังรายละเอียดตามลำดับต่อไปนี้

1. การทำใจให้สงบมีสมาธิและอารมณ์แจ่มใส

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านการทำใจให้สงบมีสมาธิและอารมณ์แจ่มใสจะออกมาในลักษณะของการปฏิบัติ เช่น เกี่ยวกับการปลูกฝังด้านความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา นั่นคือการปลูกฝังจริยธรรมในค่านี้อาจสอดแทรกอยู่ในการปฏิบัติศาสนพิธีที่ปฏิบัติเป็นประจำ นั่นคือการนมาซ

ทั้งนี้เพราะการนมาซนอกจากจะเป็นการปฏิบัติตามบัญญัติอย่างเคร่งครัดแล้ว ยังเป็นการซักเถลาจิตใจตนเองให้สะอาดบริสุทธิ์อยู่ตลอดเวลาอันมีผลให้

อารมณ์แจ่มใสและเป็นการสร้างพลังอันเข้มแข็ง การสำรวจจิตใจหรือการทำสมาธิไม่ให้จิตวอกแวกไปในเรื่องต่างๆ ทำให้จิตใจตนเองสงบ หนักแน่น ออกทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่มีความทุกข์ ความยุ่งยากในชีวิต ประสบปัญหาต่างๆ การนมาซจะเป็นเครื่องช่วยที่ดีที่สุด

2. ความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลา จะออกมาในลักษณะของการปฏิบัติ ซึ่งการปลูกฝังคุณธรรมในด้านนี้จะสอดแทรกอยู่ในการปฏิบัติศาสนพิธีที่ปฏิบัติเป็นประจำและถือเป็นสิ่งสำคัญในการนมัสการพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า การนมาซ

การนมาซนอกจากจะเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติอย่างเคร่งครัดแล้ว ยังเป็นการชักจูงจิตใจตนเองให้สะอาดบริสุทธิ์ที่อยู่ตลอดเวลาแล้ว ยังเป็นการสำรวจใจหรือการทำสมาธิไม่ให้จิตวอกแวก เป็นการฝึกตนเองให้ตรงต่อเวลา เพราะการนมาซจะต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ท่านศาสดาได้ปฏิบัติไว้ โดยการนมาซจะต้องปฏิบัติเป็นประจำวันละ 5 เวลา นอกจากนี้จะมีการนมาซรวมทุกวันศุกร์ที่มีสยิด สำหรับมุสลิมที่เป็นชายสัญญาบอกลเวลา นมาซจะเริ่มเมื่อไคยีนเสียงกลองและเสียงอะซานดังมาจากมัสยิด มุสลิมทุกคนที่อยู่ในหมู่บ้านจะละทิ้งงานที่ทำอยู่เพื่อเตรียมตัวไปนมาซให้ทันเวลา ในส่วนของนักเรียนเมื่อไคยีนเสียงกลองและเสียงอะซานจะรีบเดินทางมาที่มัสยิดเพื่อร่วมนมาซในวันศุกร์ เมื่อมาถึงมัสยิดผู้ที่มาถึงก่อนจะต้องอยู่แถวหน้า ผู้มาถึงทีหลังจะต่อแถวไปเรื่อย ๆ การเข้าแถว นมาซแถวจะต้องตรง บ่าต่อบ่าชิดกัน ต้องต่อแถวแรกให้เต็มก่อนจึงจะมาตั้งแถวต่อไปได้

ดังนั้นการนมาซนอกจากจะเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญในการนมัสการพระผู้เป็นเจ้าแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังคุณธรรมในด้านความมีระเบียบวินัยและการตรงต่อเวลาอีกประการหนึ่งด้วย

3. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละของมัสยิดจะออกมาในลักษณะการบรรยายจากคุณบะฮู ก่อนการนมาซวันศุกร์ ซึ่งมีสาระสำคัญที่ปรากฏในคุณบะฮู ดังต่อไปนี้

เรื่องรายได้ทรัพย์สินของเราที่พระผู้พิชิตทรงประทานมาให้ เราได้
 เอื้อเฟื้อเมตตาช่วยเหลือญาติสนิทมิตรสหาย บ้านใกล้เรือนเคียงโคกแคไหน
 หรือว่าตัวใครตัวมัน บ้านใครบ้านมัน เรื่องเหล่านี้เราจะตองหาทาง
 ปรับปรุง พัฒนาแก้ไขเพื่อความร่มเย็นของชีวิตเราทั้งโลกนี้และโลกหน้า
 และเพื่อเป็นแบบอย่างแก่คนในครอบครัวของเราควยในอนาคตข้างหน้า

(กฎบะฮุ ประจำวันศุกร์ที่ 24 มกราคม 2529)

คุณธรรมอันทรงเกียรติ 10 ประการ เป็นสิ่งที่จะมีอยู่ในชายคนหนึ่ง แต่
 ไม่จำเป็นจะทุกอย่างมีอยู่ทุก ๆ ของเขา จะมีอยู่ที่ลูกแต่ไม่มีที่บิดา อาจจะมีใน
 ผู้ที่เป็นทาสแต่ไม่มีในผู้ที่เป็นนาย อัลเลาะห์ทรงแบ่งปันคุณธรรมเหล่านี้ไว้ให้
 แก่บุคคลที่เขาประสงค์ในโชควาสนาโดยแท้จริง นั่นคือ การมีวาจาจากปากที่
 สัจจริง กล่าวที่จะออกมอย่างจริงจัง - เอื้อเฟื้อแบ่งปันให้แก่ผู้ที่มาขอ ตอบ
 แทนบุญคุณของผู้ที่ช่วยความทุกข์ รักษาความเชื่อตรงต่ออะมานะห ความรับ
 ผิดชอบในหน้าที่ หาทางเชื่อมความรัก ความสามัคคี มีความอารี มีเมตตาจิตใจ
 ต่อเพื่อนบ้าน มีความอารีเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนฝูง ในกาารุยกของบรรดาแขกผู้
 เขามาเยือน และคุณธรรมความดีที่เป็นยอดของสิ่งเหล่านี้คือ การมีความ
 ละอายต่อการที่จะไปทำสิ่งที่เลวชั่ว (กฎบะฮุ ประจำวันศุกร์ที่ 31 มกราคม

2529)

ดังนั้นจากพระวจนะแห่งองค์พระศาสดาของเรานี้ เราจะเห็นได้
 ว่าเรื่องของจริยธรรม เรื่องของคุณธรรมความดีที่จะมีอยู่ที่จิตใจ อยู่ที่การดำเนินชีวิต
 ของใคร มันขึ้นอยู่กับ การชวนชวยอยากที่จะได้มีคุณธรรมความดีเป็นเบื้องต้นแล้วองค์
 พระผู้พิชิตก็จะทรงประทานแบ่งปันคุณธรรมเหล่านี้มาให้แก่บุคคลที่ประสงค์จะมีโชค
 วาสนาได้ทำความดีจะได้เป็นคนร่ำรวยต่อไป มีที่พอไม่แน่ว่าจะมีที่ลูก คุณธรรม
 จริยธรรมที่มีที่ลูกไม่แน่ว่าจะมีที่พ่อ ต่างคนต่างมี ต่างคนต่างได้ สักแล้วแต่ใครจะชวนชวย
 นำตัว เข้าหาความดีก่อนแล้วองค์พระผู้พิชิตก็จะทรงประทานคุณธรรมให้มีในตัวเขา ใคร
 ได้เข้าใกล้ก็ชื่นใจ ใครได้มาคบหาสมาคมด้วยก็ได้แต่ความดี ได้แต่ส่วนดีกลับไป

(กฎบะฮุ ประจำวันศุกร์ที่ 31 มกราคม 2529)

4. การรู้จักความพอกี

กระบวนการ

การปลุกฝังจริยธรรมในค่านการรู้จักความพอกีของมัธยม ออกมา
ในลักษณะการบรรยายจากคุณบะฮุก่อนการมาชวนวันศุกร์ ซึ่งมีสาระสำคัญที่ปรากฏในคุณบะฮุ
ดังต่อไปนี้

ขอให้เราเร่งสะสมคุณธรรมความดี หูทางออกห่างจากเรื่องชั่วให้ไกลแสน
ไกล ไม่ว่าเราจะอยู่ในฐานะใดก็ให้เราพอใจ ทำมาหากินหาวิธีสู้ภัยความ
อกทน มีมานะ ไคร่สก็แคไหน อัดฮาคุดลิดาห พอใจ นี้ก็ให้ใครว่าโลกของ
มุสลิม ความสุขอยู่ในโลกหน้า การตอบแทนที่ครบถ้วนไม่ใคร่อยู่ในโลกนี้ ขอ
อย่างนี้ดีกว่ารักษาอีมาม ศรัทธาไวจนกว่าจะตาย อยุ่ให้ไซ้ตอนมารร้ายมา
ทำให้เรตกออกจากศาสนา (คุณบะฮุ ประจำวันศุกร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2529)

5. ความกตัญญูทเวที

กระบวนการ

การปลุกฝังจริยธรรมในค่านความกตัญญูทเวทีของมัธยม ออกมา
ในลักษณะการบรรยายจากคุณบะฮุก่อนการมาชวนวันศุกร์ ซึ่งมีสาระสำคัญที่ปรากฏในคุณบะฮุ
ดังต่อไปนี้

เยาวชนมุสลิมทั้งหลาย ช่วงนี้เป็นช่วงเวลาของการปิดเทอมการศึกษา
เป็นช่วงเวลาของการที่เราไควางเวนการศึกษาหาวิชาความรู้ในทางโลก
วันศุกร์มากหลายเท่าที่ดูานมาในรอบปี ในฐานะที่เราายังอยู่ในวัยการศึกษา
เราอาจจะขาดการมาร่วมมาชวนวันศุกร์ไปบาง ซึ่งเป็นงานทางที่เราหลีกเลี่ยง
ไคยาก

แต่เวลานี้ แต่ในช่วงนี้ เราสามารถที่จะมาร่วมมาชวนมุอ์ดีไคอย่างน่า
ปลามปลื้มใจ ในช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่เรามีเวลาอยู่กับบ้าน เรามี
เวลาอยู่ใกล้ชิดพอแมผู้บังเกิดเกล้าของเรามากกว่าปกติ ในช่วงเวลา
เหล่านี้แหละเป็นช่วงเวลาที่เราจะคิดหาทาง สนองตอบพระคุณพอแม
ของเรา เท่าที่ปัญญาและกำลังของเราจะเอื้ออำนวยให้ (คุณบะฮุ ประจำวันศุกร์

ที่ 21 มีนาคม 2529)

เรื่องของการให้เราท่านรำลึกถึงพระคุณของพอแมผู้บังเกิดเกล้านี้
อัลเลาะฮุทรงเตือนเราดูเป็นลูกทั้งหลายให้สังวรไว้มาก ในกรอานนี้

มากมาย อาทิเช่น โอมุฮัมมัต อัลเลาะห์พระผู้อภิบาลแห่งเจ้า กำหนดไว้ว่า มีโทษแก่เราคารพสักการะสิ่งใดๆ นอกจากพระองค์ และตอปปิคา มารดา ผู้บังเกิดเกล้าทั้งสอง จงปฏิบัติแก่ท่านโดยดี หากใครคนใดหรือทั้งสองถึงแก่ ความชราภาพ อยู่ในความรับดิศชอบของเราแล้ว เจ้าอย่าไถ่ถามค่าพุดใด ๆ ที่ไม่สมควร อย่าพูดให้ท่านทั้งสองถูกระเทือนใจเลย ทั้งเจ้าอย่าไถ่พุดจา ทำนองพูดตะคอก ชาคความเคารพแก่ท่านทั้งสองควย จงพูดแก่ท่านทั้งสองควย คำพุดที่สุภาพ อ่อนโยน

ทั้งที่ท่านมี ทรงกล่าวเตือนพวกเราไว้ว่า ผู้ใดทำเรื่องให้พ่อแม่ชื่นชม ก็เท่ากับเขาทำให้อัลเลาะห์ทรงโปรดตัวเขาควย และผู้ใดที่ทำให้พ่อแม่โกรธ เคือง ชำใจ ก็เท่ากับเขาทำให้อัลเลาะห์ทรงพิโรธโกรธกริ้วตัวเขาควย

ท่านมีทรงกล่าวย้ำเตือนไว้อีกว่า มีประตูดุสองประตู ซึ่งถูกเร่งการ ลงโทษผู้กระทำมันทั้งสองเรื่อง อย่างทันตาเห็นในโลกนี้ ไม่ตองรุดถึงโลก หนา เรื่องทั้งสองนั้นก็คือ เรื่องการเที่ยวไปละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่นและเรื่อง การเนรคุณต่อพ่อแม่

เรื่องการสนองพระคุณของพ่อแม่ เรื่องการดำเนินชีวิตให้พ่อแม่ชื่นชม เรื่องอย่างนี้เราจักจะได้รับผลสนอง ทันตาเห็นอีกเหมือนกัน ทั้งที่ท่านมีได้ ทรงบอกชาวคูไวลา พวกท่านพึงปฏิบัติตอปปิกามารดาของพวกท่าน ควยความ กึ่งงามเด็ก แลดูถูก ๆ ของท่าน ก็จงปฏิบัติตอพวกท่านควยความกึ่งงามยามเมื่อ ท่านชรา (คุฎบะฮฺ ประจำวันศุกร์ที่ 28 มีนาคม 2529)

6. ความรับดิศชอบ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านความรับดิศชอบของมัสยิด จะออกมา ในลักษณะการบรรยายจากคุฎบะฮฺก่อนการมาชวนวันศุกร์ ซึ่งมีสาระสำคัญที่ปรากฏในคุฎบะฮฺ ดังต่อไปนี้

การที่เราไม่สนใจให้การศึกษาในหนทางของศาสนาแก่บรรดาถูก ๆ หลาน ๆ ของเราคือคนเหตุที่เราจะต้องไปพบกับความขาดทุนชนิดที่ย่อยยับ เพราะเพียงแต่เราเห็นลูกหลานของเราทำมาชบางเป็นบางครั้ง ทำความ ดีในประการต่าง ๆ ในหนทางของศาสนาบางเป็นบางเวลา แต่ในเมื่อลูก หลานเราไม่มีความศรัทธาในหนทางที่ถูกตอง ไม่เลื่อมใส ไม่มั่นใจความดีที่ ทำไปก็ทำอย่างไม่ถูกตอง เมื่อไม่มีศรัทธาที่ถูกตองเสียอย่างเดี๋ยวจึงทำให้

ความดีไปชั่วชีวิตก็ไร้ความหมาย เพราะเขาไม่รู้จักอัลเลาะห์ ไม่รู้จักซุล
 โมรเรื่องมะลาอิกะห์ ไม่รู้ ไม่ศรัทธาต่อบรรดาศักดิ์ม็กรของอัลเลาะห์ ไม่แน่ใจ
 ไม่นับใจเรื่องวันอาคีเราะห์ ก็ไม่กลัวหลานของเราอาจจะไม่รู้เสียขวัญ
 ไปว่าพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอานที่นานเขาจะโคเห็นโคอันสักที เขาไม่รู้ว่า
 ไคมาจากไหน ไครเป็นผู้ประทานมา ก็เมื่อไม่มีความรูขนาดนี้ เขาจะเป็น
 มุสลิมที่แท้จริงได้อย่างไร และคน ๆ นั้นเขาก็เป็นลูกหลานของเรา ความ
 รับผิดชอบ รับบาปกรรมจนหมดสิ้น เมื่อลูก หลานของเราเนรคุณ ทรยศ
 ละเมิดบัญญัติของศจสนา ลูกหลานของเราจะมาลากเราไปลงนรกควย
 อย่างไม่มีข้อสงสัย (ญิบะฮฺ ประจำวันศุกร์ที่ 3 มกราคม 2529)

คุณธรรมอันทรงเกียรติ 10 ประการ เป็นสิ่งที่จะมีอยู่ในชายคนหนึ่ง
 แต่ไม่จำเป็นจะต้องมีอยู่ที่ลูก ๆ ของเรา จะมีอยู่ที่ลูกแต่ไม่มีที่บิดา อาจจะ
 มีผู้ที่เป็นทาสแต่ไม่มีในผู้ที่เป็นนาย อัลเลาะห์ทรงแบ่งเป็นคุณธรรมเหล่านี้ไว้
 ให้แก่บุคคลที่เขาประสงค์ในโชควาสนาโดยแท้จริง นั่นคือ การมีวาจา คำพูด
 ที่สัตย์จริง กล้าที่จะออกบออย่างจริงจัง เอื้อเพื่อแบ่งปันให้แก่ผู้ที่มาขอ ทอบ
 แทนบุญคุณของผู้อื่นด้วยความคิด รักษาความซื่อตรงต่ออะมานะหฺความรับผิดชอบ
ในหน้าที่ หาทางเชื่อมความรักความสามัคคี มีความอารีมีเมตตาจิตต่อเพื่อน-
 บาน มีความอารีเอื้อเพื่อต่อเพื่อนฝูง ใ้ทุกการบุกของบรรดาแขกผู้เข้ามา
 เยือน และคุณธรรมความดีที่เป็นยอดของสิ่งเหล่านี้คือ การมีความละเอียดลออการ
 ที่จะไปทำสิ่งที่เลวชั่ว

ดังนั้นจากพระวจนะแห่งองค์พระศาสดาของเรา นี้ เราได้เห็นได้ว่าเรื่อง
 ของจริยธรรม เรื่องของคุณธรรมความดีที่จะมีอยู่ที่จิตใจ อยู่ที่การดำเนินชีวิต
 ของใคร มันขึ้นอยู่กับ การชวนชวายน่าตัวที่จะใครมีคุณธรรมความดีเป็นเบื้องต้น
 แล้วองค์พระผู้อภิบาลก็ประทานแบ่งปันคุณธรรมเหล่านี้มา ให้แก่บุคคลที่ประสงค์
 จะมีโชควาสนาไคหาคำความดี จะโคเป็นคนเป็นรายตัวไป ผู้ที่พอไม่แน่ใจว่าจะ
 มีที่ลูก คุณธรรมจริยธรรมที่มีที่ลูกไม่ว่าจะมีที่พอ ต่างงานต่างมี ต่างคนต่างโค
 สุดแล้วแต่ใครจะชวนชวายน่าตัว เขาหาความดีก่อน แล้วองค์พระผู้อภิบาลก็จะ
 ทรงประทานคุณธรรมใหม่ในตัวเขา ใครโคเขาไกลก็ขึ้นใจ ใครโคมาคบหา
 สมาคมควยก็จะโคแต่ความดีโคแต่ส่วนก็กลับไป (ญิบะฮฺ ประจำวันศุกร์ที่ 31

มกราคม 2529)

7. การมีสัตย์และความจริงใจ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในค่านการมีสัตย์และความจริงใจของ
 มัลยิดจะออกมาในลักษณะการบรรยายจากญิบะฮฺ ดังต่อไปนี้

ท่านนี่ ช.ล. ไททรงมีพระวาทะไว้ว่าคุณธรรมอันแรงเกียรติ 10 ประการ เป็นสิ่งทีอาจจะมีอยู่ในชายคนหนึ่ง แต่ไม่จำเป็นจะคงมีอยู่ที่ลูก ๆ ของเขา จะมีอยู่ที่ลูกแต่ไม่มีที่บิดา อาจจะมีในผู้ที่เป็มหาสแต่ไม่มีในผู้ที่เป็นาย อัลเลาะห์อยู่ ตรงแบงบันคุณธรรมเหล่านี้ไว้ให้แกบุคคลที่ เขาประสงค์ในโชควาสนาโดยแท้จริง นั่นคือ การมีวาจาที่สุจริต ฎลาทีจะออกบออย่างจริงจัง เอื้อเพื่อแบงบันให้แกผู้ที่มาขออุญแทนบุญคุณของผู้อื่นควยความดี รักษาความซื่อตรงต่อความ รับผิดชอบในหน้าที่ หาทางเชื่อมุความรักรักความสามัคคี มีความอารีมีเมตตาจิตต่อ เพื่อนบ้าน มีความอารีเอื้อเพื่อต่อเพื่อนฝูง ใหญ่การุญกยของบรรดาแขกผู้ทีเขามา เยือน และคุณธรรมความดีทีเป็นยอดของสิ่งเหล่านี้คือ การมีความละเอียดต่อการ ทีจะไปทำสิ่งทีเลวชั่ว (กฎบะฮุ ประจำวันศุกร์ที 31 มกราคม 2529)

คังนั้นจากพระวาทะแห่งองค์พระศาสดาของเราเนี้ เราจะเห็นได้ ว่า เรื่องของจริยธรรม เรื่องของคุณธรรมความดีทีจะมีอยู่ที่จิตใจ อยู่ที่การดำเนินชีวิต ของใคร มันขึ้นอยู่กับการชวนชวายอยากทีจะได้มีคุณธรรมความดีเป็นเบ้องต้นแล้งองค์ พระผู้อภิบาลทีจะทรงประทานแบงบันคุณธรรมเหล่านี้มาให้แกบุคคลทีประสงค์จะมี โชควาสนาได้ทำความดี ทีได้เป็นคนเป็นรายตัวไป มีทีงพอไม่แน่ว่าจะมีทีลูก คุณธรรม จริยธรรมทีทีลูกไม่แน่ว่าจะมีทีพอ ต่างคนต่างมี ต่างคนต่างได้ สุดแล้วแต่ใครจะชวนชวาย นำตัว เข้าหาความดีก่อนแล้วองค์พระผู้อภิบาลทีจะประทานคุณธรรมใหม่ในตัวของเขา ใครได้ เข้าใกล้ก็ขึ้นใจ ใครได้มาคบหาสมาคมด้วยก็ได้ แต่ความดี ได้แต่ส่วนดีทีกลับไป (กฎบะฮุ ประจำวันศุกร์ที 31 มกราคม 2529)

8. การไม่ดองเล่นและเสพลีงเสพคิตให้โทษ

กระบวนการ

การปลุกฝ้งจริยธรรมในค่านการไม่ดองเล่นและเสพลีงเสพคิตให้ โทษของมัสยิดจะออกมาในลักษณะการบรรยายจากกฎบะฮุก่อนการนมาชวันศุกร์ ทีมีสาระ สำคัญทีปรากฏในกฎบะฮุ คังต่อไปนี้

อัลเลาะห์ ซ, บ. ประทานลงมาในอัล-กูรอาน ซูเราะห์ อัล บะก็เราะละลาอะยะห์ ที 219 ความวา

โอ มุฮัมมัด พวกนั้นจะซักถามเจ้าถึงเรื่องสุราและการพนันซันค่อว่า เป็น ขอโทษหรือขอหามอย่างไร เจ้าจงตอบพวกนั้นไปเถิดว่า การจับจ่ายใช้สอย เปลี่ยนเวียนกัน ในระหว่างผู้ชายหรือผู้ชายสุราก็ดี ระหว่างลูกวงกับเจ้ามือ การพนันหรือคูปนันก็ดี ทั้งสองนั้นเป็นบาปใหม่ ทั้งนีเนื่องจากไมวาจะเป็นสุรา

หรือการพ่นย้อมเป็นเหตุครองสติไว้ไม่อยู่จะเกิดการทุ่มเถียงกัน คำทอกันและมัน เป็นคุณอยู่บางสำหรับมวลมนุษย์ แต่ทว่าบาปของทั้งสองเรื่องนี้ใหญ่ยิ่งกว่าคุณของ มันเสียอีก

และต่อมาอีกช่วงเวลาหนึ่งหลังจากนั้นเมื่อผลร้ายของสุราและ การพนันสร้างผลร้ายให้ปรากฏชัดแก่มวลมุสลิม จึงได้มีโองการห้ามอย่างเด็ดขาดมาใน ซูเราะห์ อัลมาอิกะห์ อายะห์ที่ 93 และ 94 ว่า

โอ้บรรดาผู้ศรัทธา โดยเฉพาะสุราเมรัย การพนัน เหวรูป การเสี้ยมทายเป็น เสี่ยงโชคนั้น ยอมเป็นสิ่งที่น่าขยะแขยงอย่างยิ่งจากฝีมือของไซคูน ซึ่งมีน พรางตาพรางใจให้เห็นสิ่งเหล่านั้นเป็นเรื่องคั่งๆ คังนั้นพวกเจ้าจงออกห่าง จากการที่จะไปปฏิบัติสิ่งที่น่าขยะแขยงนั้น เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้มีชัย

เฉพาะไซคูนเท่านั้น ที่มันปรารถนาจะให้เกิดการ เป็นปรปักษ์และความ โกรธแค้นขึ้นในท่ามกลางพวกเจ้า เพราะสาเหตุจากการดื่มสุราเมรัยขาง และจากการเล่นการพนันขาง เนื่องจากทั้งสองสิ่งนี้เป็นแหล่งที่มาแห่งความ ชั่วและความขาดหมาง ทั้งมันยังปรารถนาจะให้พวกเจ้าจงการุณารุาลี้ถึง อัลเลาะห์และงกการทอานมาซโดยหันไปฝักใฝ่กับงานชั่วทั้งสองขางนั้น เมื่อ ผลร้ายของมันมีขนาดนี้แล้วพวกเจ้าจงระงับยับยั้งทั้งสองสิ่งนี้ไว้เสียเถิด

(กฎบะฮฺ ประจำวันศุกร์ที่ 17 มกราคม 2529)

9. ความเป็นผู้มีสติยับยั้งชั่งใจ รู้ลึกผิดชอบชั่วดี

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านความเป็นผู้มีสติยับยั้งชั่งใจ รู้ลึกผิดชอบ ชั่วดีของมัสยิด จะออกมาในลักษณะการบรรยายจากกฎบะฮฺก่อนการมาฆวันศุกร์ ซึ่งมี สาระสำคัญที่ปรากฏในกฎบะฮฺ ดังต่อไปนี้

ท่านพี่น้องผู้มีศรัทธาและมีความยำเกรงต่อการลงโทษของอัลเลาะห์ ซ.บ. ที่รักทั้งหลาย ชีวิตของเราในคุนยานี้เป็นชีวิตชั่วคราว คุนยานี้เป็นเพียง หนทางที่เราจะวานไปอาคิเราะห์ อนาคตที่แท้จริงชีวิตที่ยั่งยืนยาวนานไม่มีที่สิ้นสุดคือ ชีวิตในอาคิเราะห์

ชีวิตในคุนยาหากใครชวนชววยศึกษาให้มีศรัทธา อีหม่ามในหนทางที่ถูกต้อง ใครที่ศึกษาจนเกิดความเลื่อมใสในการที่จะปฏิบัติตามในเรื่องที่ศาสนาสอนในหน ทางของคุณธรรมความดี และพยายามที่จะออกห่างเรื่องเลวเรื่องชั่วที่ศาสนา

ห้าม ไม่ละเลยเรื่องที่ศาสนาใช้แล้ว ชีวิตในอาคิเราะห์ของเขาก็จะร่มเย็น เป็นสุข มีชีวิตอยู่ภายใต้พระเมตตาปราณีแห่งองค์พระผู้อภิบาล

มีมุสลิมเด็กไม่ใช่น้อยที่ไ้เกิดมาเป็นมุสลิม มีพ่อแม่เป็นมุสลิม แต่ไม่ได้ เรียน ไม่ไ้ศึกษา ไม่รูเรื่องราวรายละเอียดของศาสนา ไม่ไ้คุณค่าในชีวิต แบบมุสลิม เรื่องที่ศาสนาใช้ เรื่องที่ศาสนาห้าม ไม่ไ้ค่าหนึ่ง ไม่ไ้สนใจ ค่าในชีวิตตามสบาย ตามอารมณ์ชอบ วันหนึ่ง ๆ ทว่าเรื่องที่ศาสนาห้ามเสีย ไม่รูเท่าไร ละเลย ละเมิดเรื่องที่ศาสนาใช้เสียก็ไม่ไ้ช่นอย การที่ไ้เกิดมาเป็นมุสลิมจะเป็นประโยชน์ท่าไม แบบนี้ก็เท่ากับเขาเป็นเพียงมุสลิมเทียม ไม่ไ้มุสลิมแท้ หลายนคนตามชีวิตไป วันหนึ่ง ๆ ไ้โดยที่ไม่ไ้ทำอะไรเลย บางคน ตามชีวิตไปวันหนึ่ง ๆ ไ้โดยไม่สนใจคัดเลือกรายไ้ที่อะลาลหรืออะหฺรามาหลายคน ชีวิตตามไปวันหนึ่ง ๆ ไ้โดยไม่สนใจเรื่องราวของศาสนา เคยไ้เคยเขาป้ญญา ในเรื่องขอโทษขอทานของศาสนาอย่างไรก็ปล่อยไ้ไ้งออยู่อย่างนั้น เรื่องอย่างนี้ เป็นเรื่องเสราแต่ไ้คอยจะมีไ้ครรู้สึก แต่จะไปรู้สึก ไปไ้ศกไปเสราไปรอง วิงวอนขอกลับมาเกิดเพื่อมาทำความดีใหม่เมื่อถึงวันขึ้นตาซัง วันซำระญุบาป วันจะเขานรกจะเขาสวรรค มันก็สายเกินแก

บางคนทำอะไรละหมาคครบเมื่อหนีไ้ไ้ถึงเวลาต้องซำระ เมื่อมีเรื่องทุกข มีเรื่องคับอกคับใจถึงจะมามีสติ หลายนคนกว่าจะยกมือวิงวอนขอคุอาห์ไ้ไ้ก็ เมื่อชีวิตตกอับ หรือเมื่ออยากจะทำไ้สิ่งอะไรที่ปรารถนา หากไ้ไ้ค่าที่ประสงค ก็ซ้ซ้ซ้ หากไม่ไ้ไ้ค่าที่ไ้ไ้ก็คิดว่าขอขานเสียอกเสียใจ บางคนมุนวาละหมาค มาตั้งนานไม่ไ้เห็นไ้ไ้คิยไ้คิย ไ้ยอมรับว่าเรื่องของการตอบแทนอยู่ในชีวิต อาคิเราะห์ ไม่ไ้ไ้ในคูนยา เพราะคูนยานี้มันเป็นโลกของการตอบแทนความสุข ไ้แก่คูนนอกศาสนาเท่านั้น ส่วนของเราอยู่ในโลกหนาอาคิเราะห์นั้น เพราะโลกหนาอาคิเราะห์เป็นโลกที่ยังยืนยาวนานไม่มีกาลเวลาสิ้นสุด เป็นโลกอนาคต ของมวุลมุสลิมที่มีศรัทธาอ้หมามอยางมั่นคงและสร้างทำแต่คุณงามความดีมากกว่า ความชั่ว (คุฎบะฮฺ ประจำวันศุกร์ที่ 4 มีนาคม 2529)

10. ความละอายและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านความละอายและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่วของมัสยิด จะออกมาในลักษณะการบรรยายจากคุฎบะฮฺก่อนการนมาซวันศุกร์ ซึ่งมีสาระสำคัญที่ปรากฏในคุฎบะฮฺ ดังต่อไปนี้

คุณธรรมอันทรงเกียรติ 10 ประการ เป็นสิ่งที่อาจุจะมีอยู่ในชายคนหนึ่ง แต่ไม่จำเป็นจะคองมีอยู่ที่ลูกของเขา จะมีอยู่ที่ลูกแต่ไม่มีที่บิดา อาจุจะมีใน ผู้ที่เป็นทาสแต่ไม่มีในผู้ที่เป็นนาย อัลเลาะฮฺทรงแบ่งปันคุณธรรมเหล่านี้ไว้

ให้แก่บุคคลที่เขาประสงค์ในโชควาสนาโดยแท้จริง นั่นคือการมีวาจาจากปากที่
 สัจจริง กล่าวก่อนจะออกมอย่างจริงจัง เลือเพื่อแบ่งปันให้แก่ผู้ที่มารอ ตูบแทน
 บุญคุณของผู้อื่นควยความดี รักษาความซื่อตรงต่อความรับผิดชอบในหน้าที่ หา
 ทางเชื่อมความรักความสามัคคี มีความอารีมีเมตตาจิตต่อเพื่อนาน มีความ
 อารีเอื้อเพื่อต่อเพื่อนฝูง ไทการยกย่องมารดา แชกผู้ที่เขามาเยือน และ
คุณธรรมความดีที่เป็นยอดของสิ่งเหล่านี้คือ การมีความละเอียดต่อการที่จะไปทำ
สิ่งที่เลวชั่ว (กฎมะฮฺ "เรื่องคุณธรรมที่เราทุกคนพึงต้องมี" ประจำวันศุกร์ที่ 31

มกราคม 2529)

11. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) ได้แก่ความสามัคคี
ความเสียสละ การให้อภัย การเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอก
เห็นใจ

กระบวนการ

การปลูกฝังจริยธรรมในด้านหลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน
 (สหธรรม) ของมัสยิด จะออกมาในลักษณะการบรรยายจากกฎมะฮฺก่อนการมาชวนวันศุกร์
 ซึ่งมีสาระสำคัญที่ปรากฏในกฎมะฮฺ ดังต่อไปนี้

การดำเนินชีวิตของเราในทุกวันนี้ เราต้องใช้ชีวิตเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น
 มากมาย เริ่มตั้งแต่คนในครอบครัวของเรา ในวงศญาติของเรา เราต้อง
 ไปมาหาสู่ คุยหาสมาคมกับบุคคลอื่นในหมู่บ้าน ในตำบลมัสยิด เราไม่มีทาง
 ที่จะเก็บตัวอยู่คนเดียวโดยไมพบหน้าไปติดต่อกับใคร ดังนั้นเราจึงต้องคบหา
 กับผู้อื่นควยความดี ควยความรักเห็นอกเห็นใจ อภัยและผอนปรนเราหากัน
 เพราะการคบหากันควยคุณธรรม ความดีในร่องรอยของศาสนาเท่านั้นที่จะนำ
 พาเราไปสู่ความร่มเย็น และได้รับพระเมตตาปราณีจากองค์พระผู้อภิบาล
 เพราะการสร้างความแตกแยก การโกรธ การเกลียดกัน หันหลังให้กัน
 มันมีแต่หนทางที่จะล้างผลาญความดีของเราไปจนหมดสิ้น

ในพระมหาคัมภีร์อัล-กุรอาน องค์พระผู้อภิบาลทรงเตือนพวกเราเอาไว้
 มากมายให้เรามวลมุสลิมรักกัน หาทางประนีประนอมกัน อยู่ดวงเดียวกัน
 อยาหาทางทำลายกันดังเช่นใน ชูเราะห์ อัล มุนอร็อท आयَةُ 9 ความว่า
 "และถ้าเกิดมีผู้คนสองกลุ่มจากพวกที่มีศรัทธา ได้เกิดพิพาทกัน พวกเจ้า
 ต้องหาทางปรองดองในระหว่างทั้งสองฝ่ายนั้นเถิด"

คือให้เราหาทางเจรจาหาทางให้ผู้ที่พิพาทกัน หันมาทำความเข้าใจกัน
 ทำตัวเป็นสื่อกลางให้เราหายโกรธเกลียดกัน ไม่ใช่ทำตัวเป็นคบสร้าง

ความแตกแยกเสียเอง หรือเข้าไปยุ่งเหยิงเอาเรื่องทางโน้นมาบอกทางนี้ เอาเรื่องทางนี้ไปบอกทางโน้นให้เขาแตกแยกกันมากขึ้น องค์พระผู้อภิบาลทรงตรัสไว้ในอายะห์ที่ 10 ความว่า

อันที่จริงบรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายย่อมเป็นพี่น้องกัน ดังนั้นเจ้าทั้งหลายจงหาทางประนีประนอมผ่อนปรนในระหว่างพี่น้องของพวกเขาที่ขัดแย้งกันเถิด และพวกเจ้าย่าเกรงอัลเลาะห์ เพื่อพวกเขาจะได้รับความเมตตาจากพระองค์

ดังนั้นหากใครปรารถนาอยากที่จะได้รับความเมตตาจากองค์พระผู้อภิบาล ก็จะได้รักพี่น้องมุสลิมเสมือนพี่น้องของเรา จงช่วยกันประสานรอยร้าว ไม่ใช่เข้าไปใส่ไฟให้เรื่องดูลงจนกระทั่งพี่น้องร่วมมัสยิดของเรามองหน้ากันไม่คิด และหากเราช่วยกันประสานความรัก อภัยกัน ผ่อนปรนกัน นั่นก็แสดงว่าเรานี้มีความยำเกรงอัลเลาะห์ ช.บ. อย่างแท้จริง

ในอายะห์ที่ 12 ของซูเราะห์ อัล บุอรอต องค์พระผู้อภิบาลทรงเตือนพวกเราไว้อีกว่า

โอผู้ศรัทธาทั้งหลาย พวกเจ้าจงหาทางออกห่างไกลจากความคาดคิดอันมากมายที่มองกันในแง่ร้ายที่มีกับบุคคลอื่น ๆ เพราะการคาดคิดมองกันในแง่ร้าย มาจุนเจือกันเป็นเรื่องราว พวกเจ้าอย่าจับผิดผู้อื่น และอย่าคิดนิยามารายซึ่งกันและกัน คนหนึ่งของพวกเจ้าชอบหรือที่เราจะกินเนื้อพี่น้องของเขาที่ตายไปแล้ว แนนอนพวกเจ้ายอมรับเรื่องที่จะกินเนื้ออย่างนั้น และพวกเจ้าจงยำเกรงอัลเลาะห์ด้วยการออกห่างจากเรื่องชั่วช้าอย่างนั้น แท้จริงอัลเลาะห์ทรงรับการสารภาพ สำนึกผิด อีกทั้งทรงเมตตาอย่างยิ่ง

ดังนั้นจึงขอวิงวอนให้พี่น้องทั้งหลายของเราจงได้มารักษาความรัก มารวมกันประสานความสามัคคี อย่าใดคิดล่วงเกินกัน อย่าละเมียดกัน อยามองกันในแง่ร้าย ขอเราจงมาสร้างบรรยากาศของความรักให้เขาวชน ลูกหลานของเราใครเห็น (ศุภชะฮีด ประจําวันศุกร์ที่ 21 กุมภาพันธ์ 2529)

สรุปได้ว่าบทบาทของมัสยิดในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาศึกษา ในชุมชนมุสลิม คำขลุ่ยพืดนี้ สามารถสังเกตได้อย่างเด่นชัดใน 2 ลักษณะคือ

1. การปฏิบัติตามหลักศาสนาในส่วนของการนมัสการพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งเรียกกันทั่วไปว่า การนมาซ

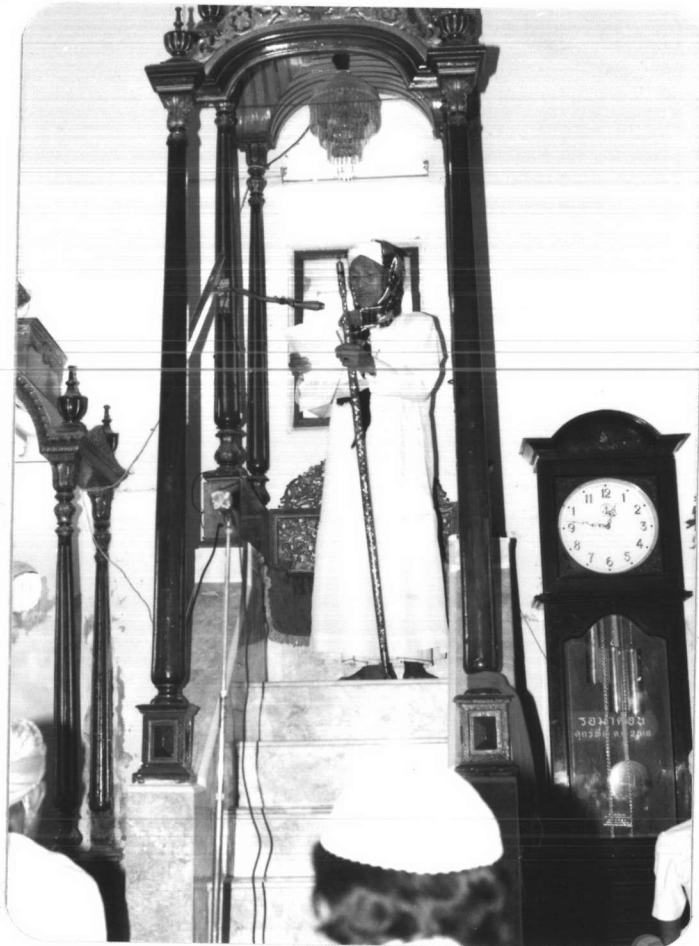
2. จากการอบรมมนัสย์โดยผ่านทางคุณพระสุ ก่อนการนมาชในทุกวัน

ศุกร

ตั้งนั้นมัสยิดคนนอกจากจะเห็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอิสลามแล้วยังมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการอบรมมนัสย์ เยาวชนชาวไทยมุสลิมโดยผ่านหลักการปฏิบัติ นมัสการพระผู้เป็นเจ้า และการเข้ารับฟังการอบรมมนัสย์โดยผ่านทางคุณพระสุ นับเป็นการปลูกฝังจริยธรรมโดยผ่านกระบวนการการอบรมสั่งสอนโดยตรง และการฝึกปฏิบัติควบคู่กันไป

ภาพที่ 24

แสดง การอ่านคฤปิษุ โดยคอธิบ ในวันศุกร์
ณ มัสยิดนูรุลยะมาล

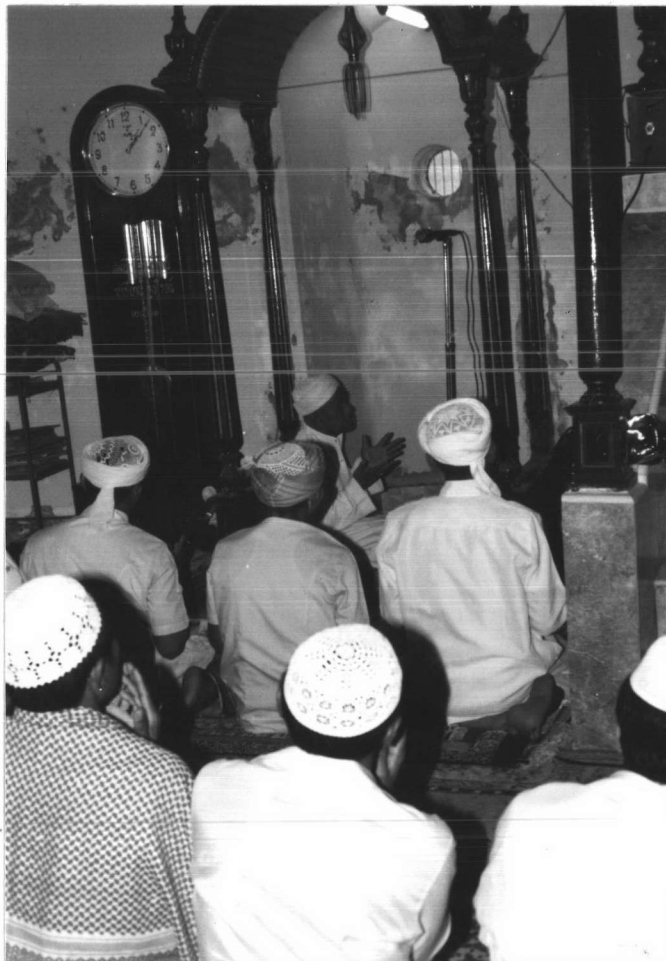
ภาพที่ 25

แสดง สภาพการนั่งฟังการอบรมมนัสย์ของศิษย์
ในวันศุกร์ ณ มัสยิดนูรุดดีนยะมาล

ภาพที่ 26

แสดง การนำท่าพิธีเข้ามาชโดยอิหม่าม
ณ มัสยิดนูรุดยะมาด

ภาพที่ 27

แสดง การมาฆของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ในวันศุกร์ ณ มัสยิดนูรุดยะมาด

ภาพที่ 28

แสดง การฟังการอบรมมนัสยของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา
ในวันศุกร์ ณ มัสยิดนูรุดยะมาด

